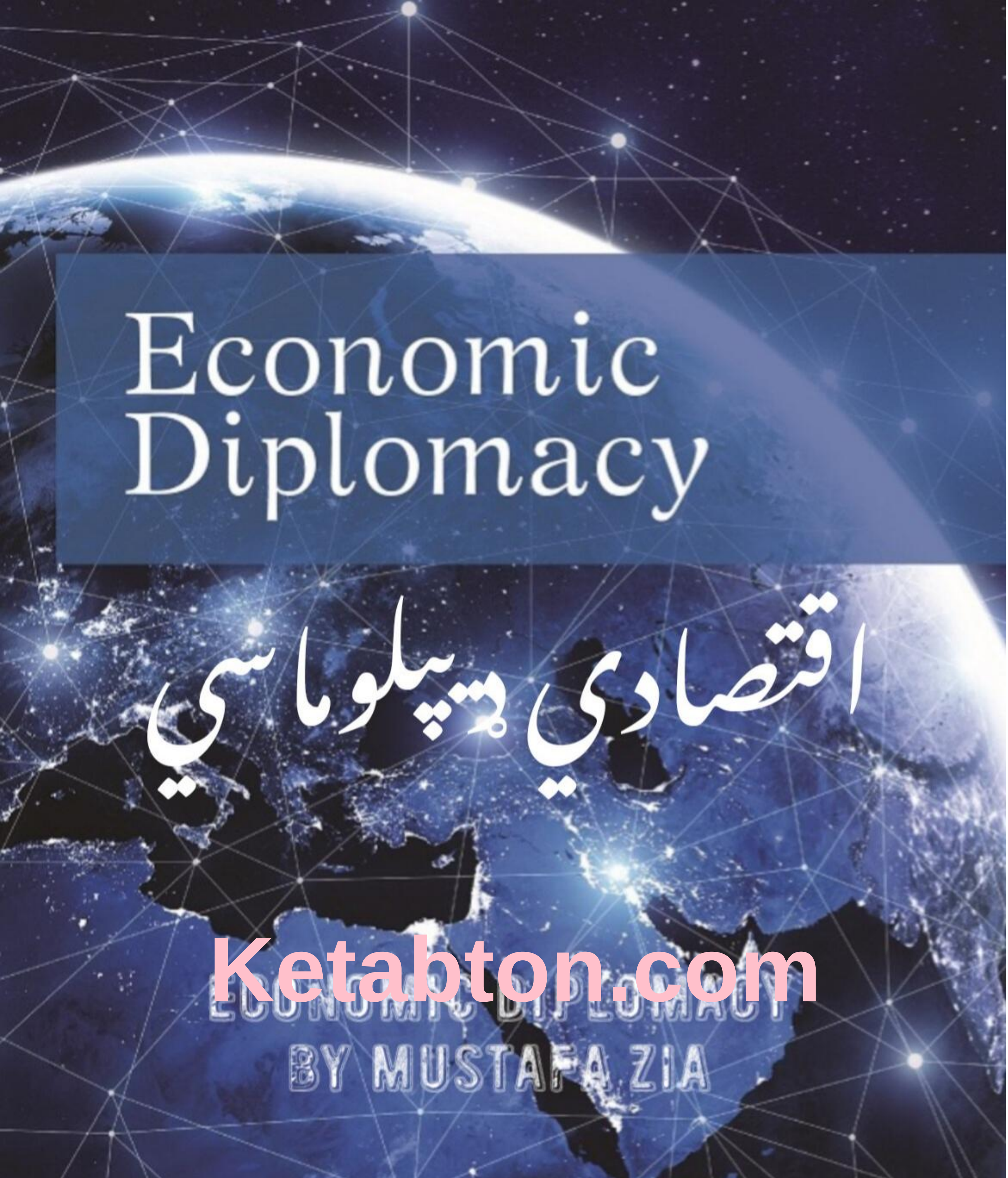
Economic
Diplomacy
اقتصادي ډيپلوماسي
Ketabton.com
ECONOMIC DIPLOMACY
BY MUSTAFA ZIA

ketabton.com - The Digital Library

پکتیا پوهنتون

اقتصاد پوهنځی

مالي او بانکي څانګه

اقتصـــــادي ډيپلوماســـــي

ليکوال:مصطفی ضیا

لارښود استاد: پوهنمل دولت خان جوهر

کال ۱۴۰۲هـ ش

ketabton.com - The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

ketabton.com - The Digital Library

تائید پاڼه

ښاغلی مصطفی د محمدضیا زوی د(اقتصادي ډیپلوماسي) تر عنوان لاندې پایلیک د لیسانس دورې لپاره کافي او تائید وړ ده.

پریکړې کوونکي پلاوي

نوم او تخلص	لاسلیک
١.......................	....
٢.......................	....

لارښود استاد پوهنمل دولت خان جوهر

ketabton.com - The Digital Library

ډالۍ

ډالۍ دي وي زما قدرمنې کورنۍ ته او په ځانګړي ډول زما ګرانې مور جانې او پلار جان ته چې تل یې د تعلـیم پـه لـور هڅولی یم د خدای (ج)له لوري ورته د خوشاله او نېکمرغه ژوند غوښتونکی یم او همدارنګه ټولو هغو هستیو ته چې زه یې په مادي او معنوي ډول روزلی یم.

په درنښت

مصطفی ضیا

ketabton.com - The Digital Library

لنډيز

اقتصادي ډیپلوماسي د حکومتونو یو له اغیزمنو او پیاوړې وسیلو څخه دی ،چې په نړیوال چاپیریال کې عمل وکړي او په نړیوال اقتصاد کې غوره مقام ترلاسه کړي دا ډول ډیپلوماسي له رسمي ډیپلوماتیکو کړنو څخه عبارت ده.
اقتصادي ډیپلوماسي هم داسې تعریف شوې ،چې دولت د خپلو اقتصادي ظرفیتونو څخه په نورو هیوادونو د نفوذ کولو لپاره کار اخلي او خپل سیاسي چلند هغه لوري ته لارښوونه کوي چې د دولت ملي اقتصادي ګټو ته خدمت وکړي،
اقتصادي ډیپلوماسي په حقیقت کې د هیوادونو لپاره د ښه نړیوال اقتصادي وضعیت د ترلاسه کولو لپاره سیاسي وسیله ده.اقتصادي ډیپلوماسي یوه له هغو کلمو څخه ده چې د ابعادو او زاویو د روښانه کیدو سربیره خپل پیچلتیاوې هم لري له دې لارې، اقتصادي ډیپلوماسي باید د هیوادونو په بهرنۍ پالیسۍ کې د سوداګریزو او اقتصادي مسایلو د لومړیتوب مفهوم په توګه وګڼل شي، چې بې له شکه یو له خورا مهم وسیلو څخه دی یا حتی د اقتصادي ودې متمرکز اوږد مهاله اهدافو ته د رسیدو لپاره خورا مهم لور دی.
په تیرو وختونو کې د حکومتونو یوازینۍ اندیښنه د نظامي ځواک له لارې د امنیت او تسلط ساتل وه خو نن ورځ له هغو بدلونونو سره چې د حکومت په پالیسیو کې رامنځ ته شوي دي اقتصاد او مالي بازارونه د نړیوالو اړیکو او د هیوادونو په سیاستونو کې د نفوذ رول لوبوي.
له همدې امله نن ورځ نظامي امنیت او جنګي واکونه لږ اهمیت لري او اکثره دولتونه په اقتصادي اهدافو تمرکز کوي او د هیوادونو نړیوال سیاستونه ټول په اقتصادي مسایلو او ګټو پورې تړلي دي له همدې امله ویلای شو چې نن ورځ یو هیواد هغه وخت یو غوره ځواک لري چې مناسب اقتصادي او سوداګریزې پالیسي ولري.
اوس مهال اقتصادي پرمختګ د دولتونو د موثریت او د هیوادونو د ځواکمنتیا په ټاکلو کې یوه اړینه برخه ګرځیدلې ده.
د اقتصادي ډیپلوماسي اصلي موخه د دوه اړخیزه ډیپلوماسي پراساس په ټاکل شوي هیوادونو کې د اقتصادي اړیکو پراختیا او همدارنګه په نړیواله کچه د نوي اصولو پراختیا ده چې هیوادونه د اقتصادي ډیپلوماسي په پلي کولو کې شریک دي ډیپلوماتان باید مذاکره کوونکي وړ وي چې په دې برخه کې پوهه ولري.
د اقتصادي ډیپلوماسي تحرک په اروپا کې د سوداګرۍ د تبادلې د خوځښت له سوکالۍ او ودې سره په ځانګړې توګه په پنځلسمه پیړۍ کې په ایتالیا او انګلستان کې په ځانګړې توګه د سیاسي او سوداګریزو ماهیت د تړونونو د پای ته رسولو په هدف د خبرو اترو له لارې راڅرګند شو.

کلیدي ټکي: اقتصادي ډیپلوماسي،اقتصاد، ډیپلوماسي.

ketabton.com - The Digital Library

د پیل خبرې

لکه څرنگه چی د لوړو زده کړو وزارت د لایحې په اساس هر زده کړیال تـه د لسانس د درجې د حقوقـو او امتیـازاتو د ترلاسه کولو لپاره او همدارنگه د لسانس د دیپلوم د تر لاسه کولو په منظور د یو مونوگراف جوړول او آرایه کول اړین دي کوم چې د مربوطه څانگې لخوا ورته د لارښود استاد په همکاری موضوع ټاکـل کېږي، ترڅـو چـی د هغـې موضـوع پـه هکله علمي معلومات د معتبر و ماخذونو څخه راټول کړي د همدې مـوخې د ترلاسـه کولـو پـه خـاطر ماتـه هـم د پکتیـا پوهنتون د اقتصاد پوهنځي د مالي او بانکي څانگې لخوا د اقتصادي ډیپلومـاسي تـر سرلیـک لانـدې علمـي موضـوع د مونوگراف لپاره د محترم استاد پوهنمل دولت خان جوهر تر لارښـوونې لانـدي وسـپارل شـوه .نـو مـا د لارښـود اسـتاد د لارښوونې سره سم د دې مونوگراف موضوعگانې یا مطالب د معتبر و داخلي او خارجي منـابعو څخـه راټـول کړیـدي او د لارښود استاد دکتنې او اصلاح څخه وروسته می چاپ ته سپارلي. څرنگه چی دا لومړی ځل دی چی داسې رساله لـیکم که کومه اشتباه یا غلطی زما په دې علمي رساله کي موجوده وي نو گـران لوسـتونکي کـولاۍ شي چـي خپـل اصـلاحي پیشنهادات له ما سره شریک کړي.

په پای کې د اقتصاد پوهنځي ټولو استادانو څخه په ځانگړې توگه د لارښود استاد څخه ډیره زیاتـه مننـه کـوم چـی لـه ماسره یی د مونوگراف لپاره د موادو پـه تهیـه کـي مرسـته کـړې ده او د الله (ج) څخـه لـه لـورې ورتـه د نېکمرغـه ژونـد غوښتونکی یم.

په درنښت

مصطفی ضیا

ketabton.com - The Digital Library

د مطالبو لړلیک

سریزه... ۱
د څېړنې ستونزه.. ۲
د څېړنې اهمیت.. ۲
د څېړنې اهداف.. ۲
د څېړنې پوښتنې.. ۳
د څېړنې میتودولوژي.. ۳
د ډیپلوماسي اړوند عمومي معلومات.. ۴
د ډیپلوماسي پېژندنه.. ۴
د ډیپلوماسي تعریف.. ۵
د ډیپلوماسي شالید.. ۶
په لرغونې زمانه کې د ډیپلوماسي رول.. ۸
د ډیپلوماسي موخه.. ۹
د ډیپلوماسي دندې.. ۹
ډیپلوماسي څنګه کارکوي.. ۱۰
د ډیپلوماسي ډولونه.. ۱۰
عامه ډیپلوماسي.. ۱۱
کلتوري دیپلوماسي.. ۱۱
ساینس ډیپلوماسي.. ۱۲
سایبر ډیپلوماسي.. ۱۲
د انرژۍ ډیپلوماسي.. ۱۲
سیمه ایز ډیپلوماسي.. ۱۲
سپورت ډیپلوماسي.. ۱۲
اقتصادي ډیپلوماسي.. ۱۲

ketabton.com - The Digital Library

ولې ډیپلوماسي د نړیوالو اړیکو لپاره مهمه ده..۱۳
اقتصاد ته لنډه کتنه...۱۴
د اقتصاد علم تعریف...۱۴
اقتصاد څه شی دی؟...۱۴
د اقتصاد د علم ګټې...۱۶
د اقتصاد علم پرمختګ...۱۷
د اقتصاد موضوع...۱۸
په عمومی ډول اقتصاد په دوه ډوله دی...۱۸
کوچني اقتصاد...۱۸
لوی اقتصاد...۱۹
د اقتصادي ډیپلوماسي پیژندنه...۲۰
د اقتصادی ډیپلوماسی تعریف...۲۱
د اقتصادي ډیپلوماسي هدف او موضوع...۲۱
د اقتصادي ډیپلوماسي شالید...۲۲
د اقتصادي ډیپلوماسي موخې...۲۳
د اقتصادي ډیپلوماسي وسایل...۲۴
د اقتصادي ډیپلوماسي بڼې...۲۷
دوه اړخیزه اقتصادي ډیپلوماسي...۲۷
سیمه ایز اقتصادي ډیپلوماسي...۲۷
اجتماعي اقتصادي ډیپلوماسي،...۲۸
څو اړخیزه اقتصادي ډیپلوماسي...۲۹
اقتصادي ډیپلوماسي او نړیوال مفهومونه...۲۹
د خپلو سیاسي اهدافو د لاسته راوړلو لپاره د اقتصادي پالیسۍ وسایل...۳۱
د اقتصادي او ستراتیژیکه ډیپلوماسي اقتصادي موخې ۳۱
اقتصادي ډیپلوماسي او نړیوال قانون...۳۲
د اقتصادي ډیپلوماسي کارکوونکي...۳۴

ketabton.com - The Digital Library

د اقتصادي ډيپلوماسي بڼه يا شکل..۳۶
د اقتصادي ډيپلوماسي بنسټونه..۳۶
هغه عوامل چې د اقتصادي ډيپلوماسي په طرز اغيزه کوي..۴۰
په نړيوالو اړيکو کې د اقتصادي ډيپلوماسي رول..۴۲
د پرمختللو هيوادونو اقتصادي ډيپلوماسي..۴۳
د پرمختللو هيوادونو د اقتصادي ډيپلوماسي ځانگړتياوې...۴۴
د مخ پر ودې هيوادونو لپاره اقتصادي ډيپلوماسي..۴۶
پايله..۵۰
وړانديزونه..۵۱
ماخذونه...۵۲

ketabton.com - The Digital Library

سریزه

اقتصادي ډيپلوماسي په بهرنۍ تګلارې کې د اقتصادي موخو او مسايلو د لومړيتوب په معنا د هيوادونو د اقتصادي ودې او پرمختګ د اوږد مهاله اهدافو د تحقيق لپاره يو له مهمو وسيلو څخه ګڼل کيږي. اقتصادي ډيپلوماسي د ملي او نړيوال اقتصاد د غونډې د نقطې په توګه ګڼل کيږي.په اقتصادي ډيپلوماسي کې د اقتصادي فعاليتونو او ګټو سربيره نورو ګټو ته هم ډيره پاملرنه کيږي،لکه د يو هيواد سياسي،امنيتي او کلتوري ګټو څېړنه او ارزونه او همدارنګه د اقتصادي سيستم په کچه د يادو برخو ټول مسايل تشريح او تحليل کول.

د هيوادونو په بهرنۍ پاليسي کې د اقتصادي ډيپلوماسي اهميت ددې لامل کيږي،چې هر هيواد له بل هر سيال هيواد سره د نويو د پام وړ معلوماتي او مخابراتي ټکنالوژي په اساس ځان سيال کړي.اوسنۍ پرمختللي ټکنالوژي ددې لامل شوی،چې د نړۍ هر هيواد دې ته اړ شي،چې په خپل بهرنۍ سياست کې په بې پيمانه ډول له اقتصادي ډيپلوماسي څخه کار واخلي.

اقتصادي ډيپلوماسي هغه پراخ بحثونه دي،چې په اوس وخت کې په نړۍ کې د لوړ اهميت څخه برخمند دي.په نړۍ کې بيلابيل دولتونه د خپلو سياسي،اقتصادي،کلتوري،ټولنيزو او...موخو د پلي کولو لپاره د ډول ډول ډيپلماسي څخه ګټه اخلي.په اوس وخت کې هيوادونه له دوهمې نړيوالي جګړې راپه دې خوا په دې پوه شول ،چې د خپلو اهدافو د ترلاسه کولو او پلې کولو لپاره جنګ ګټوره لاره نه ده او په دې سره سلا شول،چې د اهدافو د ترلاسه کولو ترټولو غوره او اسانه لاره ډيپلوماسي ده.

په درنښت

مصطفی ضيا

اقتصاد پوهنځی،مالي او بانکي څانګه

ketabton.com - The Digital Library

لومړی څپرکی

۱-۱ د څیړنې ستونزه(research problem)

۱ـ دا چې په اوس وخت کې ډیر اهم موضوعات د نړۍ په سطحه سره تبادله کیږي او هر هیواد دا لازمه ګڼي چې په خپله ملي ژبه دا معلومات وژباړي نو ما هم ښه وانګېرله چې د اقتصادي ډيپلوماسي په تړاوچې ډیره مهمه موضوع ده پښتو ژبې ته پرې معلومات را غونډ کړم.

۲ـ ډیر داسې ضروري مسایل دي،چې د یو هیواد سیاست او پالسي سره رغند رول لوبوي لکه اقتصادي ډيپلوماسي،نو په کار ده چې نوي نسل ته په داسې نوو مسائلو باندې اساسي او بنسټیز معلومات وړاندې شي.او ما ته هم دا یو ضرورت ښکاره شو چې په اقتصادي ډيپلوماسي باندې اهم معلومات راټول کړم.

۳ـ دا چې هر محصل د فراغت لپاره مکلف دی،چې په آخر د سمستر کې د یو موضوع تر لاندې خپل مونوګراف دفاع کړي،نو ما هم د اقتصادي ډيپلوماسي تر عنوان لاندې خپل د مونوګراف موضوع ثبت کړه.

۱-۲د څیړنې اهمیت(research significance)

۱ـ اقتصادي ډيپلوماسي ډیره پراخه موضوع ده ما هم ددې لپاره چې په یاده موضوع لاړښونه وشي نو ومې غوښتل چې په اقتصادي ډيپلوماسي کې اساسي مسایل بیان کړم.

۲ـ تر ډیر اقتصادي ډيپلوماسي د بهرني او داخلي سیاست ترڅنګ په اقتصادي ګټو راڅرخي نو لازمه ده،چې د ګران هیواد هر وګړی د بهرني سیاستونو پر وړاندې د خپل هیواد خپلي سیاسي او اقتصادي ګټې وپیژني او خوندي یې وساتي.

۳ـ دا چې تر ډیره برخه په اقتصادي ډيپلوماسي کې په پښتو ژبه کې معلومات نشته نو دا څیړنه به پښتو ژبه په نوي معلوماتو غني کړي.

۱-۳د څیړنې اهداف (research objectives)

ددغه مونوګراف څخه زما هدف د نوي نسل لپاره د مهمو مسائلو ور په ګوته کول دي چې یو له هغو مهمو موضوعاتو څخه چې اقتصاد برخې لپاره ګټوره بلل کیږي اقتصادي ډيپلوماسي ده دا موضوع به تر ډیر لاړښودي ښه ولري او په راتلونکي به ورته ډیر تحلیلي کار وشي نو موخه مې داده چې یادې موضوع ته پام وشي او په راتلونکي کې د اقتصاد پوهنځي په کریکولم کې هم ځاي په ځاي شي.

ketabton.com - The Digital Library

۱-۴د څیړنې پوښتنې(research questions)

اساسي پوښتنې:ـ اقتصادي ډیپلوماسي څه شی ده؟

د اقتصادي ډیپلوماسي هدف او موضوع څه شی ده؟

د اقتصادي ډیپلوماسي کارونکي څوک دي؟

د اقتصادي ډیپلوماسي ډولونه کوم دي؟

فرعي پوښتنې:ـ ډیپلوماسي څه ته وایي؟

د ډیپلوماسي ډولونه کوم دي؟

اقتصاد څه شی ده؟

د اقتصاد د علم موضوع څه شی دي؟

د څیړنې میتودولوژي (reaserch Methodology)

د څیړنې کړنلاره

زما د څیړنې موضوع کتابتوني ده

د اقتصادي ډیپلوماسي موضوع په اړه مې په له بیلابیلو کتابونو ؛ انترنیتي سایټونو نړیوالو ورځپاڼو او بیلابیلو لارو څخه مې معلومات را ټول کړل.

ketabton.com - The Digital Library

دوهم څپرکی

کُلیات

دا چې زما د مونوګراف موضوع اقتصادي دیپلوماسي ده، په دې منظور ،چې د موضوع حق مو په درست ډول اداء کړی وي، غوره مې وګڼله تر څو د پیل څپرکی د موضوع په اړوند کلیاتو ته ځانګړی کړو، هغه له دې امله تر څو د لیکنې د اصولو په پام کې نیولو سره له یوه پلوه د موضوعاتو په ترتیب او تنظیم کې د سلسله مراتبو معیار مراعت کړل شوی وي او له بل پلوه لیکنه عام فهمه او سلیسه ترتیب او تنظیم شوي، بناءً دا مې اړینه وبلله تر څو دا څپرکی د ټاکل شوې موضوع د ښه وضاحت په موخه څو عمده موضوعاتو ته لکه د ډیپلوماسي پېژندنه او همدارنګه د اقتصاد پېژندنې اړوند مقدماتي موضوعاتو ته ځانګړی دی.

د ډیپلوماسي اړوند عمومي معلومات

په دې منظور ،چې د دیپلوماسي په اړوند عمومي معلومات په ښه ډول راټول او ترتیب او تنظیم کړو، په مقدماتي ډول د دیپلوماسي اړونده لاندې مضوعات تر څېړنې لاندې نیسو.

د ډیپلوماسي پېژندنه

له کوم وخت څخه،چې انسانانو د تمدن سره آشنایي پیدا کړه او همدارنګه د حکومتونو د جوړولو پدیده رامنځته شوه،نو هغه وخت ډیپلوماسي د تمدنونو تر منځ د سیاسي اطلاعاتو د یوې مهمې وسیلې په توګه وکارول شوه.
د بشري ټولنې په پرمختګ سره د دولتونو ملتونو پیدایښت،ډیپلماسي د یو علم په توګه د خلکو د پام وړ وګرځوله او د ډیپلوماتیکو اړیکو اصلي تنظیم کوونکي برخه شوه.په دې برخه کې ډیپلوماتان د بهرني سیاست لپاره ډیپلوماتیکو اهدافو ته د رسیدو په موخه د اصلي اجرا کونکو غړیو په حیث په تاریخي لحاظ د لوړ اهمیت څخه برخمند دي.
ډیپلماتان په حقیقت کې د هغه سرتیرو ببلګه لري کوم،چې د جنګ په میدان کې د خپل هیواد څخه ځان قربانوي.ډیپلماتان هم د ډیپلوماتیکو هنرونو او ډیپلوماتیکو آدابو په اساس د نورو هیوادونو په مقابل کې د خپل هیواد د پرمختګ او هوساینې لپاره کار کوي.
لکه څنګه ،چې ټول ټولنیز علوم یو واحد تعریف نه لري،یا د هغې برخې پوهان سره په یوه خوله نه دي،همدارنګه ډیپلوماسي هم یو ثابت تعریف نه لري.د وخت په تیریدو سره ډیپلوماسي بیلابیل پړاونه وهلي او ددې بیلابیلو پړاونو پرمهال ورته تعریفونه شوي دي.
ډیپلوماسي په څو لارو تعبیر شوې ده "د هیوادونو ترمنځ د اړیکو لاربنود او تنظیم کول لکه د سوداګریزو قراردادونو پای ته رسول، د فعالیتونو د ترسره کولو مهارت لکه د خبرو اترو، قرارداد کولو او د خلکو سره د چلند کولو مهارت ګورالنیک کوم ،چې د وخت په تیریدو سره یو مفهوم رامینځته کړی او د دوو خپلواکو دولتونو ترمنځ هر ډول خبرې اترې شاملې دي.

ketabton.com - The Digital Library

د ډیپلوماسي تعریف

ډیپلوماسي په اصل کې د diploma یوناني کلمې څخه اخستل شوی دی چې په پښتو ژبه کې د رسمي سند،رسمي اسناد او یا د پوښل شوي رسمي کاغذ یا سند معنا لري،چې په هغه کې اشخاصو ته امتیاز،درجه او یا نښان ورکول کیږي. ډیپلوماسي د خبرو اترو هنر او عمل په توګه تعریف شوی او د دولتونو ډلو یا خلکو ترمنځ د مختلف اقداماتو له لارې ډیالوګ ترسره کول ترڅو د نړیوال سیستم پریکړو ، پیښو او چلندونو اغیزه وکړي دا د دې لپاره ترسره کیږي ،چې د هیوادونو ترمنځ سولې ته وده ورکړي.

په پخوا وختونو کې ددې اسنادو طبقه بندي او ارزیابي چې ځینې ددې اسنادو موضوعات د نړیوالو اسنادو سره ورته او مرتبط وو،په لمړیو کې د ډیپلوماسي کلمه په فرانسوي ژبې په فرهنګ کې د Diplomatique په نوم او وروسته له یادې ژبې څخه انګلیسي ژبې ته د Diplomacy په نوم را وپیژندل شوه.په تدریجي ډول د یاده کلمې مفهوم د نړیوالو اړیکو او د دوه اړخیزو سیاسي مذاکراتو د اداره کولو د یو خاص هنر او طریقي په اساس،ډیپلوماسي په نړۍ کې د نړیوالو اړیکو د اداره کولو لپاره د یو مهم عامل په توګه وپیژندل شوه.او بله دا،چې د tact کلمه ،چې د ډیپلوماسي په عمومي مفهوم کې د انګلیسي کلمي سره مترادف دی،چې معنا یې د وضعیت درک کولو وړتیا،د وضعیت حساسیت ،د شرایطو سره سم په غوره ممکنه طریقه په انفرادي یا ډله ایزو اړیکو کې وینا،کړنې او چلند تنظیموي.

د ډیپلوماسي کلمه په عمده توګه د بهرني سیاست له کلمې سره په مترادف ډول کارول کیږي،که څه هم دا دواړه کلمې یو بل ته ډیرې نږدې دي،خو په عمل کې یې بیلابیلې معناوي لري.

د ډیپلوماسي لپاره ډیر تعریفونه شوي ،چې دلته به مونږ د ډیپلوماسي،بهرني سیاست او ډیپلوماتیکو اړیکو ټول تعریفونه او توپیرونه وړاندې او واضح کړو.

ډیپلماسي هغه علم دی،چې د ملتونو او دولتونو ترمنځ اړیکې ترتیب،تنظیم او رهنمایي کوي. ډیپلوماسي د بهرنۍ پالیسۍ اصلي وسیله ده ،چې د پراخو اهدافو او ستراتیژیو استازیتوب کوي ،چې د نړۍ له نورو هیوادونو سره د دولت تعامل لارښوونه کوي نړیوال تړونونه اتحادونه او د نړیوالو اړیکو نور څرګندونه معمولا د ډیپلوماتیکو خبرو اترو او پروسو پایله وي ډیپلوماتان ممکن د حکومت چارواکو ته د مشورې ورکولو له لارې د دولت په جوړولو کې هم مرسته وکړي.ډیپلوماسي د ملتونو، ډلو او اشخاصو تر منځ د سوله ییزو اړیکو د ټینګښت هنر او علم دی ډیری وختونه، ډیپلوماسي د مختلفو ډلو استازو ته اشاره کوي ،چې د شخړې، سوداګرۍ، چاپیریال، ټیکنالوژۍ، یا امنیت په اړه بحث کوي هغه خلک چې د ډیپلوماسی تمرین کوی ډیپلومات بلل کیږي. د ډیپلوماسي تطبیق د یوې ډلې په غاړه دی ،چې د ډیپلوماتیک پلاوې په نامه یادیږي.دغه ډله د ترلاسه کوونکي او کوربه هېوادونو ته د لیږونکي هېواد رسمي استازي ګڼل کېږي، د ډیپلوماتیک پلاوي دنده د دولت د ګټو ساتنه ده. د ترلاسه کونکي دولت ته د لیږلو هیواد اتباع البته، دا د نړیوالو قوانینو لخوا اجازه ورکړل شوي محدودیتونو کې ،چې د لیږل شوي حکومت لخوا ټاکل شوي اصولو سره سم او د

ketabton.com - The Digital Library

ترلاسه کونکي حکومت لخوا پیژندل شوي نورو قانوني میتودونو سره سم د حکومتي چارواکو سره خبرې اترې کوي. (حق شناس ،۱۳۵۴:ص ۸)

د ډیپلوماسی شالید

د ډیپلوماسي اصطلاح دوه سوه کاله کیږي ،چې بېلا بېلو اروپايي ژبو ته ننوتلې ده ډیپلوماسي هم د نورو اصطلاحاتو په څیر په لغوي ډول تعریف او پیژندنه لري، د ډیپلوماسي لغت د لرغوني یوناني کلمې(دیپلوما)څخه اخیستل شوی دی، چې د پاڼې، سند او تصدیق مانا لري او هغې پاڼې ته ویل کیږي،چې د لوړو چارواکو لخوا مهر او ټاپه شوی وي او یو چاته د یوې رتبې یا مقام لپاره ورکول کیږي نو ویلای شو ،چې ډیپلوماسي د ډیپلوما څخه اخیستل شوې ده،چې د سند او تصدیق مانا لري همدارنگه ډیپلوما هغې رسمي او لاسلیک شوي پاڼې ته هم ویل کیږي ،چې د دولتونو سیاسي مشران او واکمنان یې د رسمي اړیکو پر مهال یوه او بل ته ورکوي.د ډیپلوما اصطلاح وروسته ټولو هغو اسنادو ته کارول کېدل ،چې د دولتونو د سیاسي مشرانو لخوا د رسمي اړیکو پر مهال یوه او بل ته ورکول کېدل لکه څرنگه ،چې دا ډول اسناد ډېر مهم وه او د دولتونو د بهرنیو موخو او سیاست لپاره اړین اسناد گڼل کېدل له همدي کبله د دې اسنادو د ساتلو او خوندي کولو ته اړتیا پیدا شوه د دولتونو لخوا د دې ډول اسنادو د ساتلو او خوندي کولو لپاره ځانگړي مامورین په کار وگمارل شول او د دوی دنده د همدغو اسنادو ساتل او په منظم ډول تر تیبول وه، ،چې په پای کې همدغو ځانگړو مامورینو ته ډیپلوماتان او دندي ته یی ډیپلوماسي ویل کیږي کله ،چې ډیپلوماسي په نوې بڼه وکارول شوه او د بهرني سیاست د پلي کولو د یوې وسیلې په بڼه وگڼل شوه، نو د خپل لغوي ریښې سره یې اړیکې وشلولې او په نوې بڼه او نوي تعریف سره په نړیواله کچه وپیژندل شوه نو په اوسني وخت کې ډیپلوماسي هغه د لرغوني یوناني کلمي د لغت نه کارول کیږي، بلکې بیلا بیل نوي تعریفونه او نوي پیژندونه پر بنسټ ورته ورکول شوي دی د ډیپلوماسي اصطلاح تر اتلسمي زیږدیزي پیړۍ پوري د اسنادو او مدارکو پوهي ته کارول کیده، خو وروسته بیا د نړیوالو اړیکو د اداره کولو پوهي ته وکارول شوه یو شمیر پوهان یوازې د خبرو اترو هنر ته ډیپلوماسي وایي ،چې دا هم ټول شموله پیژند ندی خو که چیري پورتني ټول پیژندونه سره راغونډ کړو نو څه نا څه بشپړ پېژند ور څخه ترلاسه کولای شو ،چې په لاندي ډول یې وړاندي کوو.

د خبرو اترو یا بلې هرې سوله ایيزې لارې له نورو دولتونو سره د یوه دولت په بهرنیو اړیکو پورې اړوند مسایلو حل افصل کولو تلن لارې ته ویل کیږي .په پورتني پیژند کې درې ټکي د یادونې وړ دي.لومړي دا ،چې ډیپلوماسي یوه تلن لاره ده چې د دولت د بهرنیو اړیکو پوري اړوند مسایلو لپاره کارول کیږي دوهم دا چي مسایل به د دولت په بهرنیو اړیکو پورې اړوند وي دریم دا ،چې ډیپلوماسي د خبرو اترو او نورو سوله ایيزو لارو څخه ترسره کیږي ډیپلوماسي له سنتي بڼې څخه مډرنې بڼې ته اوسمهال بدلون کړی دی، له دې بدلون سره سم د ډیپلوماسي په تعریفونو کې هم بدلون راغلی دی د سنتي ډیپلوماسي په تعریف کي پر دولت باندي ټینگار کیږي او ډیپلوماسي د دولتونو تر منځ د مسایلو حل

ketabton.com - The Digital Library

او فصل په سوله اییز ډول ګنې، خو اوسمهال دا تعریف یو څه بدل شوی دی، د مډرنې ډیپلوماسي تعریفونه په لاندي ډول کیږي.
د جانسون او هال په اند : ډیپلوماسي هغه بنسټ دی ،چې د یوه ځانګړي هویت پر بنسټ د سیاسي قدرتونو ترمنځ د اړیکو جوړښت رامنځته کوي همدارنګه ځیني نور پوهان بیا اوسني ډیپلوماسي پدې ډول تعریفوي د ملي ګټو د پراختیا لپاره د دولتونو ملتونو ډلو او افرادو ترمنځ په دوامداره توګه د اطلاعاتو تبادلې ته ډیپلوماسي ویل کېږي ډیپلوماسي د بهرني سیاست په تطبیق کې مهمه وسیله ده، له لرغوني زمانې څخه بیا تر اوسه پوري په بهرني سیاست کې
ددې وسیلې څخه ګټه اخیستل کیږي، دا ،چې ډیپلوماسي د وخت په تېرېدو سره خپل مفهوم هم تغیرکوي او په بیلا بېلو ماناوو سره کارول کېږي، له همدې کبله پدې برخه کې ډیپلوماسي په دوو اساسي مفهومونو باندي تعریفوو.

لومړی ډیپلوماسي په محدوده مانا

د ډیپلوماسي محدود تعریف همغه کلاسیک تعریف دی، یاني د ځانګړي هنر او مهارت پر بنسټ د بهرنیو اشخاصو سره چلن کول ډیپلوماسي ده له همدې کبله ډیپلوماسي داسې مسلک دی ،چې له یوي خوا د ښه رویې، ادابو او نزاکتونو په واسطه او له بلې خوا د ښه خبرو، فصاحت او بلاغت په واسطه ښایسته کیږي.
په محدوده مانا ډیپلوماسي یوازي د ډیپلومات په هنر او مهارت پورې اړونده ګڼل کیږي او د ډیپلومات شغل او کسب ته ډیپلوماسي ویل کیږي پدي مانا ډیپلومات د خپل دولت واکمن استازی دی، ډیپلوماسي په محدوده مانا کې د ډیپلومات مهمه دنده د کوربه دولت د کمزورتیا او ځواکمنتیا د ټکو پیژندل او د هغو په اړه خپل اړوند واکمن ته راپور ورکول دي د ډیپلومات بله مهمه دنده د خپل دولت د واکمن استازیتوب دی، د ډیپلومات باید هڅه وکړي ،چې د خپل دولت د واکمن سم استازیتوب وکړي او د خپل واکمن دریځ غوښتني او شخصیت په ښه توګه وښی له همدې کبله واکمنانو داسې کسان د ډیپلوماتانو په توګه ټاکل چې دوی ته وفاداره وي او د دوی سم استازیتوب وکړی او دوی ته مسولیت لري.

دوهم ډیپلوماسي په پراخه مانا

ډیپلوماسي په پراخه مانا کې ډیپلوماسي په یوه پیچلي ماشین بدله شوې ده او په زرګونو ډیپلوماتان او مسلکي پرسونل ددې ماشین د پرزو په توګه کار کوي، پدې ډیپلوماسي کي ډیپلومات د خپل واکمن استازی نه دی، بلکي د خپل دولت په استازیتوب د کوربه دولت سره مذاکره کوي او نور ډیپلوماتیکي کارونه ترسره کوي د ډیپلوماسي په پراخه مانا کې ډیپلومات د خپل دولت په استازیتوب د پراخو واکونو او دندو لرونکی دی.
ډیپلوماسي په پراخه مانا د یوه پېچلي ماشین په توګه یوازي د ډیپلومات کسب او مسلک ډیپلوماسي وي ډیپلومات د واکمن دولت استازی وي، ډیپلومات د مسایلو د حل او فصل واک لري ،ډیپلومات یوازي استازیتوب کوي، د ډیپلومات

ketabton.com - The Digital Library

د استازيتوب موضوعات محدود او مشخص وي، د ډيپلومات د يوازي د واکمن ارادې زيږنده وي. او د گمارني لپاره يې معيارات ټاکل شوي وي.
پدې ډيپلوماسي کې د ډيپلومات دندو هم بدلون کړی ده، په کلاسيکه ډيپلوماسي کې د ډيپلومات مهمې دندې د کوربه دولت په اړه د معلوماتو راټولول او د خپل واکمن استازيتوب کول وه پداسي حال کي ،چې په اوسنۍ او پراخې ډيپلوماسي کې د ډيپلومات مهمه دنده د خبرو او مذاکرو د لارې د نړيوالو پيچلو مسايلو حل او فصل د خپل واکمن استازيتوب کول وه پداسې حال کي ،چې په اوسنۍ او پراخي ډيپلوماسي کې د ډيپلومات مهمه دنده د خبرو او مذاکرو د لارې د نړيوالو پيچلو مسايلو حل او فصل کول دي او د جگړې پر ځای د سوله اييز دريځ پر بنسټ د دوستانه اړيکو ټينگول دي ډيپلومات هڅه کوي ،چې د ډيپلوماتيکي تکتيکونو څخه گټې سره مسايل او ستونزې حل کړي او خپلې ملي گټې خوندي کړي، نو ځکه په اوسني وخت کې داسي کسان د ډيپلوماتانو په توگه گمارل کيږي ،چې د يوه شخص پر ځای د يوه جوړښت او تشکيل سره اړيکي ولري يانې د واکمن پرځای اوس ډيپلومات د يوه پراخه جوړښت سره ،چې د بهرنيو چارو وزارت دی اړيکي لري.(رانا، ۲۰۰۲:ص۱۷)

په لرغونې زمانه کې د ډيپلوماسي رول

ډيپلوماسي په لرغونې زمانه کې راڅرگنده شوه، د هغې جنين بڼه حتی په قبايلي ټولنه کې هم شتون درلود، خو د دې کلمې په ربښتيني مانا ډيپلوماسي يوازې په هغه دوره کې مطرح کېدای شي کله ،چې حکومت پراخ شي، د ټولنيزو اړيکو د پراختيا ځانگړتياوې دې نتيجې ته رسيدلي ،چې خلک د خپل ټولنيز توليدي ژوند په جريان کې د توليدي اړيکو ځانگړو او اړينو مرحلو ته ځي ،چې د دوی د ارادې څخه خپلواک وي او د دوی د توليدي ځواکونو د پراختيا له ځانگړو مرحلو او درجو سره مطابقت لري د دې اړيکو مجموعه د ټولنې د اقتصادي جوړښت توليد جوړوي، کوم ،چې يو ريښتينی زيربنا ده، حقوقي او سياسي جوړښت په هغه باندې جوړ شوی او د ټولنيز شعور ځينې ډولونه ورته دي، ډيپلوماسي د سياسي جوړښت يوه برخه ده د هغې ځانگړنه دا د مختلفو اقتصادي دورو د ټولنيزو اړيکو او تر ټولو پورته د حکومت د ماهيت له مخې ټاکل کيږي ،چې ډيپلوماسي کار کوي په لرغوني نړۍ کې، ډيپلوماسي د دولتونو د بهرنۍ پاليسۍ مسلې حل کړې ،چې اساس يې غلامي وه د غلامۍ نظام په خپل وخت کې بې حرکته پاتې نه شو او د خپل تاريخي پرمختگ په بهير کې غلامي له مختلفو پړاوونو تېر شو ،چې پيل يې لا تر اوسه په بشپړه توگه د قبايلي ټولنې له نظام څخه نه وو جلا شوی ،چې بنسټ يې د شرقي حکومت بنسټ دی د لرغوني مصـر د استبداد، د ميسوپوتاميا د سلطنت حکومتونه، هيئت اسوريان، ايرانيان او د چين او هند حکومتونه د پخوانی ختيځ په روحاني نظامي حکومتونو کې ،چې د اقتصادي فشار د پلي کولو په ځواک تکيه کوي له بهر څخه، د نړۍ ډيری پرانيستې گټې د بهرنۍ پاليسۍ د پلي کولو لامل و دا په دې مانا ،چې د ځمکو غصب د غلامانو او څارويو استملاک د گاونډيو هيوادونو لوټ کول د جگړو اصلي هدف و نړيوالې شخړې د وسله والو ځواکونو لخوا هوارې شوې، مگر په ورته وخت کې د لرغوني ختيځ حکومتونو د خپلو ډيپلوماتيکو فعاليتونو پراخول پيل کړل پاچا په شخصي توگه د ډيپلوماتيکو اړيکو اداره کوله، ځکه چې

ketabton.com - The Digital Library

د لرغوني ختيځ واکمنان دنورو خدايانو او بوتانو عبادت کاوه او ټول حکومت يې په خپل شخص کې مجسم کړ دوی په خپل اختيار کې ځانګړي نوکران درلودل، چې په کې دفترونه، سکرتران او قاصد شامل وو د روحاني د پوځي پاچاهی د حکومتونو د تيريدونکي بهرني سياست د بنسټيزو موخو پر بنسټ، په ختيځ کې د دوی متمرکز ډيپلوماسي به نسبتا هغه مسايل حل کړي ،چې محدوده ساحه لري مګر په ورته وخت کې، هر ډول تړونونه ښکاره شول د نړيوالو اړيکو د مختلفو مسايلو د حل لپاره د سفير د ليږلو دود يوه ځانګړې بڼه خپله کړه او د پوځي او سياسي جاسوسی په بڼه پيل شوه.(دهقانی فيروزآبادی،۱۳۹۴:ص۷۴)

د ډيپلوماسي موخه

د ډيپلوماسي موخه د دولتونو ترمنځ د رغنده اړيکو د پراختيا لپاره د خبرو اترو له لارې د نړيوالو اړيکو ترسره کول دي دا يو کوپراتيف تړون خوندي کوي په کوم کې ،چې هر ګوند خپلې ګټې په غوره توګه کوي دا د پاچاهی تر واکمنی لاندې د پټو معاملو او دسيسو جوړونکي سيستم څخه د يوې شفافې ډيموکراسی او کورني او نړيوال سياست حيرانونکي لړۍ ته وده ورکړه په عصري ډيپلوماسي کې نړيوال سازمانونه او غير دولتي نوښتونه هم د دولتي حکومتونو سره يوځای کيږي نن ورځ بريالی نړيوال او بين المللي اتحاد جوړول د اغيزمنې ډيپلوماسي ترټولو اړينه اړتيا ده.

د ډيپلوماسي دندې

ډيپلوماسي د ډيپلوماتانو لخوا ترسره کيږي د ډيپلوماسي ټولې دندې د دوی لخوا ترسره کيږي د ډيپلوماسي په دندو کې د دولت استازيتوب او خبرې اترې، د معلوماتو راټولول او د هيوادونو ترمنځ د سوله ايزو اړيکو وده شامل ده، لاندې د ډيپلوماسي دندې دي او واضح به يې کړو ،چې څنګه ترسره کيږي

۱ـ خبرې اترې او د دولت استازيتوب

د ډيپلوماسي ترټولو مهمې دندې خبرې اترې او د دولت استازيتوب دی د دولت د ګټو استازيتوب او د خبرو اترو مشري کول ،چې موخه يې د دولت اهدافو ته د رسيدو او د شخړې د مخنيوي لپاره د اړخونو ترمينځ د موافقت او اختلاف ساحې روښانه کول دي ،چې د ډيپلوماسي لوی هدف دی بريالي خبرو اترو ته د رسيدو لپاره د دولتونو ترمنځ د ګډې ګټې موندل هم د ډيپلوماسي يوه حياتي برخه ده.

ketabton.com - The Digital Library

۲ـ دمعلوماتو راټولول او ارزونه

د معلوماتو راټولول د ټولو قانوني لارو په واسطه د دولت ترلاسه کولو بهرنۍ پالیسۍ اهدافو پیژندلو او لاسرسي لپاره د ډیپلوماسي یوه مهمه دنده ده کله ،چې معلومات بیرته خپل هیواد ته لیږل کیږي، د بهرنیو چارو وزارت یې ارزوي او پریکړه کوي ،چې بهرنۍ پالیسي باید پلي شي ډیپلوماتیک ماموریتونه د معلوماتو ترلاسه کولو پورې اړه لري بیا، سیاسي مشران پریکړه کوي ،چې کوم عمل د دوی د هیواد لپاره غوره دی.

۳ـ اقتصادي، سیاسي او کلتوري اړیکې

د ډیپلوماسي بله مهمه دنده د دوو هیوادونو ترمنځ د اقتصادي، سیاسي او کلتوري اړیکو پراختیا ده، ترڅو د هیوادونو ترمنځ دوستانه اړیکو ته وده ورکړي د بیلګې په توګه، د دویمې نړیوالې جګړې وروسته، متحده ایالاتو او برتانیې خپله بهرنۍ پالیسي د کمونیزم په درلودلو متمرکزه کړه ،چې د نړیوال قانون پلي کول اسانه کوي ډیپلوماسي د نړیوالو قوانینو په پلي کولو کې مهم رول لوبوي ډیپلومات دنده د هیواد د ګټو پرمخ بیول او له بهرنیو هیوادونو سره د دوستانه اړیکو ساتل دي.(جلال،۱۳۹۱:ص ۷۷)

ډیپلوماسي څنګه کار کوي؟

ډیپلوماسي د معاملې یا خبرو اترو له لارې ترسره کیږي په خبرو اترو کې هر اړخ عموما د ترلاسه کولو اټکل څخه ډیر څه غواړي بیا، یو جوړجاړي یا موافقې ته د رسیدو لپاره، دوی ځینې هغه څه پریږدي ،چې دوی یې په پیل کې غوښتل په دې خبرو کې یو بهرنی ډیپلومات مرسته کوي د مثال په توګه، د فنلند څخه د ملګرو ملتونو یو کارمند مارتي احتیساري په ۱۹۹۰ کې د سویلي افریقا څخه د خپلواکۍ په ترلاسه کولو کې د نامیبیا سره مرسته وکړه.

د بریالۍ خبرو اترو په پایله کې اړخونو ډیپلوماتیک تړون لاسلیک کړ د دې تړون رسمي ډول د تړون په نوم یادیږي کوم ،چې د دولتونو یا هیوادونو ترمنځ لیکل شوی تړون دی د مثال په ډول؛ د Versailles تړون لاسلیک کولو سره لومړۍ نړیواله جګړه په رسمي توګه په ځینو خبرو اترو کې، یو اړخ له جوړجاړي سره موافق نه دی او د دواړو خواوو ترمنځ د تماس شوې ګډې اجنډا له مخې عمل کولو څخه ډډه کوي په داسې حالاتو کې، د خبرو اترو په بهیر کې ښکیل دریم اړخونه په هغه دولت باندې ډیپلوماتیک بندیزونه لګوي ،چې د خبرو اترو برخه نه وي.

دا د دولتونو ترمنځ د ډیپلوماتیکو تاو تریخوالي او د ډیپلوماتیکو بندیزونو د یوې برخې په توګه د مجرم هیواد څخه د ډیپلوماتیکو کارمندانو کمولو او اخراج لامل شو پدې کې ممکن د ولسمشر لخوا د یو سرغړونکي هیواد له مشرانو سره لیدو یا هغه ځانګړي هیواد ته د لیدو څخه انکار هم شامل وي د مثال په توګه، په ۲۰۰۱کال کې، نیکاراګوا له اسراییل سره ټولې ډیپلوماتیکې اړیکې وځنډولې.(ابرین۲۰۱۳ص۱۰۸)

ketabton.com - The Digital Library

د ډيپلوماسي ډولونه

د نن ورځې ډيپلوماسي د پټې او دوديزې ډيپلوماسي په پرتله ښکاره او شفافه ډيپلوماسي ده د وخت په تيريدو سره ډيپلوماسي په بيلابيلو ډولونو وده کړې ډيپلوماسي ډير ډولونه لري ،چې ځينې يې په لاندې ډول دي

١ـ عامه ډيپلوماسي

٢ـ کلتوري ډيپلوماسي

٣ـ ساينس ډيپلوماسي

۴ـ سايبر ډيپلوماسي

۵ـ د انرژۍ ډيپلوماسي

٦ ـ سيمه ايز ډيپلوماسي

٧ـ تعليمي ډيپلوماسي

٨- د سپورت ډيپلوماسي

٩ ـ اقتصادي ډيپلوماسي

عامه ډيپلوماسي

عامه ډيپلوماسي د ډيپلوماسي يو ډول دی ،چې د بهرنيو اتباعو سره د اړيکو د پراختيا او د خلکو په نظر اغيزه کولو باندې ټينګار کوي دا د نرم ځواک يو ډول دی ،چې د کلتوري، اقتصادي او تعليمي تبادلو له لارې د هيوادونو ترمنځ د اړيکو او تفاهم وده کوي عامه ډيپلوماسي هم کولی شي د رسنيو او نورو ډولونو اړيکو له لارې بهرنيو ليدونکو ته لاسرسی ولري.

کلتوري ډيپلوماسي

کلتوري ډيپلوماسي د متقابل تفاهم د ښه کولو لپاره د هيوادونو او د دوی د اوسيدونکو ترمينځ د نظرياتو ، هنر ، معلوماتو او کلتور نورو عناصرو شريکول دي د کلتوري ډيپلوماسي موخه دا ده ،چې د سياسي او اقتصادي اهدافو لپاره د خلکو ملاتړ زيات کړي ترڅو د بهرني هيواد اتباعو سره مرسته وکړي ،چې د دې اصولو او بنسټونو سره اشنا شي.

کلتوري ډيپلوماسي په اصل کې د يو ملت ځانګړتيا څرګندوي ،چې په پايله کې يې نفوذ رامنځته کوي سره له دې ،چې په مکرر ډول له پامه غورځول کيږي کلتوري ډيپلوماسي کولی شي د ملي امنيت اهدافو په ترلاسه کولو کې د پام وړ مرسته وکړي.

ketabton.com - The Digital Library

ساینس ډیپلوماسي

ساینس ډیپلوماسي د ساینس او ټیکنالوژۍ کارول دي نړیوالې همکارۍ ته وده ورکول او پلونه جوړول د ملتونو تر منځ . پدې کې د نړیوالو مسایلو حل کول شامل دي لکه د خوړو خوندیتوب، د اقلیم بدلون، او د وبا ناروغۍ، کارول ساینسي څېړنه، ټیکنالوژي، او تخصص سربیره پردې، ساینس ډیپلوماسي نړیوال ساینس هڅوي.

سایبر ډیپلوماسي

سایبر ډیپلوماسي د ډیپلوماسي او بهرنیو چارو د پرمختګ لپاره د بریښنایي اړیکو او ټیکنالوژۍ کارولو ته اشاره کوي پدې کې د ټیکنالوژیکي وسیلو کارول شامل دي لکه ټولنیز رسنۍ، ویب پاڼې، او نور آنلاین پلیټ فارمونه د ډیپلوماتیکو بحثونو ترسره کولو، اړیکو پراختیا، او نړیوالې همکارۍ ته وده ورکوي نړیوالې ننګونې لکه د معلوماتو محرمیت، سایبر امنیت، او ډیجیټل زیربنا د سایبر ډیپلوماسي له لارې حل کیدی شي.

د انرژۍ ډیپلوماسي

د انرژي ډیپلوماسي د ډیپلوماتیکو اړیکو کارول دي ،چې د انرژي صنعت کې د هیوادونو ګټو ته وده او دفاع ورکوي دا د انرژۍ اړوند مسایلو په اړه د نړیوالو تړونونو خبرې اترې او د ملي انرژۍ پالیسۍ اداره کول شامل دي د انرژۍ امنیت ته وده ورکول د انرژۍ د بې وزلۍ کمول او د دوامداره انرژۍ پراختیا ته وده ورکول د انرژۍ ډیپلوماسي ټولې برخې دي.

سیمه ایز ډیپلوماسي

سیمه ایز ډیپلوماسي د هغو هیوادونو ترمنځ د اړیکو ترسره کول دي ،چې د یوې ځانګړې جغرافیایي سیمې برخه وي سیمه ایز ډیپلوماسي اوس د نړۍ په چارو کې یو مهم لوبغاړی دی ټول دولتونه د یو بل د انحصار او نړیوال کیدو له امله د ګاونډیو متقابل عمل اهمیت او ارزښت پوهیږي.

سپورت ډیپلوماسي

سپورت ډیپلوماسي د ډیپلوماتیکو چارو، سولې او تفاهم د پرمختګ لپاره سپورت ته وده ورکوي پدې کې د مخابراتو او همکارۍ هڅولو لپاره د ورزشکارانو کارول شامل دي پداسې حال کې ،چې په هیوادونو ، کلتورونو او خلکو کې خالیګاوې لرې کوي د سپورت ډیپلوماسي کولی شي د چاپیریال ساتنه، د جنډر مساوات، حقونه، او ټولنیز او اقتصادي وده وکړي دا د هیوادونو ترمنځ د ډیپلوماتیکو اړیکو د ښه کولو او د نړیوالو ستونزو د خبرو اترو لپاره د یو فورم چمتو کولو لپاره هم کارول کیدی شي. .(موسوی ۱۳۸۸ص۶۷)

اقتصادي ډیپلوماسي

اقتصادي ډیپلوماسي د نړدې ټولو هیوادونو لپاره د بهرنیو اړیکو یوه مهمه موضوع ده.او دا ،چې اقتصادی ډیپلوماسي زما اساسی موضوع ده نو پدې اړه په راتلونکې څېرکې کې پرې په بشپړ ډول بحث شوی.

ketabton.com - The Digital Library

ولې ډيپلوماسي د نړيوالو اړيکو لپاره مهمه ده؟

لومړی: دولتونه په نړيوالو اړيکو کې د خپلو موقفونو د جوړولو لپاره ډيپلوماسي کاروي د خبرو اترو لـه لارې د دولتونـو موخه د ګډو ګټو او همدارنګه د اختلاف نقطو پيژندل دي ډيری وختونه په نړيوالو اړيکو کې دولتونه د خبرو اترو وروسته موافقې ته رسيږي او هغه چلندونه او اصول انځوروي ،چې د منلو وړ او د دواړو خواوو لپاره ګټـور ګڼـل کيـږي دا د نـرم ځواک له لارې کار کوي د دې حقيقت له امله ،چې دا تاکتيکونه په زور سره نه پلي کيږي.

دوهم: ډيپلوماسي د استخباراتو ترلاسه کولو لپاره کارول کيدی شي د دې معلوماتو موخه د دولت د بهرنـۍ پاليسـۍ د موخو ټاکل او ارزول دي سربيره پردې ډيپلوماسي د سياسي، اقتصادي او کلتوري همغږۍ د زياتولو لپاره کارول کيدی شي دا همکاري د دوی د دولتونو ملي ګټو ته د رسيدو لپاره کافي لارې وړاندې کوي.

په پای کې، ډيپلوماسي د نړيوالو قوانينو د ساتلو لپاره کارول کيږي کوم ،چې د چلند او نړيوالې همکارۍ په اړه په ملي پاليسيو اغيزه کوي د ډيپلوماتيکو ماموريتونو، د تړونونو د خبرو اترو، او د حکومت تر حکومـت پـورې د تبـادلې پـه اړه د واکونو د ساتلو لپاره د قانون لخوا لارښوونې چمتو شوي.

په پايله کې، ډيپلوماسي په نړيوالو اړيکو کې د بحرانونو د حل لپاره د يوې وسيلې په توګه ليدل کيدی شي ،چې کولای شي پـه خبـرو اتـرو کـې د ښکيلو غـړو هيوادونـو لپـاره د همکـارۍ لپـاره منځنـۍ زمينـه مشـخص کـړي. (نوش آبادی،۱۳۹٦:ص۹۷)

ketabton.com - The Digital Library

دریم څپرکی

اقتصاد ته لنډه کتنه

د اقتصاد علم تعریف

هیڅوک نشي کولی د اقتصاد مشخص تعریف ورکړي د نولسمې پیړۍ انګلیسي اقتصاد پوه الفریډ مارشال اقتصاد د انساني ژوند د عادي کړنو مطالعه په توګه تعریف کړی دا د انفرادي یا ډله ایزو کارونو پورې اړوند برخه معاینه کوي ،چې د مادي توکو په کارولو سره د لاسته راوړنې سره تړاو لري په شلمه پیړۍ کې لیونیل رابینز اقتصاد داسې تعریف کړ دا هغه ساینس دی ،چې د انسان چلند مطالعه کوي او نادره وسیله ،چې نورې ګټې لري مګر په دې تعریف کې د اقتصاد ټول اړخونه شامل نه دي، لکه ناخالص کورني محصول یا د نرخ کچه مګر د کاناډا ساینس پوه جیکب وینر لخوا یو ساده تعریف شتون لري کوم ،چې دا دی اقتصاد هغه څه دي ،چې اقتصاد پوهان یې کوي.

د اقتصاد د جامع، مشخص او واضح تعریف لرلو له مشکل سره، دا د ساینس په توګه د اقتصاد پوهانو ډیری پوښتنو ته ځوابونه ورکوي، نه یوازې د توکو او خدماتو قیمتونه ټاکي، بلکې د هغو سرچینو قیمتونه هم ټاکي ،چې دوی تولیدوي، لکه کارګر او بازارونه اقتصاد هم د مصرف سوداګریزو شرکتونو او صادراتو په برخه کې د افرادو کوچني اقتصادي چلند مطالعه کوي دا د لوی اقتصاد مطالعې سره تړاو لري، کوم ،چې د عامه عاید کچه، د بیکارۍ کچه، او د پانګې اچونې کچې په پوهیدو پورې اړه لري، دا ټول د نرخونو د ثبات لپاره د یوې لارې په موندلو کې مرسته کوي.

اقتصاد یوه اصطلاح ده ،چې ډیری مفکورې پکې شاملې دي، پدې کې اقتصاد هغه مفهوم دی ،چې د اقتصادي علومو (اقتصاد) لخوا مطالعه کیږي، او وروستی د هغې د پلي کولو لپاره د اقتصادي او اداري تیوریو پر بنسټ ولاړ دی. سیاسي اقتصاد اصطلاح اقتصاد ته په پراخه معنی یا د یو هیواد یا سیمې اقتصادي حالت ته هم اشاره کوي پدې معنی ،چې د اقتصادي دورې په تړاو د هغه اقتصادي حالت یا د هغه جوړښتي حالت په دې معنی، د اقتصاد اصطلاح د دواړو اقتصادي میتود یا سیستم سره مترادف ده.

اقتصاد څه شی دی؟

اقتصاد هغه مطالعه ده ،چې څنګه شیان جوړیږي، شاوخوا حرکت کوي او کارول کیږي. دا ګوري ،چې څنګه خلک، سوداګرۍ، حکومتونه او هیوادونه د خپلو سرچینو کارولو لپاره غوره کوي اقتصاد هغه مطالعه ده ،چې خلک څنګه عمل کوي، د دې مفکورې پر بنسټ ،چې خلک په منطقي توګه عمل کوي او هڅه کوي تر ټولو ارزښت یا ګټه ترلاسه کړي. اقتصاد د کار او سوداګرۍ د څرنګوالي مطالعه ده څرنګه ،چې د انسان د کار کولو لپاره ډیری لارې شتون لري او د سرچینو ترلاسه کولو لپاره ډیری لارې شتون لري، دا د اقتصاد دنده ده ،چې معلومه کړي ،چې کومې لارې غوره پایلې راوړي.

ketabton.com - The Digital Library

په عموم کې، اقتصاد په دوو برخو ویشل کیدی شي لوی اقتصاد، کوم ،چې د اقتصاد کار کولو څرنګوالی ګوري، او کوچني اقتصاد، کوم ،چې ګوري ،چې خلک او سوداګری څنګه کار کوي.

اقتصاد یو ټولنیز ساینس دی ،چې د توکو او خدماتو په تولید، ویش او مصرف تمرکز کوي، او هغه انتخابونه تحلیلوي ،چې افراد، سوداګری، حکومتونه او ملتونه د سرچینو تخصیص لپاره کوي.

د ټولنیزو علومو یوه څانګه ده ،چې د توکو او خدماتو تحلیل، تولید، توزیع، مصرف، په عمومي توګه، اقتصاد د محدودو اړتیاوو لپاره د محدودو سرچینو د غوره تخصیص ساینس دی.

انسان په نړۍ کې له نامحدود و غوښتنو سره رامنځته شوی، ،چې دغه غوښتنې له انسان سره تر مرګه پورې مل وي په پخوانیو زمانو کې دغه غوښتنې ساده او لږې وې مګر د تهذیب او تمدن د پرمختګ سره غوښتنو ډیر والی وموند او په ډولونو کې یې توپیر را منځته شو په بنسټیز ډول انسان د خوراک لپاره خوړو ته د پوښاک لپاره جامو ته د اوسیدو لپاره کور او د ناروغی لپاره درملو ته اړتیا لري مګر د دې تر څنګ انسان یو شمیر نورو شیانو ته هم اړتیا لري ،چې دا د انسان ژوند ورسره اسانیږي ،دساري په ډول تیلفون یا لرګړی ، موتر ، بریښنا او نور ددغو غوښتونو د لاسته راوړولو لپاره انسان تل بیلابیلې کړنې تر سره کوي او شتمني پرې لاسته راوړي موږ او تاسو پخپل چاپیریال کې ګورو ،چې انسان په نړۍ کې په بیلابیلو کارونو بوخت وي سود اګر سوداګري، کاریګر کار ، روغتیا پال رو غتیا پالي ، انجنیر انجنیري او نور انسانان پخپلو کارونو بوخت وي خو عواید لاسته راوړي او د خپل عاید سره سم خپلې اړتیاوې پوره کړي.

خصوصي ملکیت باندې څیړنه شوې ده ګزنفون د خپلو اقتصادي نظریاتو اساس کرنه ګرځولې او کرنه یې د اقتصادي شتمنی د ډیر والي سبب ګڼله ،چې د دولت او عامو خلکو څخه یې هیله لرله خو کرنې ته اهمیت ورکړي همدارنګه ګزنفون له دولت څخه غوښتل ،چې د دولت باید خلک بیری چلونې او لیږد رالیږد ته پاملرنه وکړي نوموړي دغه هنر هم د شتمنۍ د ډیر والي عامل ګڼلو ، له بلې خوا ګزنفون د پیسو په هلکه ویل ،چې دولت باید دسپینو زرو کانونه په کار واچوي او سپین زر راوباسي، ،چې د د اقتصاد له نظره د اهمیت وړ دی د ګزنفون دا غوښتنه ددې لپاره وه ،چې د سپینو زرو سکې او پیسې ډیرې شي، دولت باید طبیعي زیر مې په خپل واک کې راولي او د خصوصي سکتور له لاسه یې وباسي او د لومړي ځل لپاره یې د ونډیز و شرکتونو نظریه هم ورکړه، کزنفون عقیده لرله ،چې باید ښارونه لوی او غټ وي او ډیر خلک یو ځای سره ژوند وکړي، خو د کار ویش ،چې د اقتصادي فعالیتونو د پرمختګ لپاره لوی عامل بلل کیږي منځ ته راشي ځکه هر څومره ،چې ښار لوی وي اړتیاوې هم ډیریږي او د کار وېش د اړتیاوو پر اساس په خپله منځ ته رازي ګزنفون د مالیې دور کړې او ازادې سوداګری پلوی و او شتمني یې داسې را پیژنده د ګزنفون په عقیده شتمني د اموالو د ډیروالي نسبت دهغه اړتیا و ته یانې هر څه ،چې له اړتیاو ډیر شي هغه شتمنی ده.

اکنامکس (economics)د پولتیکل اکانوی (political Economy)مخفف دی ،چې له دریو یوناني الفاظو (Oika Polis Nama)مجموعه ده ،چې Polisمانا ښار ، ریاست او یا منظمه دله ikasمانا کور واله او Namaقانون

ketabton.com - The Digital Library

مانا لري دا په دې مانا ،چې يو کور واله څنګه توليدي چوپړتياوې ترسره کړي عوايد په لاس راوړي او په مقابل کې توکي او چوپړتياوې و پيري تر څو خپلې اړتياوې پرې پوره کړي ،چې له دې وروسته پولټيکل اکانومی د هيواد د اقتصادي کړنو لپار و کارول شو او موخه يي له هغو قوانينو او اصولو څخه وه ،چې يو هيواد يې نافذوي د اقتصاد پخوانيو پوهانو داسې فکر کاوو څرنګه ،چې يوه کورنۍ د اړتياو پر بنسټ خپل عوايد او لګښت تنظيموي همدارنګه کټ مټ د يو هيواد حکومت هم د هيواد په داخل کې دعوايد و او لګښتونو حساب کتاب کوي چې همدی حساب کتاب نه يې پوليټکل اکانومی ويله خو د وخت په تيريدو سره دغه لفظ په اکانومی او بيا په اکنامکس واوښتو د يو علم د تعريف اړتيا هغه وخت بشپړکيږي کله ،چې هغه علم د پرمختګ په حال کې دي د يو علم د تعريف څخه جو تيږي ،چې هغه علم له کومو موضوعاتو بحث کوي د علم د مطالعی دايره را معلوموي د اقتصاد د علم په اړه بيلا بيل تعريفات وړاندي شوي او هر پوه دا علم له خپله نظره تعريف کړی ايدم سمت مالتس ريکارد و او جي اپس مل اقتصاد د شتمنی علم بللی ادم سمت اقتصاد د شتمنی علم ګاڼه او ويل يې اقتصاد هغه علم دی ،چې انسان څنګه شتمنی لاسته راوړي او څنګه يې په لګښت ورسوي.

د اقتصاد په اړه د ځينو نورو پوهانو تعريفونه کړي چې عبارت دي له:

لومړی اين دبليو سينير د ادم سمت د کتاب څخه پنځوس کاله وروسته يو بل انګليس عالم اين دبليو سينير د ادم سمت نظر تائيد او اقتصاد يې داسې تعريف کړو اقتصاد يو داسې علم دی ،چې د شتمنی نوعيت ،شتمنی لاسته راوړل او د شتمنۍ له ويش څخه بحث کوي.

دوهم جي ايس مل د نوولسمې زيږديزې پيری مشهور عالم او فيلسوف جي ايس مل اقتصاد ته داسې يو تعريف وړاندې کړی اقتصاد يو داسې علم دی ،چې د شتمنۍ نوعيت او د هغو ټولو قوانينو مطالعه ده ،چې د شتمنۍ په پيدا کيدو او د شتمنۍ په ويش اغيزه لري.

دريم فرانس واکر امريکايی اقتصاد پوه فرانس واکر ۱۸۸۳ کې اقتصاد داسې تعريف کړو اقتصاد يو داسې علم دی ،چې له شتمنۍ سره اړيکه لري.

څلورم پروفيسور ايلي پروفيسور ايلي هم په اقتصاد پوهانو کې راځي او د اقتصاد د علم په اړه وايي اقتصاد هغه علم ته ويل کيږي. هغه اصول او ضوابط تر غور لاندې نيسي کوم ،چې د شتمنۍ د لاسته را وړلو او د هغې د ليږد له کړنو سره سروکار لري.(نيازی، ۱۳۹٦:ص۳۴،۳۰)

د اقتصاد د علم ګټې

اقتصاد يو ټولنيز علم دی ،چې د انسان په پرمختګ کې له انسان سره مرسته کوي د اقتصاد د اهميت په اړه مالتس وايي اقتصاد يوازنی علم دی چې ټول خلک پری خبر او معلومات لري او په اقتصادي پرمختګ کې مرسته کوي. روټين د اقتصاد د علم په اړه وايي تر هغه پوري يو انسان متمدن نه شي کيدای تر څو چی د اقتصاد د علم په اړه معلومات و نه لري همدارنګه پروفيسور پيکو وايي د اقتصاد د علم زده کړه د علم په توګه نه بلکې د اقتصادي ستونزو د حل لپاره

ketabton.com - The Digital Library

باید زده شي هنري لیکي د یو انسان لپاره د اقتصاد د علم زده کړه د هر انسان اړتیا او اخلاقي مسوولیت دی د اقتصاد علم زده کړه د انسان ذهن ته پراختیا ورکوی .

د اقتصاد علم پرمختګ

دا احتمال شته ،چې د اقتصاد زیږون په ۱۷۷۸ کې د سکاټلینډ فیلسوف ادم سمیت لخوا پیل شو ،چې د خلکو د شتمنی طبیعت او لاملونه یې مطالعه کړل سمیټ د دې مطالعې لپاره د یونانیانو د لیکنو او د پنځلسمې پیړۍ د ځینو لیکنو له لارې الهام اخیستی و، مګر هیڅ مشخص نوم شتون نلري ،چې د ادم سمیت څخه د هغه څه په رامینځته کولو کې ،چې نن ورځ د کلاسیک اقتصادي ښوونځي په نوم پیژندل کیږي. په ۱۸۱۷ کې، ډیویډ ریکارډو د اقتصاد او مالیاتو د اصولو په اړه یو کتاب د هغه څه په ځواب کې ،چې ادم سمیت د خلکو د شتمنیو په اړه لیکلی وه ولیکه، دې کتاب پدې ساینس کې یو نوی پرمختګ اضافه کړ، ځکه ،چې د ریکارډو مطالعې د انفلاسیون حالت لنډیز کړی ،چې په پایله کې د انفلاسیون زیاتوالی دی د کرنې لپاره د ځمکې نشتوالي سره د خوراکي توکو نرخونه او د بدیلونو موندلو څرنګوالی د ریکارډو مطالعې جان سټوارټ مل په خپل کتاب، د اقتصادي پالیسۍ اصول، ۱۸۴۸ کې الهام اخیستی

د اقتصادي پوهې تمرکز په دې دی ،چې اقتصادي اجنټان څنګه چلند او تعامل کوي او څنګه مختلف اقتصادونه کار کوی په دې اړه، د اقتصاد د بنسټیزو کتابونو لومړنۍ طبقه بندي کوچني اقتصاد د لوی اقتصاد سره مخالف دی.

کوچنی اقتصاد د کوچنیو، انفرادي او کوچنیو تصمیم نیولو واحدونو اقتصادي چلند معاینه کوي، په شمول د کورنیو او اقتصادي شرکتونو یا پیرودونکي او پلورونکي، مصرف کونکي او تولیدونکي، او بازارونه، په شمول د سیالۍ بازارونه، بشپړ انحصار، بشپړ انحصار سیالي، څو اړخیز انحصار، او عایدات. د دې سکتورونو لګښتونه او همدارنګه د تاسیساتو تولیدي دندې، د فرصت لګښت تولید او لګښتونو پورې اړوند مسلې، د تولید فاکتورونو بازار معاینه کول په شمول د ځمکې پانګې او کار او د لګښتونو ډولونه او د لګښت دندو او د هغې سره اړیکې. تولید او پیمانه، د عاید تولید او د عوایدو دندې او د مصرف کونکي بودیجه د پانګې او ځواک تر مینځ تاوتریخوالی سره معامله کوي،

تر ټولو مهم، د اقتصاد بنسټیزو مسایلو ته، په شمول د عرضې او تقاضا، د توکو ډولونه او چټکتیا، د توکو ترمنځ اړیکې او د مصرف کونکي غوره توب، او د مالیاتو او سبسایډونو اغیزې، کومکونه، او داسې نور. ، او د قیمت د حد اقتصادي پالیسي یا په دوی باندې د نرخ پوړ او د مصرف کونکي او تولید کونکي سوکالۍ اضافي

تادیه کوي او لوی اقتصاد د اقتصاد عمومي چلند او هغه عوامل ،چې پدې باندې اغیزه کوي معاینه کوي ، پشمول د سوداګرۍ دورې ، بیکارۍ ، انفلاسیون ، د اقتصادي ودې رکود ، پولي او مالي پالیسيـ ، د پیسو بازار او د محصول بازار (IS-LM)، ټوله تقاضا او ټول عرضه د دولت بودیجه، ټول مصرف او دندې او نظریات، مصرف، سپما، ټوله پانګه، د کار بازار او کارموندنه، ملي تولید، عاید، ملي شتمني، مجموعه، د اسعارو او تبادلې نرخ، د تادیاتو توازن او د

ketabton.com - The Digital Library

سوداګرۍ توازن، صادرات او واردات، پولي اقتصاد او د پیسو بازار نظریات، توقعات د حقیقي مزد د سود نرخ په مقایسه او منطقي توګه تحلیلوي.
په سوداګرۍ، ملکیت، روغتیا پاملرنې کې، مختلفو موضوعاتو ته لکه جرم، تعلیم، کورنۍ، قانون، سیاست، مذهب (ټولنیز بنسټونه، جګړه او بنسټیز علوم) د ۲۱ پیړۍ. په نورو ټولنیزو علومو کې د اقتصادي امپریالیزم په توګه تعبیر شوی دی په تیرو یوه یا دوه لسیزو کې، یو شمیر اقتصاد پوهانو د چاپیریال د پایښت ساتلو لپاره د چاپیریال د اقتصاد څانګه جوړه کړې، او همدارنګه یې مطالعات ترسره کړي دي. په اقتصادي تحلیل د ټولنې په ټولو اړخونو کې خورا ښه غوښتنلیک لري.(کیسلینګ، ۱۲۹۲:ص۷۷)

د اقتصاد موضوع

د اقتصاد موضوع شتمني، توکي، خدمتونه او سرچینې د تولید، ویشلو او مصرفولو په اړه دي، د "مال" معنی د توکو او خدماتو مالي اړخ او ارزښت دی، نه د ملکیت اصلي اړخ له همدې امله، شتمني د ارزښت او شتمنۍ له پلوه د اقتصاد موضوع ده شتمني په اقتصاد کې د دې په مانا ده ،چې څنګه وده کوي، ویش او مصرفوي، نه دا ،چې دا یا هغه کس ته منسوب کړي.
سیاسي اقتصاد د دې ډګر دودیز نوم دی، ،چې په لومړي ځل انتوین ډي مونتچرتین د خپل کتاب سرلیک جوړ کړ دغه دود تر ۱۹مې پیړۍ پورې دوام درلود، ،چې جان سټوارټ مل خپل کتاب د «سیاسي اقتصاد اصول» تر سرلیک لاندې ولیکه او ډیویډ ریکارډو د "سیاسي اقتصاد اصول" تر سرلیک لاندې "سیاسي اقتصاد او ولایتي مالیه" لیکلي حتی مارکس، ،چې د اقتصاد په پرتله په سیاسي اقتصاد باندې نیوکه کې یو تیریدونکی دریځ غوره کړ.
هغه خپل کتاب "د سیاسي اقتصاد انتقاد ته پیژندنه" نومولی خو د نولسمې پیړۍ په پای کې اقتصاد پوهانو د "اقتصاد" کلمه د "اقتصاد ساینس" د لنډې بڼې په توګه وړاندیز کړه، ترڅو د محدودو سیاسي ګټو په اړه د دې کلمې د تعامل څخه مخنیوی وشي، او هم د دې کلمې سره ورته والی د نورو علومو لکه "ریاضي اخلاقیات او داسې نور سره وشي.

په عمومي ډول اقتصاد په دوه ډوله دی ،چې عبارت دی له

۱ ـ کوچني اقتصاد

د اقتصاد یوه څانګه ده ،چې په بازار کې د انفرادي لوبغاړو تحلیل او همدارنګه د بازار جوړښت تحلیل سره معامله کوي. دا څانګه د فعالانو، خصوصي، عامه او کورنیو سره د نه بدلیدونکي واحدونو په توګه معامله کوي مایکرو اکنامکس مطالعه کوي ،چې دا لوبغاړي څنګه په انفرادي بازارونو کې یو له بل سره اړیکه لري (د سوداګریزو واحدونو کمښت او د حکومت مقرراتو په پام کې نیولو سره) یو محصول لکه د المونیم، منې یا ګرځنده تلیفون، یا د خښتو د تولید، د کتاب چاپ او یا د خوراکي توکو د بسته بندۍ له یو فکتورونو څخه د خدماتو سره د کوچني اقتصاد تیوري د پیرودونکو لخوا غوښتل شوي ټول مقدار او د پلورونکو لخوا چمتو شوي مقدار په پام کې نیسي. او د هر عرضې او تقاضا واحد لپاره

ketabton.com - The Digital Library

احتمالي نرخونه مطالعه کوي کوچني اقتصاد د بازار د لوبغاړو ترمنځ د پېرودلو او خرڅلاو په بهير کې پېچلي تعامل مطالعه کوي، دا تيوري په دې باور ده ،چې مارکېټونه په انګريزي کې يو توازن ته رسېږي (د تقاضا د مقدار او عرضه شوي مقدار تر منځ انډول).

کوچنی اقتصاد هم د بازار مختلف جوړښتونه څېړي کامل سيالي د بازار جوړښت تشريح کوي ،چې هيڅ برخه اخيستونکی دومره لوی نه وي ،چې د ورته محصول نرخ ټاکلو لپاره د بازار ځواک ترلاسه کړي د دې لپاره بل توضيح دا دی ،چې ووايو يو بشپړ رقابتي بازار هغه وخت رامنځته کيږي کله ،چې ټول برخه اخيستونکي وي او هيڅ يو برخه اخيستونکي نشي کولی د هغه محصول په نرخ اغيزه وکړي ،چې دوی يې اخلي يا پلوري. نيمګړتيا سيالي د بازار جوړښت ته اشاره کوي ،چې پدې شرايطو کې هيڅ بشپړ سيالي شتون نلري د يو محصول لپاره يوازې يو پلورونکی شتون لري، په انګليسي کې ډيری انحصار، (oligopoly)، په کوم کې ،چې د محصول لپاره يوازې څو پلورونکي شتون لري، په ځانګړې توګه د انحصاري سيالۍ شتون لري (په کوم کې ،چې ډيری پلورونکي شتون لري ،چې په بشپړ ډول مختلف توکي توليدوي د پيرودونکي انحصار په انګليسي کې (monopsony)په کوم کې ،چې د يو محصول لپاره يوازې يو پيرودونکی وي او په انګليسيـ کې د ډيری پيرودونکي انحصار (oligopsony)،چې يوازې شتون لري د محصول لپاره يو څو پيرودونکي د کامل رقابت په مقابل کې نيمګړتيا سيالي عموما پدې معنی ده ،چې د بازار ځواک په مساوي توګه ويشل شوی د نامناسب رقابت لاندې شرکتونه د "بيې اخيستونکي" کيدو وړتيا لري ، پدې معنی ،چې دوی په غير متناسب ډول د دې وړتيا لري ،چې د بازار ځواک د لوېې برخې په درلودلو سره د توليد شوي توکو نرخ اغيزه وکړي.

"کوچني اقتصاد انفرادي بازارونه د اقتصادي ساده کولو سره په دې معنی مطالعه کوي ،چې دا داسې انګيرل کيږي ،چې په يو بازار کې ترسره شوي اقتصادي فعاليت په ځانګړي ډول په نورو بازارونو اغيزه نه کوي دې تحليلي ميتود ته "جزوي توازن" (د عرضې او تقاضا ترمينځ) ويل کيږي دا تحليلي ميتود په بازار کې د ترسره شوي فعاليتونو مجموعه محاسبه کوي د عمومي انډول تيوري د بازارونو مطالعې لپاره کارول کيږي دا تيوري د ټول مجموعه محاسبه کوي ټول فعاليتونه په ټولو بازارونو کې ترسره کيږي دا طريقه په بازارونو کې دواړه بدلونونه او د دوی ترمنځ متقابل عمل مطالعه کوي کوم ،چې د توازن په لور روان دی.

۲ لوی اقتصاد

لوی اقتصاد د يو هيواد په لوی ملي کچه اقتصادي مسايل څېړي په دې برخه کې ثبات، اقتصادي توازن، د بهرنۍ سوداګرۍ توازن، اقتصادي وده، کارموندنه، انفلاسيون، د دولت عوايد، اقتصادي رکود، اقتصادي بحران، بې روزګاري او اقتصادي پرمختګ مسايل څېړل کېږي. (Hener, R, 2003 P, 77)

ketabton.com - The Digital Library

څلورم څپرکی

اقتصادي ډيپلوماسي

د اقتصادي ډيپلوماسي پيژندنه

اقتصادي ډيپلوماسي د يو هيواد د اقتصادي، سياسي او ستراتيژيکو اهدافو د پرمخ بيولو لپاره د اقتصادي وسايلو سره د ډيپلوماتيکو مهارتونو کارولو ته ويل کيږي اقتصادي ډيپلوماسي د حکومتونو يو له اغيزمنو او پياوړې وسيلو څخه دی ،چې په نړيوال چاپيريال کې عمل وکړي او په نړيوال اقتصاد کې غوره مقام ترلاسه کړي دا ډول ډيپلوماسي له رسمي ډيپلوماتيکو کړنو څخه عبارت ده ،چې لومړی د ملي سوداګريو لپاره بهرنيو بازارونو ته د لاسرسي زمينه برابروي دويم يې هڅه کوي ،چې بهرنۍ مستقيم پانګونه راجلب کړي او دريیم د ملي ګټو د پرمخبيولو لپاره د نړيوالو قوانين تراغېز لاندې راولي اقتصادي ډيپلوماسي ډيپلوماسي يا پاليسي ده ،چې د اقتصادي اړيکو اداره او لارښوونه کوي هغه پروسه ،چې له مخې يې هيوادونه د سوداګرۍ، پانګونې او د اقتصادي پلوه ګټور تبادلې نورو ډولونو په ګډون د فعاليت په ټولو برخو کې د خپلو ملي ګټو د اعظمي کولو لپاره له بهر سره معامله کوي د دوديزې ډيپلوماسي لپاره د ملاتړ او ميکانيزم او د دولت د بهرنيو اړيکو د پياوړتيا او پراختيا لپاره يو مناسب چوکاټ د معافيت ښه والی او د ګټو دفاع ده اقتصادي ډيپلوماسي په سيمه ييزه او نړيواله کچه د سياسي اقتصادي او ټولنيزو لاسته راوړنو د ترلاسه کولو په نيت د ډيپلوماتيکو لارو او ميتودونو له لارې د سياسي او اقتصادي عواملو کارول دي اقتصادي ډيپلوماسي د رياليزم، پراګماتزم او نوښت پر بنسټ ورځنی متقابل عمل دی دا يوه سپيڅلې ملي مسله ده ،چې هدف يې د ملي ګټو لاسته راوړل دي او له همدې امله د ټولو ملي لوبغاړو ګډې ونډې ته اړتيا لري دا د اقتصاد د نړيوال کيدو له ګړنديتوب سره په موازي ډول رامينځته شوی او وده کړې ،چې په تيرو دريو لسيزو کې په سرعت سره وده کړې اقتصادي ډيپلوماسي په اصل کې د بهرنيو هيوادونو او نړيوال اقتصاد کې د يو هيواد د اقتصادي ګټو د ودې لپاره د يوې وسيلې په توګه ليدل کيږي اقتصادي ډيپلوماسي نه يوازې د يو هيواد سوکالۍ ته وده ورکوي بلکې د يوې مناسبې غوښتنې او فرصت په توګه کار کوي ،چې د بهرنۍ پاليسۍ په ملاتړ د هغه د بهرنۍ سوداګرۍ او مالي اړيکو اداره کولو لپاره کار کوي.

اقتصادي ډيپلوماسي د نړدې ټولو هيوادونو لپاره د بهرنيو اړيکو يوه مهمه موضوع ده. په داخلي توګه، اقتصادي وزارتونه، د سوداګرۍ او پانګونې د ودې ادارې، او د سوداګرۍ خونې برخه اخلي اقتصادي ډيپلوماسي د سياسي اقتصاد او سوداګريزې ډيپلوماسي سره ډيرې مفکورې ګډې ساحې لري سياسي اقتصاد د دوو بنسټونو شتون بازار او حکومت او د يو بل سره د دوی متقابل تعامل ټينګار کوي ،چې هدف يې د شخصي اړتياوو او ټولنيز هوساينې چمتو کول دي د بازار چوکاټ او سياست د يوې وسيلې په توګه ګڼي کوم ،چې مرسته کوي هغه څه ،چې د بازار له لارې په نورمال او طبيعي توګه نشي ترلاسه کيدی په ځينو مواردو کې اقتصادي ډيپلوماسي د سوداګريزې ډيپلوماسي اتل بلل کيږي په ډيرو هيوادونو کې د صنعتونو د ملي کولو د ډيپلوماتانو دنده وه ،چې د ملي صنعتونو محصولاتو بازار موندنه وکړي.

ketabton.com - The Digital Library

په عين حال کې د اقتصادي ډيپلوماسي يو واحد تعريف خورا ستونزمن دی مگر دا ممکنه ده ،چې د توکو او خدماتو د توليد، ليږد او تبادلې، په نورو هيوادونو کې پانگه اچونه، د اقتصادي ډيپلوماسي مسايلو په توگه په حقيقت کې، د اقتصاد په ډگر کې د ډيپلوماسي پلي کول د هيواد اقتصادي اهدافو ته د رسيدو لپاره د ډيپلوماسي احتمالي او حقيقي ظرفيتونو ته د اقتصادي ډيپلوماسي معنی ورکوي اقتصادي ډيپلوماسي په نړيوالو چارو کې د قدرت او شتمنۍ تر منځ د اړيکو سره معامله کوي. اقتصادي ډيپلوماسي نه يوازې د دولت هوساينې ته وده ورکوي بلکې د فرصت غوښتنې او فرصتونو په توگه د خپلې بهرنۍ پاليسۍ په ملاتړ خپلې بهرنۍ سوداگريزې او مالي اړيکې بدلوي.

د اقتصادی ډيپلوماسی تعريف

اقتصادي ډيپلوماسي د نړيوالو اړيکو (د دولتونو، خصوصي سکتور او خلکو په کچه) په کارولو سره د نړيوالې سوداگرۍ هڅولو، ملي گټو ته وده ورکول، اقتصادي پرمختيا ته وده ورکول او فعالولو له لارې د هيواد اقتصادي امنيت او ستراتيژيکو گټو خوندي کولو او خدمت کولو هنر دی شرکتونه نړيوال کول او د نړۍ بازارونو ته د رسيدو لپاره ترڅو خپل صادرات ډير کړي او بهرنۍ مستقيم پانگونه راجلب کړي اقتصادي ډيپلوماسي هم داسې تعريف شوې ،چې دولت د خپلو اقتصادي ظرفيتونو څخه په نورو هيوادونو د نفوذ کولو لپاره کار اخلي او خپل سياسي چلند هغه لوري ته لارښوونه کوي چې د دولت ملي اقتصادي گټو ته خدمت وکړي، او د ناممکن ته د انتظار پرځای د ممکنه ترلاسه کولو هنر دی اقتصادي ډيپلوماسي د اقتصادي معيارونو د ښه کولو لپاره يوه نه هيريدونکې وسيله ده، او دا بايد د نړيوالې سوداگرۍ د هڅولو او د کورنيو شرکتونو په ملاتړ کې د پاليسي جوړونکو لپاره يوه مهمه وسيله وي اقتصادي ډيپلوماسي د عمل يا شتون له مخې د ډيپلوماسي نوې ښه نه ده دا د ډيپلومات لپاره د ثانوي مسلکي لارې په توگه ليدل کيږي په دې شرط ،چې د ډيپلومات لومړنۍ فعاليت يوازې په سياسي ډگر کې وي دا ډول ډيپلوماسي په تيرو وختونو کې د سوداگريزې ډيپلوماسي په نوم پيژندل کيده او دا ډيپلوماسي د پخوانيو سلطنتونو او اماراتو ترمنځ د سوداگريزې تبادلې سره تړاو درلود دا په څوارلسمه ميلادي پيړۍ کې رامنځ ته شوه او له هغه وروسته د اروپا د استعمار او د جنوبي امريکا د بډايه ساحلونو د کشف له امله د زړې او نوې نړۍ تر منځ سوداگري وده وکړه او د اروپا د استعماري هېوادونو لاسته راوړنې يې روښانه کړي.

د اقتصادي ډيپلوماسي هدف او موضوع

د اقتصادي ډيپلوماسي مفکورې د جوړولو سره د اوږدې مودې لپاره، د ساينس د دې لوري د ماهيت او حدودو په اړه بحثونو کې، د هغې د اعتراض په اړه خبرې اترې شوې دي پرته له دې چې د حتمي حقيقت ښکارندوی شي، د اقتصادي ډيپلوماسي توکي په پام کې نيول کيدی شي د توکو او خدماتو نړيواله سوداگرۍ د پانگې حرکت (پانگې اچونې، پراختيايي مرستې، او نور) د کار مهاجرت د ټيکنالوژيو تبادله، د توليد نړيوال تخصص، د هيوادونو ترمنځ پولې، مالي او اعتباري اړيکې د نړيوالو او سيمه ييزو اقتصادي سازمانونو فعاليتونه او نورې نړيوالې اقتصادي ستونزې داقتصادي ډيپلوماسي له اهدافو څخه دي.

ketabton.com - The Digital Library

د هر ساينس موضوع هغه اړخونه دي چې د عملي انساني فعاليتونو په پروسه کې ښکيل دي، ملکيتونه، د حقيقي شيانو اړيکې، کوم چې په تاريخي شرايطو کې د پوهې تابع دي د اقتصادي ډيپلوماسي موضوع د اقتصادي ډيپلوماسي د موضوعاتو ترمنځ اړيکه ده چې د ډيپلوماتيکو ميتودونو په کارولو سره د نړۍ، سيمه ايزو او هيوادونو اقتصادي ستونزې حل کوي. هغه پروسې چې د نړيوال کولو په شرايطو کې د نړۍ په اقتصاد کې ترسره کيږي په دوامداره توګه د اقتصادي ډيپلوماسي د شيانو د ليست پراخولو او همدارنګه د څيړنې موضوع اغيزه کوي.

د ځينو عواملو رول په تاريخي توګه بدل شوی د مثال په توګه، که په ۱۷او۲۰پيړيو کې تجارت په لومړي سر کې د ډيپلوماسي د يوې موخې په توګه و، مګر په وروستيو کلونو کې نوي شيان اضافه شول. په ۲۰ پيړۍ کې د اقتصادي ډيپلوماسي ځيزونه لکه معلوماتي ټکنالوجی، معلوماتي مالي چارو، او داسې نور مخ په وړاندې راغلي او په فعاله توګه خپل ځان اعلان کوي، خپل لومړيتوب ځرګندوي، دا پدې مانا ده چې د معلوماتو او کمپيوټر ټيکنالوژۍ په اړه د عامه او اقتصادي مديريت سيستمونو د انحصار لوړه کچه کارول کيږي په نړيوال کمپيوټر سيستمونو کې د اقتصادي معلوماتو جنګونه په زياتيدونکي توګه د اقتصادي ډيپلوماسي موضوع ګرځي.(علی ،۲۰۱۳:ص۵۵)

د اقتصادي ډيپلوماسي شاليد

د اقتصادي ډيپلوماسي تحرک په اروپا کې د سوداګرۍ د تبادلې د خوځښت له سوکالۍ او ودې سره په ځانګړې توګه په پنځلسمه پيړۍ کې په ايټاليا او انګلستان کې د سياسي او سوداګريز ماهيت د ټړونونو د پای ته رسولو په هدف د خبرو اترو له لارې راځرګند شو. د دې ټړونونو موخه د سوداګريزو اړيکو رامينځته کول وو، که چيرې دا اړيکې پخوا شتون نه درلود شرايط يې خورا ساده وو.

داسې انګيرل کيږي ،چې دا سوداګري وه، د اقتصادي پديدې په توګه، دا د لومړي بين المللي اړيکو او ټړونونو د رامينځته کيدو لامل و د لرغوني نړۍ په تمدنونو کې د ليکلو په پراختيا سره، د سوداګرۍ د ملاتړ او ساتنې لپاره لومړی سوداګريز ټړونونه لاسليک شول. د پنځلسمه پيړۍ يو مشهور سوداګريز تړون شتون لري.Bc e، د مصر د ملکې هتشپسوت لخوا د پنټ ايالت (د اوسني سوماليا په خاوره کې) پارهو سره پای ته ورسيده په منځنيو پيړيو کې، ډيپلوماسي او تجارت لا تر اوسه پورې تړلی وو د منځنيو پيړيو لومړی سفيران او قونسلګرۍ، چې په بهر کې په دايمي ماموريتونو کې موقعيت لري (لکه څنګه ،چې د ځانګړو پيغامونو رسولو لپاره کارول کيده)، دقيقا هغه سوداګر وو ،چې په هدف کې يې تجارت کاوه. ايالتونه د اقتصادي ډيپلوماسي عصري سيستم د رينسانس په جريان کې د شکل اخيستلو پيل وکړ، کوم ،چې د هيوادونو ترمنځ د سوداګريزو اړيکو د پراختيا له امله د اروپا بازار د جزوی نړيوال کيدو سره سمون لري په دې برخه کې د خپلو مالونو د ترويج او په پايله کې د دولت د اقتصادي ګټو په اړه انديښنه د بهرنۍ پاليسۍ د څانګو په غاړه وه د دې دورې په جريان کې، د سوداګريزې ډيپلوماسي اغيزمنتوب په عمل کې د فرانسې د پاچا لوئس

ketabton.com - The Digital Library

مالي کنټرولر او سلاکار، ژان بپتيسټ کولبرټ لخوا ثابت شو، چې د پور ورکوونکو سره د خبرو اترو وړتيا او د يوې وړ بهرنۍ اقتصادي پالیسۍ ځخه منته کوي. د پاچا د قيمتي نظامي پالیسۍ پايلو باندې بریالي شي د اتلسمې پیړۍ په نيمايي کې (د روښانتيا عمر)، اروپايي سياسي مفکرانو او فيلسوفانو لومړی دا نظر وړاندې کړ ،چې د دولتونو لخوا د يو بل سره د اقتصادي تعامل ځخه ترلاسه شوي ګټې د شخړو د حل او مخنيوي لپاره مؤثره ميتود کيدی شي. د دې دورې فرانسوي فيلسوف او ليکوال، چارلس لوئس مونتيسکيو، په خپل مقاله "د روح قانون" کې په دې باور و ،چې تجارت د وخت په تيريدو سره د دولتونو ترمنځ د اړيکو د طبيعي لارې په توګه د دوی ترمنځ د متقابلو اړيکه رامينځته کوي.

د نولسمې پيړۍ په پای کې او د شلمې پيړۍ په پيل کې د اقتصادي ډيپلوماسي پراختيا د داسې رجحاناتو تر اغيز لاندې راغله لکه په بهر کې د خپل اقتصاد د ګټو د تامينولو په برخه کې د حکومت د مداخلې زياتوالی (د محافظت پاليسي)، او همدارنګه د خبرو اترو ښه والی د ښارګوټو او د سوداګرو ترمنځ د استعمار پراخه سيستم په ټوله نړۍ کې د اقتصادي اړيکو په پياوړتيا کې مرسته وکړه او په اقتصادي نړيوال کولو کې يې مرسته وکړه، او په اقتصادي اړيکو کې د دولت رول پياوړتيا د اقتصادي ډيپلوماسي بنسټ پياوړی کړ اقتصادي ډيپلوماسي د ۱۹۲۹ اقتصادي بحران او دوهم نړيوال جنګ راهيسې د پام وړ بدلونونو سره مخ شوی.ډيری هغه ځانګړنې ،چې د جګړې وروسته په دوره کې راڅرګندې شوې نن ورځ د اقتصادي ډيپلوماسي ځانګړتيا هم ده په دې توګه، د جګړې وروسته دوره کې، په نړيوالو اقتصادي اړيکو کې نوي لوبغاړي راڅرګند شول، په عمده توګه نړيوال سازمانونه (د پيسو نړيوال وجهي صندوق، د بيارغونې او پراختيا نړيوال بانک) سربيره پردې، د سوداګرۍ کثرت تړونونه او په څو نړيوالو اقتصادي سازمانونو کې د دولتونو ګډون په يو وخت کې د انفرادي دولتونو لخوا د جلا، يو اړخيز ګامونو احتمال او په ټوله کې په نړيوالو اقتصادي اړيکو کې د دولت رول کموي، د نورو فعالينو کړنو ته زمينه برابروي. عصري اقتصادي ډيپلوماسي د ډينامزم، تيريدونکي شخصيت، د پام وړ خلاصون، پراختيا او د کارول شويو وسايلو پيچلتيا لخوا مشخص کيږي د اقتصادي ډيپلوماسي بيلابيلې کچې دوه اړخيزه، څو اړخيزه، سيمه ايز او بين المللي په زياتيدونکي توګه متقابل عمل او يو بل بشپړوي، د نړيوال کولو په شرايطو کې د ملي ګټو په اغيزمنه توګه د تضمين لپاره مناسب فرصتونه رامينځته کوي اقتصادي ډيپلوماسي نن سبا د هېواد د نړيوال سيالۍ د پياوړتيا، په نړيوال بازار کې د ګټو او رقابتي ګټو د تر لاسه کولو لپاره تر ټولو مهمه لار ده.

د اقتصادي ډيپلوماسي موخې

هغه اهداف ،چې اقتصادي ډيپلوماسي په مختلفو هيوادونو کې د ترلاسه کولو هڅه کوي عبارت دي له

سياسي موخې په نړيواله صحنه کې د سياسي ګټو لاسته راوړل

په سياسي فورمونو کې د دولت د وزن او دريځ روښانه کول، په نړيواله ټولنه کې د يو نفوذ لرونکي ګوند په توګه. اقتصادي موخې دوی ممکن په ملي کچه وي، لکه د ملي اقتصاد د پراختيا ملاتړ، د هغې هيله کول او مالي ګټې ترلاسه کول. دا کيدای شي په نړيواله کچه اقتصادي اهداف وي، لکه د نړيوالو اقتصادي اړيکو پراختيا، د نړيوالې سوداګرۍ او نړيوالې پانګونې ملاتړ ټولنيز اهداف دوی د پرمختللو هيوادونو سره مرسته کوي، په ځانګړې توګه لږ پرمختللو، اقتصادي او ټولنيز

ketabton.com - The Digital Library

پرمختگ ته لاسرسی، د ژوند معيارونو لوړول، د فقر سره مبارزه، د جنسيت مساوات ترلاسه کول، او د ښځو پـه وړانـدې د تبعيض د ډولونو مخه نيسي ... او داسې نور.(على ٢٠١٣:ص٢٠٩)

د اقتصادي ډيپلوماسي وسايل

ګمرکي تعرفه

تعرفې د سوداګرۍ پاليسي تر ټولو پخوانۍ بڼه ده، او پـه دوديـز ډول د عايـداتو ماليـه تـر معـرفي کولـو پـورې د دولـت د عايداتو سرچينې په توګه کارول کيده، د تعرفو اهميت په عصري وختونو کې کم شوی ځکه ،چې عصري حکومتونـه پـه عمومي ډول د کورنيو صنعتونو ساتنه د مختلفو غيرقانوني لارو چارو له لارې غوره کوي. د تعرفې خنډونـه لکـه وارداتـو پـه مقدار محدوديت د صادراتو محدوديتونه د صادراتو په مقدار باندې لګول شوي محدوديتونه دي ،چې معمولا د صادرونکي هيواد لخوا د واردونکي هيواد په غوښتنه لګول کيږي. په هرصورت، د اغيزو پوهيدل د نورو سوداګريزو پاليسيو د پوهيـدو لپاره حياتي پاتې دي ګمرکي تعرفې يو له مهمو اقتصادي وسيلو څخه شميرل کيږي، ګمرکي محصـول د ډيـرو اهـدافو د ترلاسه کولو په موخه وضع کيږي، کيدای شي د مالي عوايدو د ترلاسه کولو لپاره د يوې وسيلې په توګـه وضـع شي. لکـه څنګه ،چې يو هيواد ،چې له مالي ستونزو سره مخ دی د ګمرکي محصولاتو سيوري د عايـداتو ترلاسـه کولـو لپـاره د يـوې وسيلې په توګه مونډلی ،چې د دولت عمومي بوديجې سره مرسته کوي، دا ممکن د ګمرکي محصولاتو د لګولو په توګـه د بهرنيو سياليو څخـه د مـلي محصـول د سـاتنې لپـاره د يـوې وسـيلې پـه توګـه ګمرکـي محصـول وضـع کـړي. وارد شـوي محصولات به د دوی نرخ لوړ کړي او سيالي محدود کړي ګمرکي محصول هم کيدای شي د يو هيواد پـه وړانـدې د غـچ اخيستنې د يوې وسيلې په توګه ولګول شي؛ د يو ځانګړي هيواد څخه وارد شوي توکو باندې د ګمرکي تعرفو لګول بـه پـه غير مستقيم ډول د کمښت لامل شي له دوی څخه واردول او د دوی د محصولاتو په وړاندې د خنـډونو رامينځتـه کـول ، لکه څنګه ،چې د متحده ايالاتو پخواني ولسمشر ډونالډ ټرمپ په ٢٠١٨ ميلادي کـال کـې لـه چـين ، اروپـايي اتحـاديې هيوادونو او نورو هيوادونو څخه په ځينو سوداګريزو وارداتو ګمرکي محصولات وضع کـړل ، پـه ځـانګړي توګـه اوسـپنه ، فولاد، المونيم او نور مالونه،او دغو هيوادونو په ځواب کې ګمرکي محصولات وضع کړل.

د اسعارو مقررات

دا د محدوديتونو يوه ټولګه ده ،چې د ځينو حکومتونو لخوا پلي کيږي ترڅو د اتباعو لخوا د بهرنيو اسعارو پلور يا پيرود منع يا محدود کړي او د بهرنيانو لخوا د محلي اسعارو پلور يا پيرود. تر ١٩٨٠ کلونو پورې، ټول پولي اسعار د يـو ډول سانسـور تابع وو، ،چې د شلمې پيړۍ په وروستيو لسيزو کې د آزاد تجارت او نړيوال کيدو په چټکۍ سره په لويو اقتصادونو کې پـه تدريجي توګه ورکيدل پيل شول. په هرصورت، هغه هيوادونه ،چې کوچني او ډير کمزوري اقتصـاد لـري د بهرنيـو اسـعارو

ketabton.com - The Digital Library

بازار باندې کنټرول لري، په دې موخه ،چې په خپلو اسعارو کې د قياس مخه ونيسي ،چې ممکن د دوی د تادياتو توازن او د پانګې په جريان کې د احتمالي ناورين پايلو سره انډول رامينځته کړي. کله ،چې حکومت پولي محدوديتونه عملي کوي، دا پخپله بهر ته د اسعارو ليږدولو او د سختو اسعارو لکه امريکايي ډالر، يورو، جاپاني ين او سويس فرانک پيرود لپاره د جواز ورکولو څارنه کوي. د تادياتو توازن، ،چې تر ټولو مهم يې په لاندې ډول دي په هيواد کې د بهرنيو اسعارو پيرود منع يا محدودول په هيواد کې د بهرنيو اسعارو د کارولو مخنيوی يا محدوديت. د تبادلې نرخ ټاکل (د دې پرځای ،چې د اسعارو ارزښت د بازار ځواکونو سره سم بدلون ومومي). د حکومت لخوا منظور شوي پرچون پلورونکو ته د اسعارو تبادله محدود کړئ. د پيسو اندازه معلومه کړې ،چې وارد يا صادر شي. په دې هيوادونو کې د اسعارو سيوري بازارونه ډيری وختونه د رسمي نرخ سره موازي د تبادلې نرخ چمتو کولو لپاره رامينځته کيږي ، کوم ،چې معمولا د عرضې او تقاضا له مخې د آزاد بازار تبادلې نرخ سره نږدې وي. د اسعارو دا کنټرولونه ډيری وختونه د هغو شرکتونو لپاره اضافي ننګون رامينځته کوي ،چې په نړيواله کچه فعاليت کوي، يا د نغدو راکړو ورکړو مخه نيسي يا د مالي وسايلو لکه د اسعارو اختيارونو کارول ناممکن کوي.

اقتصادي ادغام

اقتصادي ادغام د يو واحد ملت د اقتصادي واحدونو يا د مختلفو هيوادونو ترمنځ د محدوديتونو له منځه وړل دي ،چې د توليد، مصرف، او د تبادلې د نرخونو د فکتورونو په کارولو کې د بدلون په حالت کې دي. او د پيسو يووالی، د لوړ واک په رامينځته کولو سره ،چې پريکړې يې په غړو هيوادونو باندې پابند دي اقتصادي ادغام ډيری اداري رامينځته کوي ،چې واکونه يې د ملي پولو څخه تيريږي او پريکړې يې د اقتصادي اتحاديې په ټولو غړو هيوادونو باندې پابند دي کله ،چې اقتصادي اتحاديه د ټولو غړو لپاره مشترک بانکنوټونه تصويب کړي، اتحاديه هم د پيسو اتحاديه کيږي، او دا هغه څه دي ،چې په اروپايي اتحاديه کې پيښ شوي دي ،چې د غړو هيوادونو د محلي اسعارو ځای په ځای کولو لپاره يورو يې تصويب کړ. اقتصادي ادغام د بهرنۍ پاليسۍ وسيله ده ددې ادغام له لارې هيوادونه ځينې اقتصادي ګټې ترلاسه کوي او د بهرنيو هيوادونو لخوا دوی ته وړاندې شوي اقتصادي ننګونو سره مقابله کوي. اقتصادي ادغام ممکن د سياسي ادغام په لور يو ګام هم رامينځته کړي ، لکه څنګه ،چې د اروپا مشترک بازار رامينځته شوی وو. بنسټ ايښودونکو تمه درلوده ،چې اقتصادي يووالی به د سياسي يووالي لامل شي، مګر د ملي حاکميت اصول او د بازار دولتونو پراختيا د دې هيلو د پوره کيدو مخه ونيوله او پاتې شول.

ketabton.com - The Digital Library

د زيرمو کنګل کول او ملي کول

دولت کولی شي د سياسي اهدافو د ترلاسه کولو لپاره د اقتصادي اقداماتو په توګه د شتمنيو کنګل يا ملي کولو څخه کار واخلي، دا اقدام د دولت په خاوره کې د يو بهرني هيواد د شتمنيو کنګل يا ملي کولو معنی لري ،چې دا ډول اقتصادي اقداماتو ته لاره هواروي. کنګل کول پدې معنی دي ،چې يو بهرني هيواد ته اجازه نه ورکول کيږي ،چې د هغه هيواد په خاوره کې د خپلو شتمنيو څخه کار واخلي ،چې اقدام يې کړی دی. کنګل کول تر هغه ،چې بهرنی هيواد د هغه سياسي يا اقتصادي غوښتنو ته ځواب ووايي. په ۱۹۷۹ کې په تهران کې د امريکا په سفارت کې د يرغمل شوي کړکيچ پرمهال پيسې او شتمنۍ د يادونې وړ ده ،چې په روانه پېړۍ کې د پيسو او شتمنيو تر ټولو لوی کنګل کول هغه وخت رامنځته شول ،چې امريکا، د اروپايي ټولنې هېوادونو، کاناډا، استراليا او جاپان پر روسيې د لګول شويو بنديزونو په چوکاټ کې د روسيې ځينې فنډونه او شتمنۍ کنګل کړې.

د اسعارو کموالی

د محلي اسعارو د ارزښت ټيټول د اقتصادي ډيپلوماسي يوه وسيله ده ،چې دولت يې نورو هيوادونو ته د صادراتو هڅولو لپاره کاروي. ځکه ،چې د اسعارو د ارزښت کموالی په بهر کې د محلي توکو د بيې د راټيټيدو لامل کيږي او دا کار د دې لامل کيږي ،چې د تقاضا د زياتوالي لامل شي او دا کار ډيری هيوادونو کړي او کوي چين هغه هيواد دی ،چې په نړۍ کې له دې وسيلې څخه ډيره ګټه پورته کوي ،چې د نړۍ په سوداګريز ډګر کې يې تسلط پيدا کړی دی، دا ټکی د امريکا او چين د شخړې يو له عناصرو څخه و، ځکه ،چې چين د چينايانو لپاره په ټيټه بيه تکيه کوله. يوان، او دا هغه اصلي لامل و ،چې د امريکا پخوانی ولسمشر ډونالډ ټرمپ يې هڅولی و ،چې له چين سره د امريکا د سوداګرۍ کسر د اندازې د کمولو لپاره د چين پر وړاندې د يو خنډ په توګه اقدامات وکړي او په لويه کچه دغه هدف ترلاسه کړي.

بهرنۍ مرستې

بهرنۍ مرستې په بهرنۍ ساحه کې يو له خورا اغيزمنو اقتصادي وسيلو څخه دی، چې موږ يې د پايښت لرونکي پراختيا د هڅولو په نيت د رسمي ضبطونو له لارې په رعايتي شرايطو کې د ورکړل شويو پورونو او مرستو مجموعه بولو. په منابعو کې د پرمختللو هيوادونو لپاره هيوادونه، سازمانونه او نړيوال بنسټونه شامل دي د بهرنيو مرستو د کارولو لپاره لومړۍ په نړيواله ټولنه کې بډايه او ځواکمن هيوادونه په ځانګړې توګه لويديځ هيوادونه وو. دغو هېوادونو بهرنۍ مرستې مخ پر ودې هېوادونو کې د لوېديځ د نفوذ د پراخولو لپاره يوه اغېزمنه وسيله وبلله، خو د ۱۹۷۰ لسيزې له پيله، بډايه پرمختيايي هېوادونو د بېلابېلو بهرنيو موخو د ترلاسه کولو لپاره له بهرنيو مرستو څخه د يوې وسيلې په توګه کار اخيستل پيل کړل. "تخنيکي همکاري په دې معنی ده ،چې هغه پوهه ،چې بسپنه ورکوونکي هيوادونه ترلاسه کونکو هيوادونو ته د پرسونل، روزنې او څېړنيزو پروګرامونو په برابرولو، او د پايلو لګښتونو په ورکولو سره چمتو کوي." پدې همکارۍ کې د بسپنه ورکوونکي هيواد څخه مستقيم متخصصين، د تحصيلي بورسونو پروګرامونه، او نور شامل دي. د سيمه ايزو خلکو د بشري

ketabton.com - The Digital Library

پانګې لپاره د ونډې ډولونه. له همدې امله، تخنيکي همکارۍ د مرستې يوه بڼه ګڼل کيږي ،چې د معلوماتو او خدماتو په وړاندې کولو تمرکز کوي.
دا پرته له دې ،چې ووايو ،چې ځينې هيوادونه محدود مالي سرچينې لري د بهرني سياست د وسيلې په توګه تخنيکي مرستې چمتو کوي. هغه هيواد ،چې تخنيکي مرستې چمتو کوي په بيلابيلو تخنيکي برخو لکه کرنه، روغتيا، صنعت او تعليم کې تخنيکي مهارتونه وړاندې کوي.

د اقتصادي ډيپلوماسي بڼې

د ښکيلو اړخونو د شمير له مخې د اقتصادي ډيپلوماسي ډيرى او مختلف ډولونه شتون لري او د اقتصادي ډيپلوماسي خورا مهم ډولونه په لاندې ډول لنډيز کيدى شي.

دوه اړخيزه اقتصادي ډيپلوماسي

دوه اړخيزه اقتصادي ډيپلوماسي د اقتصادي ډيپلوماسي يوه لويه برخه تشکيلوي، په دې ډيپلوماسي کې د دواړو هيوادونو ترمنځ مالي راکړه ورکړه يا رسمي تجارت شامل وي. يا د پانګې اچونې تړونونه يا نور موضوعات ،چې په اقتصادي اړيکو اغيزه کوي. دوه اړخيزه اقتصادي ډيپلوماسي تر ټولو اسانه تخنيک پاتې دى ،چې د اقتصادي همکاريو د پايلو روښانه کول اسانه کوي، ځکه ،چې دا د بحث او ارزونې لپاره د هر اړخ ملي ګټو په اړه پوهيږي د دوه اړخيزې اقتصادي ډيپلوماسي يو مهم منفي اړخ دا دى ،چې دا په خبرو اترو کې ځواکمن اړخ ته ګټې ورکوي ،چې دا به د ضعيف اړخ څخه په اسانۍ ګټه پورته کړي. اقتصادي مرکزونه نا مساوي دي، نړيواله معامله کول د هغه هيواد په ګټه دي ،چې کولى شي مسلط کړي هغه شرايط ،چې د دوى ګټو سره مطابقت لري، کوم ،چې پرمختللي هيوادونه دي، پداسې حال کې ،چې بل هيواد د خپل ضعف او اړتيا له امله معامله نشي کولى. تړون، نو دا ځان مجبور ګڼي ،چې ځواکمن ګوند ته ځينې ګټې پريږدي.(آمين، ۱۹۹۷:ص۷۷)

سيمه ايز اقتصادي ډيپلوماسي

د اقتصادي ډيپلوماسي سيمه ايز اړخ مخ په ډيريدو دى، که څه هم پدې کچه اقتصادي تړونونه ډيرى وخت سياسي انګيزه لري، دوى په چټکۍ سره ډيرى خلاص او تړلي بازارونه چمتو کوي. دولت د ملي اقتصادي فعاليت ازادۍ ته اجازه ورکوي کله ،چې دا د سيمه ايزې ډلې په چوکاټ کې وي، کوم ،چې په ډيرى مواردو کې په يوه دايره کې ترسره کيږي چې د هغو هيوادونو څخه جوړ وي ،چې په جغرافيه کې د سطحې سره نږدې دي.
اقتصادي پراختيا او ورته سياسي لومړيتوبونه، د بيلګې په توګه، د خليج د همکارۍ شورا. د سوداګرۍ سکټور لپاره، سيمه ايز بازارونو ته ننوتل د نړيوالو بازارونو د ننوتلو بديل دى کله ،چې ورتياوې کمزورې وي، ځکه ،چې دا د سيالۍ د لارې پيل ګڼل کيږي.

ketabton.com - The Digital Library

دا باید په پام کې ونیول شي ،چې سیمه ایز تړونونه د سیمه ایزو دولتونو لپاره د پیاوړتیا سرچینه کیدی شي کله ،چې دوی د نړیوالو کمیسیونونو کار کوي، او په دې توګه په نړیوالو خبرو اترو او د نړیوالو بـازارونو د پرانسـتلو وړتیـا بانـدې د پـام وړ اغیزه لري، مګر هر څه ،چې د سیمه ایزو پایلو لپاره هڅوي. د تړونونو تر ټولو لوی هڅونه کیدای شي د ملي صنعتونو وده ترلاسه کړي، د دې هیوادونو د وړتیا په پایله کې ،چې د یو بل سره سیالي کوي او په دې توګه په سیمه ایزو ازادو بازارونو کې د سوداګرۍ رامینځته کول دي

اجتماعي اقتصادي ډیپلوماسي

د اقتصادي ډیپلوماسي ډله ایزه کچه د سیمه ایزې اقتصادي ډیپلوماسي یا څو اړخیزه ډیپلوماسي په پرتله د هیوادونـو لـړ پام راجلبوي، مګر، دا ډله ایزه ډیپلوماسي یو ډول بڼه لري لکه د اقتصادي همکارۍ او پراختیا سازمان (OECD)، د نفتـو صادرونکو هیوادونو سازمان. (OPEC)، د اوو هیوادونو ډله (۷G) او (۲۰G)، او د BRICS ګروپ. د اقتصـادي ډیپلومـاسي دا کچه دوه مهم اهداف ترلاسه کوي.

لومړی هدف په دې ډیپلوماسي کې برخه اخیستونکي اړخونه د دوی لپاره یو فورم چمتو کوي کله ،چې د دولتـي ګونـدونو ملي حکومتونه د حل لارې موندلو هڅه وکړي او د یو ځانګړي اقتصادي هدف په اړه د یو بـل تـر مینـځ اجـماع رامینځتـه کړي که هغه سیمه ایز وي یا نړیوال. دا د داوطلبانـه همکـارۍ د پروسـې لـه لارې ،چـې د دغـو حکومتونـو لخـوا تـرسره کیږي، او په دې برخه کې موږ کولی شو د ګازو صادرونکو هیوادونو فورم ته مراجعه وکړو، ،چې موخـه یـې د متقـابلو ګټـو ملاتړ او وده، د همغږۍ کچه لوړول او د هیوادونو ترمنځ همکارۍ لوړول دي.

د ګازو د تولیدونکو او مصرفونکو هیوادونو ترمنځ د خبرو اترو د هڅولو او ملاتړ سربیـره د ګـازو پـه بـازارونو کـې د اړتیـا وړ توازن د ترلاسه کولو په موخه د مناسبو نرخونو ته د رسیدو لپاره ،چې د دواړو خواو لپـاره تـوازن ترلاسـه کـوي او د طبیعـي ګازو سرچینو څخه د اعظمي اقتصادي ګټې ترلاسه کولو لپاره کار کوي. دا د دې صنعت لپـاره د اړتیـا وړ پـانګوونې چمتـو کولو او د ګازو بازارونو ترمینځ ادغام او ثبات ترلاسه کولو او د پرمختللي ټیکنالوژیو لاسته راوړلـو او تبـادلې هڅولـو لپـاره د غړو هیوادونو ترمینځ د معلوماتو او متخصصینو تبادلې په هدف سره د ګډو پالیسیو ملاتړ او پیاوړتیا سربیره ده.

دوهم هدف دا دی ،چې دولتونه د ورته اقتصادي لورو سره د یو منل شوي واقعیت رامینځته کولو تـوان ورکـړي ،چـې بیـا دوی وکولی شي په پراخه څو اړخیزو برخو کې پرمختګ وکړي. د مثال په توګه، د اقتصادي همکارۍ او پراختیا سـازمان (ECDO) د ډیری موضوعاتو او مسایلو په اړه د چمتووالي کار لپاره یو فورم و، لکه د خدماتو پـه برخـه کـې د سـوداګرۍ د لیبرالیزیشن تړون او د سوداګرۍ نړیوال سازمان په چوکاټ کې د کرنې تړون.

ketabton.com - The Digital Library

څو اړخیزه اقتصادي ډیپلوماسي

څو اړخیزه ډیپلوماسي وده کوي ترڅو ټول کوچني او لوی نړیوال اقتصادونه پکې شامل کړي، او دا د څو اړخیزه ډیپلوماسي په چوکاټ کې موافقت ته رسیدل ستونزمن کوي، ځکه ،چې دا د یو همغږي طرزالعمل په چوکاټ کې د کار کولو لپاره د ډیرى سیستمونو یوځای کول غواړي، لکه د سیستمونو د سوداگرۍ نړیوال سازمان، د پیسو نړیوال صندوق، نړیوال بانک، او د کار نړیوال سازمان. د سوداگرۍ او پراختیا په اړه د ملگرو ملتونو کنفرانس (UNCTAD)، د خوړو او کرنې نړیوال سازمان (FAO)، د ملگرو ملتونو د صنعتي پراختیا سازمان (UNIDO)، د نړۍ د فکري ملکیت سازمان او نور ځانگړي اقتصادي سازمانونه ،چې د ملگرو ملتونو سره تړلي دي اړتیا نشته ،چې ووایو، څو اړخیزه اقتصادي ډیپلوماسي د ډیری قانوني قواعدو او قوانینو په پراختیا او جوړښت کې مرسته کړې ،چې د سیستم بنسټ یې کېښود له دویمې نړیوالې جگړې وروسته نړیوال پولي سیاست او همدارنگه هغه مقررات ،چې د نړیوالو اقتصادي اړیکو په جریان کې په ځانگړې توگه د شلمې پیړۍ په نولسمه لسیزه کې د پام وړ پرمختگونه شوي دي، په ځانگړې توگه د اقتصاد په چوکاټ کې د پام وړ پرمختگ شوی دی. تجارت او چاپیریال، لکه د سوداگرۍ نړیوال سازمان کې د شخړو د حل میکانیزم. په هرصورتد ډیپلوماسي دې کچې د دولتي او غیر دولتي سازمانونو تر منځ په نړیواله صحنه کې ډیرى اختلافونه او همدارنگه د پرمختللو هیوادونو او مخ پر ودې هیوادونو ترمنځ اختلافونه په گوته کړل، ځکه ،چې وروستنۍ شکایت کوي ،چې څو اړخیزه ډیپلوماسي دوی په نړیوال اقتصاد کې تر ټولو ضعیف دریځ لري.

اقتصادي ډیپلوماسي او نړیوال مفهومونه

نړیوالې اړیکې د دولتونو له رامنځ ته کیدو سره موجودې وې او له همدې امله لرغونې دي، دولتونه په بشپړه توگه یو له بل سره نه شي ویشل کیدی او د کلونو په اوږدو کې دا اړیکې په تیره بیا په شلمه پیړۍ کې د کیفیت او کمیت له پلوه په عمودي ډول سره توپیر لري. په افقي ډول، په دې اړیکو کې دخیل مسلې وروسته له هغې زیاتې شوې ... که څه هم دا په لنډمهاله ډیپلوماتیکو کارونو کې موندل شوي اړیکو پورې محدود وو چې د پاچاهانو، ولسمشرـ انو او لوړ پوړو چارواکو په غونډو او کنفرانسونو کې ترسره کیږي، یا کوم تړونونه دي لاسلیک شوي، د ځینو سوداگریزو تبادلو او د بهرنیو وگړو مهاجرت سربیره، په دې اړیکو کې نوي موضوعات اضافه شوي په افقي ډول، نړیوالې اقتصادي او سوداگریزې اړیکې له خالصو سیاسي ډیپلوماتیکو اړیکو څخه زیاتې شوې دي. ټول هیوادونه، په مختلفو درجو کې، په ځان بسیا نه دي، او له همدې امله دوی د نورو هیوادونو سره د اړیکو سره تړلي دي ترڅو هغه څه چې دوی ورته اړتیا لري پوره کړي او خپل بسیا ترلاسه کړي، د دوی د خامو موادو له واردولو څخه پیل، د ټکنالوجۍ له لارې، او د بهرنیو هیوادونو چمتو کول بازارونه، د موافقتنامې پای ته رسولو او د مشورې تبادله، او داسې نور، لکه څنگه

ketabton.com - The Digital Library

چې د ځان بسیا نشتوالی هیوادونه د اړیکو څخه د لا زیاتو اړیکو او د زیاتوالي په لور اړوي، په ځانګړې توګه کله چې هیوادونه په مختلفو بڼو کې د ګټو تبادله کوي، که دا هیوادونه پرمختللی وي یا مخ پر ودې وي.

له دې ځایه د نړیوالو اقتصادي اړیکو اهمیت راڅرګند شو، ځکه چې د دغو اړیکو پراختیا د نړۍ د هیوادونو ترمنځ په سیاسي، ټولنیزو او کلتوري اړیکو اغیزه وکړه، د بیلګې په توګه، د شوروي اتحاد او د امریکا متحده ایالاتو ترمنځ د ایډیالوژیکي توپیر سره دوی د خپلو خلکو د هوساینې لپاره له یو بل سره اقتصادي همکاري وکړه. په ټولیزه توګه نن ورځ نړۍ د پخوا په پرتله د اقتصادي همکاریو زیاتوالي ته اړتیا لري، وروسته پاتې هیوادونه بډایه هیوادونو ته اړتیا لري ترڅو د دوی د اقتصادي پراختیا اړتیاوې خوندي کړي او د دې پراختیا نرخونو څخه ملاتړ وکړي لوی صنعتونه د ځان بسیاینې نشتوالی او د هیوادونو ترمنځ د اقتصادي معاملو اړتیا د دې لامل شوې چې انحصار زیات شي یو بل سره تړلی، پیچلی او په چټکۍ سره وده کوونکې نړیواله ټولنه هیوادونه خپلې بهرنۍ تګلارې پر هغو بنسټونو ولاړې دي چې موخه یې د دوستۍ او همکارۍ د اړیکو ټینګول دي او په دوامداره توګه د دغو اړیکو د پراختیا لپاره هلې ځلې کوي تر څو د خپلو حیاتي ګټو په دوامداره توګه ساتنه وکړي او د هېواد مادي او اقتصادي شتمنۍ د خپلو عایداتو او ملي تولیداتو په زیاتوالي سره مخ په وړاندې بوځي. یو پیاوړی هیواد جوړېږي او دا شتمني د نورو هیوادونو د لیدلو لپاره د یوې بهانې په توګه کاروي، هغه هیوادونه چې د اقتصادي پراختیا لوړه کچه یې نه وي ترلاسه کړې، وروسته پاتې هیوادونه ګڼل کیږي، نو دوی دا شتمني په خپل بهرني سیاست کې په یو ډول یا بل ډول کاروي. په نړیوالو فورمونو کې د بهرنۍ تګلارې یو له مهمو موخو څخه د اقتصادي شتمنیو د کچې لوړول، د اقتصادي سرچینو لټون، د ملي اقتصاد د ودې لپاره د شرایطو برابرول، نړیوالو بازارونو ته د خپلو شرکتونو د لاسرسي اسانه کول او د فرصتونو لوړول دي.چې بهرنۍ پانګونې جذب کړي.

په هرصورت، د یو هیواد د بهرنۍ پالیسۍ طرح کول د هغو اهدافو په ټاکلو سره پیل کیږي چې دولت یې د نړیوالې کړنلارې سره سم ترلاسه کولو هڅه کوي او د دې اهدافو د ترلاسه کولو لپاره د وسیلو او طرزالعملونو په ټاکلو پای ته رسیږي، پدې کې هیڅ بحث نشته چې د دې پلي کولو لومړۍ وسیله پالیسي ډیپلوماسي ده، په دې شرط چې ډیپلوماسي په اصل کې د خبرو اترو او نمایندګۍ یوه پروسه ده چې د هیوادونو ترمنځ ترسره کیږي، او د دوی د اړیکو، راکړې ورکړې او ګټو سره معامله کوي. د دې اهدافو د ترلاسه کولو لپاره، دا ډیپلوماسي د سوداګریزو، مالي، پیسو او نورو وسایلو په واسطه چې دولت یې لري او په خپلو نړیوالو اړیکو کې یې کارولی شي ملاتړ کیږي. په هرصورت، اقتصادي ډیپلوماسي د نړیوال اقتصاد او نړیوال سیاست ترمنځ تاوتریخوالی رامینځته کوي، ځکه چې دولتونه نشي کولی سیاست له اقتصاد څخه جلا وساتي، ځکه چې دولتونه په ورته وخت کې سیاسي او اقتصادي بنسټونه دي. د نړیوالو اړیکو سیاسي

ketabton.com - The Digital Library

اړخ تـل د نړیوالـو اهـدافو د ترلاسـه کولـو لپـاره د دې هیوادونـو پـه هڅـو کـې پـه اقتصـادي اړخ اغیـزه کـوي، دولـت هڅـه کـوي چـې د خپلـو سـیاسي او اقتصـادي ګټـو تـرمنځ توافـق ومـومي، ترڅـو د دوی تـرمنځ هـیڅ ډول شـخړه رامنځته نشي.

د خپلو سیاسي اهدافو د لاسته راوړلو لپاره د اقتصادي پالیسۍ وسایل

اقتصـادي اهـداف یـې پـه هرصـورت، د اقتصـادي ډیپلومـاسي فعالیتونـه اکـثرا پـه یـو هیـواد کـې د سیاسـتوالو او اقتصـاد پوهـانو تـرمنځ تـاوتریخوالی زیـاتوي. د سیمه ایـزو اقتصـادونو نړیـوال نفـوذ د دویمـې نړیـوالې جګـړې راهیسـې پـه پرلـه پسـې توګـه وده کـوي، او کـه د سـیاسي ډیپلومـاسي پـه چوکـاټ کـې د بهرنیـو چـارو وزارتونـه پـه روښـانه توګـه د پریکـړې کولـو کنټـرول ولـري، نـو د اقتصـادي ډیپلومـاسي پـه چوکـاټ کـې نـور وزارتونـه د پریکـړې کولـو پـه برخـه کـې رول لوبـوي لکـه. د مـالیې وزارتونـه او د سـوداګرۍ وزارتونـه او پـه دې توګـه د حکومـت هڅـې د یو ګډ نظر د رامنځته کولو پر بنسټ ولاړې دي چې د ټولو لخوا موافقه شوې.

وزارتونـه، د اقتصـادي ډیپلومـاسي پـه توګـه بایـد د مختلفـو سـکتورونو او ډلـو ګټـو تـه انـډول ورکـړي، پـه بـین المللـي خبرو اترو کې، ډیـری وختونـه دا معنـی لـري چې پـه یـوه موضوع کـې امتیـازات بايد پـه بلـه موضوع کـې هـدف تـه د رسـیدو سره یوځـای شي او دا موضـوع د خـبرو اتـرو لپـاره د چمتـو کولـو پـه وخـت کـې مطالعـه کیـږي د خپلـو بهرنیـو پالیسـیو پـه خپرولـو کـې، دولـت موخـه دا ده چـې د ډیپلومـاسي لـه لارې اقتصـادي اړخ پیـاوړی کـړي. پـه دې توګـه مـوږ تـه څرګنـده شـوه چـې بهرنـۍ پالیسـي او اقتصـادي ډیپلومـاسي دوه مختلـف شـیان دي، بهرنـۍ پالیسي۔ د لویـو اهـدافو او کړنـو د انتخـاب څخـه عبـارت ده چـې د دولـت پـه لـور او د نـورو هیوادونـو پـه لـور پـه لار اچـول کیـږي.د هیوادونـو تـر منځ، د دې پالیسـیو سـاحه پراخـه شـوې چـې د اقتصـادي، مـالي او ټـولنیزو برخـو پـه ګـډون نـورې سـاحې هـم پکـې شـاملې دي، لکـه څنګـه چـې د اقتصـادي ډیپلومـاسي لپـاره، د هغـې دنـده د هغـو پریکړو پلي کول دي چې پخوا د نړیوالو اړیکو په برخو کې اخیستل شوي، یعني د لارښوونو پلي کولو لپاره.

د اقتصادي او ستراتیژیکه ډیپلوماسي اقتصادي موخې

دا د هیـواد د بهـرني سیاسـت یـوه مهمـه او اړینـه برخـه ده او کـه یادونـه وکـړو چـې اقتصـادي ډیپلومـاسي د دې اهـدافو د لاسته راوړلـو لپـاره یـو لـه مهمـو او اغیزنـاکو وسـیلو څخـه دی، بایـد لـه پامـه و نـه غورځـول شي چـې دا د هیـواد د بهـرني سیاسـت یـوه مهمـه برخـه ده. دغـو موخـو تـه د رسیدو پـه لاره کـې د دولـت د دوامـداره خوځښـت پـه توګه د خپلـو اړتیـاوو د پـوره کولـو او د بهرنیـو اړیکـو پـه ډګـر کـې خپلـو موخـو تـه د رسیدو پـه موخـه یـې د دې اړیکـو د دواړو غـاړو تـرمنځ د سـولې او جګـړې د پـای تـه رسـولو پـه توګـه د هـر هیـواد پـه څیـر پـه خپلـو هڅـو کـې لاس پـورې کـړ د خپلـې بهرنـۍ تګـلارې پـلي کـول هـم د دې تګـلارې پـه یـووالي او د خپلـو اهـدافو پـه یـووالي پـورې

ketabton.com - The Digital Library

تړلي دي، د ډيپلوماسي او ستراتيژۍ په سطحه چې هر يو يې د بل بشپړوي، د دې پلي کولو لپاره غوره شوي.

ستراتيژۍ د جګړې پر مهال د پوځي عملياتو د مديريت هنر ته وايي، يعنې د جګړې د حل، د سترو ګټو پر سر د جګړې د وينو له لارې حل کول او هغه وسيلې چې له مخې يې يو څوک خپله اراده تحميلوي او پر بل زور اچوي. په داسې حال کې چې ډيپلوماسي د سياسي واحدونو سره د معاملو اداره کولو هنر معنی لري. ډيپلوماسي او ستراتيژي د يوې تګلارې لپاره دوه وسيلې دي، چې لومړۍ يې په قانع کولو، خبرو اترو او د شکېلو خواوو تر منځ د منځګړيتوب لپاره د رعايت کولو پر بنسټ ولاړه ده، په داسې حال کې چې دويمه يې د جبر، تاوتريخوالي او د يوه لوري د تابع کولو پر بنسټ ولاړه ده د بل ګوند اراده خو اوس پوښتنه دا راپيدا کيږي چې آيا د تاوتريخوالي د مخنيوي موخه د ځينو اقتصادي اهدافو ترلاسه کول او يا هم د همدې موخو د ترلاسه کولو لپاره د ډيپلوماتيکو لارو چارو پر ځای د بل هيواد د تابع کولو له لارې د ملي اقتصاد ملاتړ کيدای شي؟ موږ بايد دې پوښتنې ته په ځواب کې ووايو اقتصادي شرايط او عوامل د هيوادونو د چلند په جوړښت کې لومړی ځای لري د دوی په ازدواجي اړيکو کې، او د اړتياوو پر بنسټ دا فکتورونه هيوادونه د جګړو لور ته هڅوي دا ممکن وروسته له هغه وي چې هيوادونه سوله ايز ډيپلوماتيک ميتودونه ستړي کړي ځکه چې صنعتي هيوادونه په خپل منځ کې ډيری شخړو ته ننوځي ، يا د دوی او مخ پر ودې هيوادونو تر مينځ پدې هڅه کې دي چې د خپلو صنعتونو لپاره د اړتيا وړ لومړني زيرمو خورا لوی امکان ترلاسه کړي. د خپلو محصولاتو د خرڅلاو لپاره د پراخو بازارونو د ترلاسه کولو لپاره، ځکه چې دلته د جګړې انګيزه موخه د ډيرو صنعتي توليداتو لپاره د ډيرو لومړنيو سرچينو ترلاسه کول دي، او د صنعتي محصولاتو د بازار موندنې د زياتوالي لپاره د ډيرو سوداګريزو بازارونو په لټه کې دي، او پدې توګه اقتصادي ګټې ډيروي دا مسله اوس د کثرت جنګونو په نوم ياديږي.

دريم اقتصادي ډيپلوماسي او نړيوال قانون

ډيپلوماتيک فعاليت د نړيوالو قوانينو په ګډون د ډيری فکتورونو لخوا اغيزمن کيږي، چيرې چې د دوی ترمنځ يو ډول ادغام، يو بل سره پيوستون، يو بل سره نښلول او بشپړونکي شتون لري، ځکه چې ډيپلوماسي د نړيوالو قوانينو سره په دوامداره او نږدې اړيکه کې ده دا ويل کيدی شي چې د عصري ډيپلوماسي هڅې د نړيوال قانون له اصولو سره تعريف کولو ته لارښوونه شوې ده د هغو اصولو په اړه د نوي مقرراتو د رامينځته کولو په هڅه کې چې دا هيوادونه يې پلي کوي د دې مقرراتو اغيزه کوي.

نړيوال قانون دا معلومه ده چې دا مقررات د هيوادونو ترمنځ د موجوده اړيکو د دوام سره رامينځته کيږي، او که څه هم نړيواله ټولنه د يوې نړيوالې ادارې شتون نه پيژني چې دنده يې د نړيوالو قوانينو صادرول دي،

ketabton.com - The Digital Library

مور نشو کولی د هغو قوانینو شتون رد کړو چې حکومت یې پلي کوي په ټولو برخو کې نړیوال چلند، او دا چې دا قواعد چې اوس د نړیوال قانون برخه ګڼل کیږي، او په پیل کې د دودونو یا تړونونو په بڼه شتون لري. هغه وصیت چې دا مقررات ټاکي هغه مشروع اراده ده، کوم چې د واحدونو لخوا شتون لري چې د دې مقرراتو د احکامو لخوا په ګوته شوي او پلي کولو ته ژمن دي. له همدې امله، د نړیوالو قوانینو لپاره مناسبه سرچینه د هغه قانون د خلکو مشروع اراده ده، لکه څنګه چې د فزیکي پلوه تعریف شوي دولتونو اراده رامنځته کوي، د دې دولتونو ترمنځ د موافقې له مخې، د نړیوالو قوانینو مقررات، او د دولتونو ډیپلوماسي ټاکي هغه فورمول چې د دغو دولتونو اراده په څو ډوله بیانوي، او بیا دا فورمولونه د هغو دولتونو لخوا همغږي کیږي. ډیپلوماسي پخپله په یو نړیوال تړون یا دوديز لارو کې ده.

ډیپلوماسي د نړیوالو قوانینو په جوړولو او پراختیا کې لومړی رول لوبوي په تړونونو کې د نړیوالو قوانینو د جوړولو پروسه د دولتونو ترمنځ د ارادې د موافقې تابع ده، او دا پروسه د ډیپلوماسي له لارې څرګندیږي، چیرې چې خبرې اترې د نړیوال قانون د یوې قاعدې په توګه د یوې قاعدې د تصویب په اړه ترسره کیږي، او د دې لخوا په رسمیت پیژندل کیږي. د دولتونو او حکومتونو مشران، د بهرنیو چارو وزیران، یا د استازو او ځانګړو ماموریتونو لخوا ډیپلوماسي د نړیوالو چارو په بېلابېلو برخو کې د هېوادونو تر منځ د اړیکو د تنظیمولو لپاره د نړیوالو قوانینو د اصولو په رامنځته کولو پورې اړوندو تړونونو ته لاره هواروي، چې تر ټولو مهم یې هغه مقررات دي چې په اقتصادي برخو کې د نړیوالې همکارۍ تنظیموي، هرکله چې د ډیپلوماتیکو فعالیتونو اساس وي. اقتصادي مسایل، دا ډیپلوماسي د نړیوال اقتصادي قانون په پراختیا کې مرسته کوي.

ډیپلوماتیکې هڅې د ډیرو اصولو په پایله کې شتون لري چې شتون یې رد نه شي او پایله یې درلوده.

د هیوادونو ترمنځ، یا د هیوادونو او نړیوالو سازمانونو ترمنځ ډیپلوماتیکې هڅې، او د دې اصولو تر ټولو مهم اصول چې د ډیپلوماتیکو فعالیتونو له لارې پیژندل شوي، د خلکو لپاره د خود ارادیت حق دی چې د ملګرو ملتونو لخوا صادر شوی، او د دولتونو اقتصادي او ټولنیز حقونه او وظیفې، د دوی په طبیعي زیرمو باندې د دولت د حاکمیت اصول او د اقتصادي طبیعت نور اصول او مقررات چې د اقتصادي ډیپلوماسي د فعالیتونو پایله وه دلته باید دا ومنو چې نړیوال اقتصادي قانون چې د عامه نړیوالو قوانینو یوه څانګه ده، د نړیوالو تړونونو له مهمو منابعو څخه ګڼل کیږي، چې د نړیوال قانون له پیل راهیسې د اقتصادي ډیپلوماسي په ګړندي کولو سره په نړیواله صحنه کې رامنځته شوې دی د جامعیت پر بنسټ د نړیوالو اړیکو د اداره کولو لپاره پراخول او پراختیا ورکول، په نړیواله کچه، ډیپلوماتیک مذاکرات باید د نړیوالې سولې د پیاوړتیا د اصولو په تصویب کې لومړی رول ولوبوي، لکه د مساواتو پر بنسټ د ګټو د تبادلې اصول، په شمول د

ketabton.com - The Digital Library

مفکورې په شمول د غیر مساوي اقتصادي تړونونو سره مبارزه او د هغو امتیازاتو سره مبارزه چې پرمختللي صنعتي هیوادونه د هیوادونو په پرتله ترلاسه کولو توان لري.

د اقتصادي ډیپلوماسي کارکوونکي

موږ باید هغه کسان وپیژنو چې اقتصادي ډیپلوماسي عملي کوي او له خبرو اترو وروسته تصمیم نیسي، که څه هم په سیاسي چارو کې ډیپلوماتیک فعالیت د دولت د مشر، لومړي وزیر، بهرنیو چارو وزیر او په سفارتونو کې د ډیپلوماتیکو استازو له خوا ترسره کیږي، خو دا په خلکو باندې نه تطبیقیږي. یا نهادونه. په اقتصادي ډیپلوماسي کې اغیزمنه ده، اقتصادي ډیپلوماسي د اداري چوکاټ لخوا چې دا کار کوي اغیزه نلري. که د دې ډیپلوماسي استازي یوازې د دولت استازي وي یا غیر دولتي استازي، بلکې د اقتصادي ډیپلوماسي په چوکاټ کې د خبرو اترو لاره، بنه او موخه د خصوصي سکتورونو د فعالیت په چوکاټ کې چې په اقتصادي ژوند کې برخه اخلي،او بدلون مومي. د عامه سکتورونو او د دوی ګټو سربیره لکه څنګه چې دا د پریکړې کولو پروسې لخوا اغیزمن کیږي او د اقتصادي اړیکو اغیزه کوي، لکه مرکزي بانکونه، د مالیې، سوداګرۍ او نورو وزارتونو په دوی کې نوي لوبغاړي هم شامل شوي او د دوی رول په تدریجي ډول د دولتي ارګانونو په لګښت مخ په زیاتیدو دی چې پخوا یې یوازې په ډیپلوماتیک ډګر کې کار کاوه، څکه چې په نړیواله صحنه کې د لوبغاړو رول تحلیل او د دوی قانوني دریځ نه ټاکل دا دي چې ایا دوی د نړیوالو قوانینو یو شخص ګڼل کیږي، یا دوی نه دي، دا هغه څه دي چې موږ ته په حقیقت کې دا توان راکوي چې په نړیوالو اړیکو کې د دوی موقف او اغیزمنتوب وټاکو په نړیوالو اقتصادي جریانونو کې د دې لوبغاړي د نفوذ او ونډې تر اندازې پورې، او نور په بشپړه توګه د هغه له حقوقي توضیحاتو سره تړاو نلري، د یادونې وړ ده چې د نړیوالو قوانینو مقررات حکومتونو ته د دولت په استازیتوب د انحصار کولو او د هغې د عمل کولو په برخه کې ګټه ورکول کیږي که بهرنۍ پالیسي له نورو دولتونو سره د دولتونو د اړیکو هنر او رهبري وي، نو ډیپلوماسي د ورځني سیستماتیک کار له لارې او یا لږترلږه د خبرو اترو له لارې د ټاکل شوي پروګرام پلي کول او په شعوري ډول پلي کول دي. ځای د ډیپلوماتانو تر منځ، یا د ډیپلوماتانو او بهرنیو چارو وزیرانو تر منځ، کوم چې د یو لوبغاړی په توګه د دولت لومړیتوب څرګندوي چې د بهرنۍ پالیسۍ اهدافو پلي کولو لپاره ډیپلوماسي انحصار کوي. په ډیپلوماتیکو عملونو کې لوی بدلونونه شتون لري چې دا په ډاګه کوي چې د دولت د اجرایوي دستګاه په چوکاټ کې د واکونو شریکولو ډیرې څواکونه شتون لري، او دا چې د هر دولت سیاسي ځواکونه په سیاسي او اقتصادي ډلو پورې تړلي دي چې په زیاتیدونکي توګه د بهرنیو جوړښتونو په بهیر کې فشار راوړي. پالیسي د خپلو هیلو، اهدافو او ګټو له مخې، او په نړیوالو اړیکو کې د لوبغاړو د کثرت له امله، دا اړینه ده چې د دوه ډوله نړیوالو اړیکو ترمنځ توپیر وشي، لومړی ډول پدې کې د

ketabton.com - The Digital Library

دولت عالي پالیسي شامله ده چې د مسایلو سره معامله کوي. د سولې او جګړې په اړه، په دې اړیکو کې فعال اشخاص یوازې په دولتونو او نړیوالو سازمانونو پورې محدود دي، ځکه چې یوازې د نړیوالو قوانینو لرونکي اشخاص کولی شي د جګړې په قضیو کې نفوذ ولري. د بیلګې په توګه، یو دولت د جګړې حالت اعلانوي، مګر یو ملی شرکت نشي کولی د جګړې حالت اعلان کړي. د دوهم ډول لپاره په دې کې عامه پالیسي یا هغه څه شامل دي چې د سترو ملي اړیکو په نوم یادیږي، چې اقتصادي، ټولنیز، کلتوري او نور شامل دي، دا اړیکې د دولت او نړیوالو سازمانونو سربیره په نړیواله صحنه کې ټول اغیزمن فعالین شامل دي. په دې اړیکو کې، دولت په زیاتیدونکي ډول تابع کیږي . د هغو ډلو څخه توپیر لري چې په نړیوالو اړیکو اغیزه کوي د دولت په وړتیاوو او نفوذ پورې اړه لري.

واک د دغو ډلو په ګټه مخ په کمېدو او له همدې امله دولت اوس د نړیوالو اړیکو او بهرنۍ پالیسۍ په ډګر کې یوازینی لوبغاړی نه دی، بلکې د نړیوالو سازمانونو وړتیاوې زیاتې شوې دي او له همدې امله د اړیکو له لارې ترسره کېږي. له دولت پرته نور ګوندونه په اصل کې د اړتیاوو د پوره کولو، اقتصادي هوساینې لپاره اړین دي، دولت نور نشي کولی دا کار په یوازې توګه ترسره کړي، ځکه چې دا اړیکې د حاکمیت له چوکاټ څخه په انحراف پیل شوې چې دولت یې معمولا تعقیبوي. او په دې توګه د حاکمیت بحران رامنځ ته شو، دولت نور په نړیوالو اړیکو باندې د بشپړ کنټرول توان نه درلود، او د نړیوالتوب (ګلوبلیزیشن) په لور تمایل خپل شتون په کلکه پیل کړ، نو له همدې امله اړینه ده چې وویل شي. دا چې د اقتصادي ډیپلوماسي په چوکاټ کې فعالین اوس د خپل نفوذ له لارې په دولت کې د واک په حلقو کې شتون لري او خپل واک په خپله طریقه کاروي، او دا اړینه نه ده چې دوی پخپله د دولت په هره دایره کې وي. دولت، تر ټولو ځواکمن ګوندونه د دې وړتیا لري چې خپل نظر او اراده تحمیل کړي، او دا اړینه نه ده چې د اقتصادي تصمیمونو د کنټرول د سترې واکمنۍ اراده یوازې د دولت، یا د ملي حکومت اراده وي، او په مقابل کې. په نړیوال سیاست کې د لوبغاړو د ګڼې ګونې له امله، د دولت رول د دغو متضادو ګټو او تمایلاتو تر منځ د منځګړیتوب لپاره محدود شوی دی ترڅو مشترکه کرښه وټاکي او ټولو ننګونو او ستونزو ته د حل لارې چارې ولټوي.

ketabton.com - The Digital Library

د اقتصادي ډیپلوماسي بڼه یا شکل

د اقتصادي ډیپلوماسي د یوې ځانګړې طریقې موجودیت د یوې ځانګړې دورې پورې تړلی نه دی، ځکه چې پخوانی بشري ډلې د یو بل سره د سوداګریز لید له مخې کله چې د دوی ګټو ته اړتیا وه، حرکت کاوه، مګر د دې طریقې ځانګړتیاوې پیل شوې. په اروپا کې د عصر ي وختونو په پیل کې په ښکاره ډول د فعالیت په وده کې څرګندیږي.د بورژوازي سوداګریزه طبقه هیوادونو وموندل چې دا اړینه وه چې یو بل وپیژني، او دوی هم مجبور شوي چې د خپلو شخړو پخلاینې ته اړ کړي، یا لږ تر لږه ورته، که متضاد نه وي، د نړیوالو اړیکو په رامینځته کولو سره چې د یو باثباته حقوقي سیستم په شتون کې د ډیپلوماسي لاره هواره کړه. د دې نظام د رامنځ ته کېدو لارې چارې، د دې اړیکو د رامنځته کولو د دندې د ترسره کولو تر څنګ، په نړیواله کچه د اقتصادي مسایلو په اړه د شرایطو، د موضوع د اهمیت، د هغې د پیچلتیا او ماهیت او موخې له مخې توپیر لري. د دولت د ځواک، نفوذ او اغیزې د کچې سربیره، د هغه سیاسي او اقتصادي وزن او په نړیواله کچه د هغې د آزادۍ چوکاټ یا په بل عبارت، هغه حد چې یو دولت خپلواک یا په بل پورې تړلی وي. کوم چې په دې باندې یو ټاکلی لوري تحمیلوي بیا په نړیواله مرحله کې د بلاک د متضاد پالیسۍ سره د دولت د تړاو کچه دا ټول د ډیپلوماتیک پروسې په جریان اغیزه کوي.

د اقتصادي ډیپلوماسي بنسټونه

په حقیقت کې، هغه میتودونه چې د ډیپلوماسي د نورو ډولونو لخوا تعقیب کیدی شي دا بنسټونه دا دي

د اقتصادي ډیپلوماسي میتود یو سوداګریز میتود دی چې په عمده توګه د متقابل انحصار په نظریه تکیه کوي. دا مفکوره د مذاکره کوونکو لپاره د پیل اصلي نقطه استازیتوب کوي، ځکه چې یو مشخص اړتیا شتون لري چې باید د بل اړخ لخوا د هغې د پوره کولو لپاره تکیه وشي، او له همدې امله د اړخونو ترمنځ هیڅ ډول دښمني شتون نلري او هر ډول شخړه یا لانجه باید پای ته ورسیږي او حل شي. په داسې حال کې چې هر ګوند د دې طریقې له مخې له بل لوري سره معامله کوي، دا درک کوي چې د هغې ګټې د بل په بقا، د هغې سره د معاملې کولو وړتیا شتون، او د هر یو د نظرونو په اړه د ګډ بحث په رامینځته کولو کې دی. دوی غواړي د نړیوالو اړیکو په برخه کې د معلوماتو او مطالعاتو د یوې برخې په توګه چې چمتو شوي دي ترسره کړي.د اړخونو ترمنځ تخنیکي، اقتصادي او حقوقي تبادلې تر څو غوره قانوني چوکاټ ته د رسیدو لپاره، د دوی د نړیوالو موادو او مادو ګډ جوړښت ته ورسیږي. اړیکې، او د هرې خوا د وظایفو او حقونو تعریف کول، کوم چې د نورو سره د معاملې د اړتیا له مخې وضع کیږي، کوم چې د اړتیاوو د پوره کولو او د لاسته راوړنو د ترلاسه کولو لپاره د تبادلې پروسې لخوا اړین دي، هدف یې د ځان ګټې وي، چیرته چې ګټه وي وروستی هدف چې جوړوي.

ketabton.com - The Digital Library

د اقتصادي ډيپلوماسي طريقه په ځو بنسټونو ولاړه ده چې له نورو څخه يې توپير کوي

ډيپلومات د سوداګريزو معاملو طريقې ته لاره هواروي.

د اقتصادي ډيپلوماسي طريقه د متقابلو ګټو د شتون پراساس ده چې د يو ځانګړي تړون په چوکاټ کې د همغږۍ لپاره ډيپلوماتيکې هڅې رامينځته کوي چې د هيوادونو ترمينځ اقتصادي تعامل تنظيموي ، د يو تړون د قواعدو په پلي کولو سره چې د دولتونو چلند تنظيموي. په طبيعت کې ګډې ګټې دي او متضاد ګټې نه دي.

خبرې اترې وکړئ د دې طريقې له مخې خبرې اترې د متقابلو امتيازاتو له اصولو سره سم ترسره کيږي. هر ګوند د ځان لپاره ځانګړی چوکاټ جوړوي. په دې کې يو شمير غوښتنې شاملې دي چې په خپلو حدودو کې حرکت کوي او له هغې څخه تجاوز نه کوي، هغه نښې کولی د لږ تر لږه څخه لږ څه ومني، ځکه چې هغه د دې خبرو اترو څخه لږ څه ترلاسه کولی شي، هغه هم نښې کولی د پورتنی حد څخه تير شي او يا د بنديدو لامل شي. د بل اړخ لخوا د خبرو اترو، کوم چې هغه يو بايلونکی دی که موږ دا فرض کړو

پورتنی حد په اصل کې د مذاکره کوونکو تر منځ د چلولو د پراخولو لپاره ټاکل شوی، او د متقابل امتيازاتو اصول هغه څه دي چې د خبرو اترو بهير اداره کوي. موږ تصور کولی شو چې هر اړخ د متقابل امتيازاتو د پروسې له لارې بل اړخ ته نږدې کيږي تر هغه چې اړخونه يوې موافقې ته ورسيږي. په ټاکلې نقطه کې چې د دوی ګټې سره يو ځای کيږي او بيا خبرې اترې په توافق پای ته رسيږي، نو بيا به ډيپلوماتيکې هڅې بريالی وي. په دې توګه، موږ د نړيوالو اقداماتو سره مخ يو چې تر يوې اندازې پورې د دې وړتيا لري چې قانوني مقررات رامينځته کړي چې پراختيا وموومي، ترڅو دوی وروسته د نړيوالو قوانينو د قواعدو برخه شي چې د ډيپلوماتيکو اړيکو په پايله کې د دوی ترمنځ د اقتصادي اړيکو اداره کوي. کار موږ کولی شو ووايو چې په نړيوالو فورمونو کې چې د هيوادونو شخړې او همکارۍ د خبرو اترو په جريان کې ګډې وي، د نړيوال ژوند د غوښتنو سره تړاو لري، لکه د مخ پر ودې هيوادونو سره د مرستې لپاره د هيوادونو ژمنې، مرستې او داسې نور. دا د دې حقيقت سره چې د اړخونو پابند يو موافقتنامې ته نه رسيږي

د دې په پلي کولو سره، يوازې د سپارښتنو صادرول د دولتونو اخلاقي مکلفيت دی چې دا وړانديزونه پلي کړي.

د اقتصادي ډيپلوماسي طريقه هغه طريقه ده چې د خبرو اترو په وخت کې د هڅونې په شتون پورې اړه لري، او دا اکثرا د هر ډيپلوماتيک فعاليت اساس دی، اړخونه بايد روښانه ليد ولري چې دوی د معاملې څخه څه ترلاسه کوي، لکه څنګه چې دا فرض کيږي. نور اړخونه به د خبرو اترو څخه د ګټې اخيستنې لپاره

ketabton.com - The Digital Library

خورا ښه هڅه وکړي، پرته له کوم لګښت څخه، یا لږترلږه په ټیټه بیه کې که مذاکرې اړخونو ته کومه ګټه ونه رسوي چې دوی یې د نورو زیانونو منلو ته هڅوي چې دوی یې زغمي، دوی بې طرفی ته لاره هواروي، یا د خبرو اترو لپاره کار کوي، لکه د چاپېریال په اړه خبرې اترې او د سیټل ناستې. د نظرونو توپیر هم د اړخونو ترمنځ د باور د کچې د توپیر له امله دی، دا ډیری وختونه د معاملې په جریان کې موافقې ته د رسیدو لپاره لږ تر لږه مشترک پوړ جوړوي. دا یوه داسې طریقه ده چې په هغه کې هیوادونو له ډیرې مودې راهیسې د خپل حاکمیت په برخه کې، حتی په جزوي توګه، د خلاص بازار او نړیوالې سوداګری له ګټو څخه د ګټې اخیستنې لپاره منل شوي دي. لکه څنګه چې هیوادونه په نورو هیوادونو باندې د دوی اقتصادي انحصار زیاتیږي، د دوی حاکمیت کمیږي، د حاکمیت دودیز مفهوم خورا نرم کیږي، په ځانګړې توګه د نړیوالو اقتصادي اړیکو په مسایلو کې، لکه څنګه چې د ملي حاکمیت مفهوم په ځانګړې توګه د طبیعي زیرمو په اړه وده موندلې ده.

د اقتصادي ډیپلوماسي میتود اکثرا د دوه مرحلو میتود پراساس وي ، چیرې چې یو لړ مقدماتي ناستې ترسره کیږي (اکثرا د متخصصینو ، تخنیکرانو او تخنیګرانو لخوا ترسره کیږي) او معلومات چمتو کیږي او بحث کیږي او د چوکاټهوکړه لیک جوړیږي او بیا وروسته د اړخونو غونډې د یوې مفصلې موافقې په چمتو کولو تمرکز کوي کوم چې د وزیرانو غونډو په نوم یادیږي. دا طریقه د GATT په تیرو پړاوونو کې کارول کیږي او اوس مهال د سوداګرۍ نړیوال سازمان د خبرو اترو په پړاوونو کې د اقتصادي ډیپلوماسي طریقه د قناعت پر بنسټ ولاړه ده، چیرته چې مذاکره کوونکي هڅه کوي د خبرو اترو اړخونه د هغو ګټو او اهدافو په اهمیت قانع کړي چې دوی یې لټوي، دا هغه طریقه ده چې د اړخونو ترمنځ د موافقې په صورت کې ترلاسه کیږي. کوچني هیوادونه د دې لپاره چې دا هیوادونه ډیرې نورې وسیلې نه لري.

په ځینو مواردو کې د هڅونې د اغیزمنتیا سربیره، د قانع کولو طریقه تر ټولو لږ خطرناکه او ارزانه طریقه ده، د آزموینې طریقه کارول کیږي. د بډایه هیوادونو لخوا، لکه څنګه چې د دوی اقتصادي وړتیاوې دوی ته اجازه ورکوي چې د هغه څه په بدل کې چې دوی غواړي ترلاسه کړي مرستې او پورونه چمتو کړي.

دا هم د نړیوال تخصص او د تولید د لګښتونو او د کار په ویش کې د بدلون د نظریې پر بنسټ یو میتود دی، چیرې چې د هیوادونو لپاره د اقتصادي ډیپلوماسي هدف د ځینو اسانتیاوو څخه په ګټې اخیستنې سره د اقتصادي پراختیا او اقتصادي هوساینې ترلاسه کول دي. په یو هیواد کې د نورو هیوادونو په پرتله. دا هغه طریقه ده چې په ښکاره توګه د امریکا متحده ایالاتو لخوا کارول کیږي، څکه چې بهرنۍ پانګه اچونه د نړۍ په براعظمونو کې خپره شوې، او د جاپان او آلمان بهرنۍ پالیسۍ د دې اقتصادي هدف په ځرګند ډول

ketabton.com - The Digital Library

منعکس کوي. په حقیقت کې، کله چې د اقتصادي چارو اړوند ډیپلوماتیک فعالیت ترسره کیږي، دا د دې فعالیت پیل دی.

دا په هر اړونده هیوادونو کې د اقتصادي شرایطو پیژندل دي. تر ټولو مهم ټکي چې باید وپیژندل شي د مالي او مالیاتو سیستم، د وارداتو او صادراتو سیستم، د تادیاتو توازن، ورته اړتیاوې، دوه اړخیز قواعد، او د تطبیق وړ سوداګریز قوانین دي. دا اړینه ده کله چې د سوداګرۍ او بانکدارۍ اړیکو، د وارداتو او صادراتو عملیات، ګمرکي محصول، ټرانزیټ تجارت، د تیریدو آزادي، د استوګنې حق، سیاسي او زراعتي اړیکو، د خورا خوښ هیواد، او د آزاد زون د یوځای کیدو په اړه خبرې اترې اړین دي. د ګمرکونو اتحادیه، یا د ګډ بازار سره یوځای شي. که چیرې خبرې اترې د یو دولت او یو نړیوال سازمان تر منځ ترسره کیږي، خبرې اترې اکثرا په دې سازمان کې د شاملیدو یا د نړیوالو پورونو، ساختماني پروګرامونو، اقتصادي اصلاحاتو او خصوصي کولو قرارداد پورې اړه لري.

د اقتصادي فعالیت تیوري په نظر کې نیولو سره، ملي اهدافو ته لومړیتوب ورکول، د بهرنیو پانګوالو د اهدافو درک کول، د رقابتي وضعیت ارزونه، او د لګښت او اقتصادي بیرته راستنیدو احساس کول، ټول هغه څه دي چې د پانګوالو شرکتونو لپاره د ګټې ترلاسه کول او د مالي عوایدو ترلاسه کول دي. او له همدې امله دا ممکنه نه ده چې د پانګې اچونې په عملیاتو کې برخه واخلي پرته لدې چې دوی د سیاسي شرایطو په اړه کافي پوهه ونه لري او په هغه هیواد کې چې تاسو غواړئ پانګه اچونه وکړئ اقتصادي او ټولنیز شتون او د هغې لپاره شتون لري. څومره چې قضاوت شتون ولري، د همکارۍ ډیرې هڅې له خنډ سره مخ کیږي او پایلې یې د اتکل شوي کچې څخه ښکته وي. خبرې اترې معمولا د پانګونې پروژې رامینځته کولو پورې اړه لري، یا د ګډو شرکتونو جوړول، د شرکت څانګو، یا مدیریت قراردادونه. کله چې د کوم ډیپلوماتیک فعالیت ترسره کول که خبرې اترې د هیوادونو تر مینځ وي یا د یو هیواد او شرکت ترمینځ د خبرو اترو پروسې پیل کولو دمخه مؤثر پلان او ښه چمتووالی باید ترسره شي ، ترڅو د اړتیا سره سم دا پروسه بشپړ شي د خبرو اترو دریځ. باید د خبرو اترو په اړخونو باندې د هغې د اقتصادي اغیزو له مخې تحلیل شي، یا د هر اړخ د کړنو او چلندونو پخوانۍ مطالعه ترسره کړي، او د خبرو اترو د پایلو لپاره د ممکنه بدیلونو ګټې او زیانونه هم تعریف کړي. د خبرو اترو د پروسې لپاره اقتصادي معیارونه د دې لپاره چې د دې پروسې موثریت قضاوت کولو کې مرسته وکړي او د هرې دورې پایلې اندازه کړي ترڅو ډاډ ترلاسه شي چې دا تعقیب کیږي لکه څنګه چې د نړیوال اقتصاد په ډګر کې پلان شوی.

ketabton.com - The Digital Library

هغه عوامل چې د اقتصادي ډيپلوماسي په طرز اغيزه کوي

پـه عمـوم کـې، هغـه طريقـه چـې د اقتصـادي ډيپلومـاسي لخـوا تعقيـب کيـږي د ډيـری فکتورونـو لخـوا اغيـزمن کيـږي، چـې اغيـز يـې د وروسـتۍ پـايلې پـه ټـاکلو کـې ځرګنـديږي چـې د ډيپلومـاتيکو لارو لـه لارې د خـبرو اتـرو په هر حالت کې د معاملې پايله ده. د دغو عواملو له جملې څخه عبارت دي له

۱- هغـه مـادي او طبيعـي منـابع او وړتيـاوې چـې د دولـت د پياوړتيـا عنصـر بلـل کېږي، چـې پـه نړيوالـو اړيکـو کـې يـې د تعـذيب او عـذاب د وسـيلې پـه توګـه کـارولی شي، چـې د دغـه ډول وړتيـاوو د شـتون لامـل ګرځـي. دا دولـت تـه دا تـوان ورکـوي چـې د هغـه لارې سره سـم مسـتقيم مـذاکرات وکړي چـې د خپلـو ګټـو د ترلاسـه کولـو پـه توګـه ګوري.

۲- د هيوادونـو د اقتصـادي قـدرتونو موجـوده ويـش او د ظرفيتونـو د انـدازې سره تـړلي محـدوديت چـې د هـر ګونـد پـه لاس کـې سـاتل کيـږي، لـه اقتصـادي پلـوه پيـاوړی ګونـد بـه معاملـه کولـو تـه اړتيـا ونلـري، بلکـه کـولی شي مسلط کړي.

د هغـه شرايـط او پـه هغـه طريقـه چې د دوی ګټـو تـه خـدمت کـوي او دا د دې لامـل کيـږي چـې ضـعيف اړخ پـه خبرو اتـرو کـې د معـاملې کولـو لـه وړتيـا څخـه بې برخـې شي. پـه هغـه صـورت کـې چـې د ګونـدونو تـرمنځ اړيکـې د دوی د اقتصـادي واکونـو لـه مخـې د برابـرۍ اړيکـه وي، نـو هـر اړخ پخپلـه پـه خـبرو اتـرو کـې د معـاملې کولـو واک لـري. دلتـه مـوږ ويـلای شـو چـې د دولـت اقتصـادي ځـواک د نـورو هيوادونـو پـه پاليسـيو کـې د نفـوذ کولـو لپـاره د اقتصادي وسيلو کارولو وړتيا کې منعکس کيږي.

۳ ـ د مذاکره کوونکيو خواوو د يووالي يا د ګټو د ټکر نسبي کچه، د يووالي ساحه پراخه ده

په ګټو کې، دا د انعطاف او غير سختۍ لپاره هڅونه وه،

۴ ــ د هـر اړخ د غوښـتنې حـد چـې پـه خـبرو اتـرو کـې د مسـايلو ګـډ حـل تـه د رسـيدو لپـاره، د ځينـو لاسـته راوړنـو د ترلاسه کولو په هيله.

۵- د مـذاکره کوونکـو اړخونـو تـر منـځ د اړيکـو تـاريخ کـه دښـمني وي او کـه دوسـتانه، شـک او بـې بـاوري اکـثراً پـه خـبرو اتـرو کـې هغـه وخـت غـالبيږي کلـه چـې يـو اړخ د بـل لـوري پخـوانی مسـتعمره وي او دا د فشـار راوړلـو لپـاره کـافي دليـل دی. پـه دې بانـدې د عامـه افکـارو لـه مخـې، چـې د دې د بيرتـه راګرځيـدو ويـره لـري، ګونـد د اقتصـادي انحصـار لـه لارې يـو ځـل بيـا پـه اسـتعمار بـدليږي، بـرعکس د خـبرو اتـرو پـه تـرڅ کـې چـې د اړخونـو

ketabton.com - The Digital Library

اړیکې یو له بل سره د دوستۍ اړیکه وي، چیرې چې مذاکره کوونکي اړخونه ډیر انعطاف او لیوالتیا ښرګندوي. د ځینو متقابل امتیازاتو په ورکولو سره همکاري او موافقه کول

٦ـ دمذاکره کوونکو خواوو ځانګړتیاوې، د هغوی انګېرنې او تمایلات او د هغو فشارونو د قوت کچه چې مخکې پرې لګول شوي وو.

عامه افکار، د خبرو اترو مهارتونه، او د خبرو اترو په بهیر کې د قانع کولو او نفوذ کولو وړتیا.

٧ ـ په خبرو اترو کې د ښکیلو اړخونو شمیر. هرڅومره چې ګوندونه شتون ولري او د معاملې په پروسه کې ډیرې ګټې شاملې وي ، هغومره معامله متوازنه وي او د خبرو اترو د اړخونو ترمینځ د موافقتنامې لپاره غوره فورمول ترلاسه کولو وړتیا خورا ډیر وي ، ځکه چې د یو اړخ وړتیا د فشار راوړلو لپاره. پاتې ګوندونه کمزوري شوي دي. په هرصورت، په هغه صورت کې چې د ګوندونو شمیر محدود وي، معامله له توازن څخه لیرې کیږي، د خبرو اترو د ښکیلو اړخونو د نسبي ځواک موقفونو کې د توپیر له مخې کله چې ډیپلوماتان خپل فعالیتونه او خبرې اترې پیل کړي، دوی یا د اصولو یا د ګډو ګټو تګلاره تعقیبوي، یا هغه څه چې د ګټلو او پریږدو لوبې په نوم پیژندل کیږي، په دې توګه دلته تمرکز د دواړو خواوو په ګټه دی، او دلته مذاکره کوونکي اړخونه باید یو له بل سره مرسته وکړي او په نوښت سره یوځای کار وکړي ترڅو یوې حل لارې ته ورسیږي، ځانګړي تړونونه چې ټولو ته ګټه رسوي، او اړخونه باید قانع شي چې د خبرو اترو د مسایلو په اړه جوړجاړی ته د رسیدو په صورت کې چې دوی ناکام شي. هغه ستراتیژیانې چې ګوندونه یې هڅه کوي د اوسني همکارۍ پراختیا، د موجوده اړیکو ژوره کول، او د خبرو اترو ساحه نوي برخو ته پراخه کول دي، مګر، کله چې دوی نه کوي ... د ځواک اندول چې مونږ یې په اړه مخکې خبرې کړې وې، ترلاسه کیږي، یا په هغه صورت کې چې د مذاکرې لپاره چمتووالی له اړینې کچې څخه ښکته وي، یا په هغه صورت کې چې مذاکره کوونکی ټیم وړتیا ونه لري، یا لرې لید ونه لري، نو د مذاکراتو پایله د دې ټیم لپاره د تاوان سبب ګرځي. ، او د بل ګوند لپاره لاسته راوړنې. په دې خبرو اترو کې ستراتیژي د ګټلو او نورو ته د بایللو اجازه ورکړئ د اصولو سره سم ده. د خبرو اترو په جریان کې د ضعیف اړخ د ستړي کولو، د هغې د کنټرول ټینګولو او په هغه باندې د فشار راوستلو لپاره شخړې او هڅې ښرګندیږي، چې په پایله کې هیڅ ډول توافق نه کیږي.

خبرې اترې د مساواتو یا دایمي ځانګړنو څخه دي، ځکه چې دوی به د ځواک په توازن کې د بدلون په صورت کې د بدلون تابع وي. بریالی او اغېزمنې خبرې اترې باید د عملي اقداماتو او ترتیباتو له لارې حمایه شي، که چیرې اقتصادي مرستې، د بیلګې په توګه، د دې خبرو اترو د پایلو په لوړولو کې پریکړه کونکي اهمیت ولري، نو باید ځانګړي عملي پروګرامونه شتون ولري چې د هغې په واسطه د هغه ګوند

ketabton.com - The Digital Library

دریځونه اغیزمن شي چې د هغې په لټه کې دي. بریالۍ ډیپلوماسي باید په دوامداره توګه خپل پروګرامونه او وسیلې بیاکتنه وکړي، ترڅو دا پروګرامونه او وسیله ځواب ویونکي وي او په دوامداره توګه د نړیوالو اقتصادي شرایطو سره تړاو ولري. دا باید په پام کې ونیول شي چې د آزاد اقتصاد لرونکو هیوادونو ترمنځ سوداګریزې خبرې اترې د یو مرکزي اقتصادي هیواد یا مخ پر ودې هیوادونو سره توپیر لري. په دې حالت کې، د دې خبرو اترو خنډونه ډیر پیچلي دي، او دا هیڅ پټه نه ده چې د دې دلیل په حقیقت کې دی چې د آزاد اقتصاد لرونکي هیوادونه د سوداګرۍ د آزادۍ غوښتنه کوي، او په نړیواله سوداګرۍ باندې د لګول شوي محدودیتونو کمول لکه. ګمرکي محصول، کوټې، او داسې نور، لکه څنګه چې دوی د اقتصادي لیبرالیزم غوښتنه کوي. لکه څنګه چې له اقتصادي پلوه مرکزي هیوادونه دي، دوی په اقتصادي چارو کې لاسوهنه کوي او نړیوال تجارت پخپله د سوداګریزو تړونونو پراساس ترسره کوي. لکه څنګه چې د پرمختللو هیوادونو لپاره، دوی د بهرنۍ سوداګرۍ د محدودیتونو د لګولو، د خپلو راڅرګندیدونکو صنعتونو د ساتنې لپاره د وارداتو کنټرول، بهر ته د پانګې د تګ راتګ محدودولو، او د خپلو اقتصادونو د ساتنې او پراختیا ترلاسه کولو لپاره د لګښتونو کنټرول ته اړتیا لري.

په نړیوالو اړیکو کې د اقتصادي ډیپلوماسي رول

هیوادونه خپله اقتصادي ډیپلوماسي د سفارت یا قونسلګرۍ له لارې عملي کوي او یا هم د یوه ځانګړي ماموریت (موقت ماموریت) له لارې ترسره کوي. چې په خپل اهمیت، جدیت او د دولت په لوړو ګټو باندې اغیز له نورو مسایلو سره توپیر نه لري، سیاسي مسایل که زیات نه وي، د دیپلومات لپاره اړینه ده چې اقتصادي مسایل لکه د بهرنۍ پانګونې راجلبول، د مالیاتو د تړونونو په اړه خبرې اترې، حل کول،پېچلې سوداګریزې مسئلې، د نړیوالو صادراتو خرڅلاو او داسې نور، د سوداګرۍ له ستایل سره سم، د ډیپلومات یوه مهمه دنده دا ده چې د دواړو هېوادونو ترمنځ د ګډو مسایلو په پام کې نیولو سره، د اقتصادي اړیکو پیاوړتیا، او د خبرو اترو ترسره کول او د تړونونو چمتو کول د هغه څه په اړه چې د هیواد په اقتصادي یا سوداګریزو شرایطو کې مهم پرمختګ او یا د ساینس او ټیکنالوژۍ په برخو کې پرانیستل کیدی شي، په ځانګړې توګه که چیرې مذاکره کوونکي هیوادونه په اقتصادي، صنعتي او ټیکنالوژۍ کې پرمختللي هیوادونه وي. که د پرمختللو هیوادونو په څیر د دوی اړتیاوې او د پرمختیایي پلانونو اړتیاوې خوندي شي، او بیا د تړونونو پلي کولو او پراوونو تعقیب کړي. لکه څنګه چې د قونسلګرۍ لپاره، د قونسلګرۍ دندې د سیاسي نه بلکې اقتصادي بڼه لري، د ځارنې له لارې. د تړونونو پلي کول او د سیمه ایزو چارواکو سره مداخله ترڅو د دې تړونونو هر هغه سرغړونې ته پاملرنه راجلب کړي چې د هغه دولت یا اتباع یې په اړه شکایت کوي، او خپل دولت ته هر هغه څه چمتو کوي چې اندیښنه لري، او ودریږي او د معلوماتو او وړاندیزونو سره یې چمتو کړي.(علی م،۲۰۱۳:ص۱۴۴)

ketabton.com - The Digital Library

د خپلو محصولاتو د بازارموندنې او د دواړو هیوادونو ترمنځ د سوداګرۍ، اقتصادي، کلتوري او ساینسي اړیکو د پراختیا لپاره په هر ډول کار کوي.

لکه څنګه چې د ځانګړو ماموریتونو په اړه، دوی د نړیوالو اړیکو د بنو د پراختیا او د ډیپلوماتیکو تمرینونو د پراختیا پایله وه، او هیوادونه په دوی باندې تکیه کوي، په ځانګړې توګه وروسته له دې چې نړیوال ژوند خورا ستونزمن، پیچلې او د سیاسي او اقتصادي ستونزو څخه ډک شو. د هغوی لپاره د چټکو حل لارو موندلو اړتیا او د ځانګړو مهارتونو کارول چې ممکن په دایمي ماموریتونو کې شتون ونلري چې ارتباط چمتو کوي. هغه ګټې چې هېوادونه سره نښلوي یو بل د دولتونو، پاچاهانو، د دولتونو د مشرانو او یا د بهرنیو چارو د وزیرانو په رول کې د پام وړ زیاتوالی شتون لري، څکه چې په یو نړیوال کنفرانس کې ګډ مسایل مطرح کیږي، او تفاهم یا خبرې اترې د اړخونو ترمنځ مخامخ کیږي. یو له مهمو لاملونو څخه چې دا ډول فعالیت ته هڅوي د اقتصادي بحرانونو او اقتصادي ستونزو شدت دی چې هیوادونه په ګډه ورسره مخ دي او یا د هیوادونو ویره چې دا ستونزې به دوی ته وغځوي، سربیره پردې د نړیوالې همکارۍ نه شتون د نړیوالو اقتصادي مسایلو د طبیعت له مخې وضع شوي.

د پرمختللو هیوادونو اقتصادي ډیپلوماسي

د هیوادونو لخوا منل شوي اقتصادي پالیسۍ د یو هیواد څخه بل هیواد ته د خپلو وسیلو او اهدافو له مخې توپیر لري. د پرمختللو هیوادونو په خیر، د بډایه او ځواکمنو هیوادونو په توګه، دوی د خپل اقتصادي پالیسۍ هدف یوازې د اقتصادي اهدافو ترلاسه کول دي، بلکې دوی د سیاسي اهدافو د ترلاسه کولو په لټه کې دي. دا اقتصاد د یوې وسیلې په توګه کاروي ترڅو کمزوري هیوادونه فشار راوړي ترڅو دوی د یوې ټاکلې پالیسۍ تعقیب ته اړ کړي، یا دا د خپل سیاسي او نظامي نفوذ څخه کار اخلي ترڅو کمزوري هیوادونه مجبور کړي چې اقتصادي امتیازات ورکړي.

که څه هم پرمختللي هیوادونه د عمومي اصولو په توګه هیڅ شی نلري چې د نړیوالو قوانینو له نظره دوی د نورو هیوادونو څخه توپیر وکړي، دوی د نورو هیوادونو سره یوځای د نړیوالو قوانینو د خبرو اترو د ترلاسه کولو غوښتنه کوي. د پرمختللو هیوادونو واک یا نفوذ دوی ته دا وړتیا ورکوي چې له نورو هیوادونو سره خپلې اړیکې اغیزمنې کړي د خپلو بهرنیو سیاستونو له لارې، هڅه کوي پراخ کړي او ډیر وزن او نفوذ ترلاسه کړي، او د یو پرمختللی هیواد په توګه خپل حیثیت وساتي.

ketabton.com - The Digital Library

د پرمختللو هیوادونو د اقتصادي ډیپلوماسي ځانګړتیاوې

په پرمختللو هیوادونو کې د اقتصادي ډیپلوماسي ترټولو مهمې ځانګړتیاوې په لاندې ډول دي

الف- د نفوذ په ډګرونو کې د نړۍ د ویشلو تګلاره

پرمختللو هیوادونو پر مخ پر ودې هیوادونو سیاسي او اقتصادي فشارونه راوستل او د پرمختللو هیوادونو د ویشلو پر بنسټ یې د خپل نفوذ په ساحه کې پالیسي تعقیبوله. د دې تګلارې له مخې پرمختللی هېوادونه د مخ پر ودې هېوادونو په چارو کې لاسوهنه کوی، له هغوی سره د تړونونو له لارې اقتصادی ګټه پورته کوی او پر هغو سیاسی ډول اقدامات تحمیلوی چې د مخ پر ودې هېوادونو د حاکمیت پر اړخونو اغېز کوی، که څه هم خپلواک هېوادونه وی. پرمختللی هیوادونه په ځینو پرمختللو هیوادونو کې د اقتصادي استحصال فعالیتونه پرېږدي ترڅو د یو پرمختللي هیواد سره د دوی ترمنځ د یوې موافقې له مخې پخلاینه وکړي، لکه د فرانکو-انګلستان تړون په ۱۸۹۶ او ۱۹۰۴ کې، چې دواړه هیوادونه د سیام او شمالي افریقا په سیمو ویشلو موافقه وکړه. د دوی تر منځ د نفوذ او په ۱۹۰۷ کال کې د برتانیې او روسیې د تړون له مخې چې ایران د نفوذ له پلوه په دریو برخو وویشل شو، پرته له دې چې د پرمختللو هیوادونو له خوا د نفوذ د ساحې د ویشلو په اړه د نورو پرمختللو هیوادونو له خوا لاسلیک شوي تړونونه هم په رسمیت وپیژني. که څه هم دوی ممکن د دوی یو اړخ نه وي، او ممکن په دې سیمو کې د دوی ګټې سره په ټکر کې وي، نو ځکه، د نړۍ د نفوذ په ساحو کې د ویشلو پالیسي یوه اغیزمنه پالیسي ده چې د پرمختللو هیوادونو ترمنځ د اړیکو دوام تضمین کړي.

دا پالیسي د پرانیستې دروازو پالیسي تعقیبوي، یو سیاسي او اقتصادي طریقه چې د پرمختللو هیوادونو لخوا د دوی په بهرنۍ پالیسۍ کې تعقیب کیږي، د دوی د ژمنې پراساس چې د هیوادونو یا سوداګریزو، صنعتي یا سیاسي امتیازاتو د ترلاسه کولو لپاره یوازینۍ نه وي. هغه سیمې چې لا هم خپلواکې دي خو د سیالۍ تابع دي، د دې سیمو بازارونه د ټولو هیوادونو لپاره په مساوي توګه پرانیزي، ترڅو په دې سیمو کې پرته له تبعیض څخه د اقتصادي فرصتونو مساوات ترلاسه کړي

خوښي، او د توپیرونو کمول چې کیدای شي د دې سیمو په بازارونو کې د اقتصادي سیالۍ پایله ولري، لکه د برلین تړون په ۱۸۵۵ کې، کوم چې کانګو د هغو هیوادونو لپاره چې دا تړون یې لاسلیک کړ د پرانیستې دروازه جوړه کړه. که څه هم ډېرو هېوادونو د پرانستې دروازې له تګلارې دفاع کړې، خو دغه تګلاره د استعماري هېوادونو ترمنځ د دوستانه اړیکو د دوام په تامین کې پاتې راغله او د پرانیستې دروازې د تګلارې

ketabton.com - The Digital Library

په اړه تر ټولو جدي ډيپلوماتيکي شخړې هغه ګڼې وې چې ځينو هېوادونو په زور له چين څخه تر لاسه کړې.

د قدرت د انډول په نظر کې نيولو سره پرمختللو هيوادونو ته دا ورتيا ورکوي چې له قدرت او نفوذ څخه په اغيزمنه توګه خوند واخلي ترڅو د خپلو اقتصادي اړيکو له لارې په نورو هيوادونو باندې اغيز وکړي، لکه څنګه چې دوی د خپلو بهرنيو سياستونو له لارې هڅه کوي چې ډير وزن او نفوذ پراخ کړي. دا د پرمختللو هيوادونو په توګه د خپل حيثيت او له دې حيثيت سره تړلي د پام وړ اصلي امتيازاتو د ساتلو په لټه کې دي او همدارنګه هڅه کوي چې نور هيوادونه له دوی څخه د تيريدو مخه ونيسي ځکه چې دا ويره لري چې يوازې د نړيوالې ټولنې يا يوې ځانګړې سيمې کنټرول لپاره يوازينی هيواد وي. دا هدف په دې پورې تړلی دی چې که يو هيواد ګټه ترلاسه کړي، دا يقيني ده چې دا به په بدل کې د مساوي ارزښت او وزن ضايع ترلاسه کړي، ترڅو د دې هيوادونو ترمنځ توازن يو شان پاتې شي پرته له دې چې کوم هيواد د هغې څخه لوړ وي. دا د هر کوچني هيواد د هر ډول ځواک ترلاسه کولو مخه نيسي چې دا د دې وړ کړي چې د هيوادونو حلقې ته ننوځي.

د دې لپاره چې دا د نړيوال ځواک په توازن کې خپل اصلي وزن کم نه کړي. د امريکا متحده ايالات د خپلو ستراتيژيکو ګټو د ساتلو لپاره د ځواک د توازن پاليسي تعقيبوي. د لاتينې امريکا له هېوادونو سره يې د نړيوالو کنفرانسونو د جوړولو لاره هواره کړه، چې له مخې يې پر هغو هېوادونو د امريکا تسلط زيات شو او د جنوبي امريکا براعظم يې تر خپل واک لاندې راوست. په ۱۸۲۳ کې، د متحده ايالاتو د ولسمشر جيمز مونرو لخوا د متحده ايالاتو کانګرس ته په ليږل شوي ليک کې، پدې ليک کې هغه څه شامل وو چې وروسته د مونرو نظريې په نوم پيژندل شوي، چې دا يې په ګوته کوي چې متحده ايالات به د اروپا په چارو کې لاسوهنه نه کوي او په بدل کې به يې د خپلواکۍ تضمين کوي. د مداخلې په وړاندې د لويديځ نيمه کره کې د اروپايانو او د هغوی ځورونه، يا د دوی په خود اراده کې لاسوهنه، او دا اصل د امريکا د سياسي او اقتصادي ډيپلوماسي ريښه جوړه کړې. د مونرو نظريه يوازې يو سخت سياسي دريځ نه و، ځکه چې دا د يوې چترۍ په توګه وغځول شو چې د روښانه کولو امريکايي ګټو ساتنه يې کوله، په ځانګړې توګه اقتصادي ګټې. د مونرو په نظريه کې ذکر شوي مهم او حياتي ټکي په اتلانتيک کې د سمندري سوداګرۍ آزادي ، د امريکايي محصولاتو لپاره اروپايي بازارونو ته د لاسرسي آزادي ، او په ټوله امريکا کې د سوداګرۍ او ميشته کيدو آزادي دي.

دا نور د حيرانتيا خبره نه ده چې امريکايي سوداګر لومړی د دې اصول پلي کولو ته ليواله وو، ځکه چې د سويلي امريکا سره سوداګري فعاله ده، او پانګه اچونه يې پيل کړې

ketabton.com - The Digital Library

د مخ پر ودې هیوادونو لپاره اقتصادي ډيپلوماسي

د یادونې وړ ده چې مخ پر ودې هیوادونه په خپلو نړیوالو اقتصادي پالیسیو کې یوازې د خپل وجود د ساتلو لپاره تمایل لري. د خپلواکۍ ساتنه او د خپلو منابعو ساتنه، پرته له هر ډول توسعې غوښتونکو او د نورو هیوادونو په چارو کې د لاسوهنې په لټه کې او یا داسې څه چې په مستقیم ډول یې اغیزه ونلري. دا هیوادونه نه شي کولای پر نورو فشار راوړي، بلکې هر څه د هغه اقتصادي پالیسي تر شا چې دا یې د خپلو خلکو لپاره د امکان تر حده سوکالي ترلاسه کول دي، که چیرې د مخ پر ودې هیوادونو اقتصادي پالیسي سیاسي اغیزې ولري، معمولا هڅه کوي چې د نورو پرمختللو هیوادونو له کنټرول څخه ځان خلاص کړي. په نورو هیوادونو اغیزه نه کوي. لکه څنګه چې په نړیوالو اقتصادي اړیکو کې د هغې رول معمولا منفي وي، دا د لویو هیوادونو ترمنځ د سیالۍ او شخړې موضوع ده چې د نړیوالې پالیسۍ جوړونکي دي. مخ پر ودې هیوادونه د دې پالیسۍ موضوع ده، ځکه چې دوی تل د خپلو پرمختګونو د ترلاسه کولو لپاره په پرمختللو هیوادونو باندې تکیه کوي، سره له دې چې پرمختللی هیوادونه د نړیوالو قوانینو له نظره، خپلواک هیوادونه د حقوقو او نورو هیوادونو سره مساوي دي. دندې، او دوی په نړیوالو اړیکو اغیزه کوي، په ځانګړې توګه د شمیري اکثریت سره چې دا د ملګرو ملتونو په عمومي غونډه کې ترلاسه کوي، دا یوازې په تیوري کې پاتې کیږي، پرته له دې چې د موجوده نړیوالو اقتصادي شرایطو په بدلولو کې د حقیقي اغیزو څخه ډیر خو په حقیقت کې هغه تړونونه وو چې د کنټرول د تحمیل لپاره یې اسانتیا برابره کړه او د بهرنیو امتیازاتو لپاره یې یو قانوني چوکاټ جوړ کړ چې دوی یې اړ کړل چې یو لړ امتیازات ورکړي. یا مذاکرات د وسلو تر ګواښ لاندې او تر خپلې ولکې لاندې هېوادونو په اقتصادي او سیاسي چارو باندې د تسلط له مخې ترسره کېږي، دا هغه څه دي چې برتانیې د بېلګې په توګه په ۱۸۴۲ کال کې له چین سره د جګړې له لاسه ورکولو وروسته له چین سره وکړل.

همدارنګه د پرمختللو هیوادونو او مخ پر ودې هیوادونو ترمنځ د نړیوالو اړیکو د رامنځته کولو موخه د یو اړخیزو ګټو ترلاسه کول، د هغه هیواد اضافي لاسته راوړنه او په نړیوال چوکاټ کې بازار ته لیږدول دي. په نړیوال اقتصاد کې تولید په ډاګه کوي چې د جمع کولو پروسې منطق په دې کې شامل دی چې د جغرافیایي او بشري فکتورونو په لګښت د دولت او د هغې د سیاسي رجحاناتو د جوړولو منطق دی. که څه هم دا تړونونه د نړیوال قانون له نظره نړیوال تړونونه ګڼل کیږي، خو په حقیقت کې دا غیر مساوي تړونونه دي چې په کمزوري اړخ باندې تحمیل شوي، چې د هغه سره د بې عدالتۍ او بې انصافۍ سبب ګرځي، حاکمیت او کنټرول کموي او یوازې د یو چا په ګټه دي. د ترون د اړخونو اړخ، لکه څنګه چې دا تړونونه

ketabton.com - The Digital Library

هغه ته ډېرې امتيازات ورکوي، او دا هغه څه دي چې مونږ د فرانسې او برتانيې په تړونونو کې د دوی اړوند استعمارونو سره ګورو.

د مخ پر ودې هيوادونو د اقتصادي ډيپلوماتيک فعاليت يوه مهمه برخه د تيلو د امتيازاتو سره تړاو لري، او دا فعاليت د هغو هيوادونو تر منځ ترسره کيږي چې امتيازات ورکوي او هغه هيوادونه چې د توليدونکو شرکتونو مالکيت لري. ګوندونه دا يو انحصاري قرارداد دی چې د هيوادونو ګټو ته اړتيا لري، هيوادونه له اقتصادي پلوه کمزوري هيوادونه وو او د بهرني نفوذ تابع وو، يا هم مستعمره وو او يا هم د پرمختللو هيوادونو تر واک لاندې وو، د امتياز قرارداد اکثرا د تيلو د فعاليتونو د ترسره کولو لپاره د ځمکو د ملکيت حق ټاکلی و، چې د دولت ټولې خاورې ته وغځول شو. او دټکسونو او مالياتو له ورکولو څخه د امتياز اخيستونکي د معافيت امکان او په قرارداد کې شامل دي د تضمين شرايط او د تړون اوږدوالی چې ممکن تر يوې پيړۍ پورې دوام وکړي. که څه هم د رعايت قراردادونه د نړيوالو قوانينو څخه سرغړونه نه کوي، ځکه چې قانون دا اصول پيژني چې بهرنيان له حقونو څخه برخمن دي، دا قراردادونه د هغه دولت د حاکميت څخه سرغړونه ده چې امتيازات ورکوي، لکه څنګه چې دا قراردادونه وو.

د تيلو لپاره، کوم چې د تيلو شرکتونه دي. د بيلګې په توګه، امريکايي شرکتونو د توليد کونکو هيوادونو سره سوداګريز بحثونه او خبرې اترې ترسره کړې چې د امريکايي حکومت لخوا يې ملاتړ کيده چې په پايله کې منځني ختيځ ته د امريکايي شرکتونو ننوتل که څه هم د پرمختللو هيوادونو اقتصادي ډيپلوماسي د دوی د دوه اړخيزو او څو اړخيزو نړيوالو اړيکو د ډيريدونکي حجم له امله وده کړې، دا مفهوم د دريمې نړۍ هيوادونو په ډيپلوماسي کې نه پلي کيږي، په کوم کې چې د دوی د اهدافو او عملونو ترمنځ مخ په زياتيدونکي تړاو شتون لري. له يوې خوا بهرنۍ تګلارې او له بلې خوا د خپلو اقتصادي، ټولنيزو او کلتوري پراختيايي پروګرامونو خدمت کوي او له بلې خوا يې د دې پروګرامونو د برياليتوب لپاره د امکاناتو او شرايطو برابرولو لپاره خپلې بهرنۍ کاري ادارې مسلط کړي دي. کوم چې دوی ته د سوداګرۍ تبادلې فرصتونو کې زياتوالی ، صادراتو هڅولو ، د پانګوونې راجلبولو ، د دوی شرايطو سره سم د اړتيا وړ ټيکنالوژۍ ليږد ، ګرځندوی هڅوي او د خپلو اتباعو ګټو ته پاملرنه کوي. د پراختيايي ډيپلوماسي مفکورې د دريمې نړۍ هيوادونو لپاره نور ابعاد ترلاسه کړي دي د هغو مسايلو د رامينځته کيدو په پايله کې چې د دوی لپاره پرمختللي اهميت لري لکه د بهرنيو پورونو مسلې، د خامو موادو بيې، د انرژۍ ستونزې، د خوړو او اوبو ستونزې، او د نوي نړيوال اقتصادي نظم او د شمال او سويل ترمنځ د ډيالوګ د رامينځته کولو هڅه، چې يو اړخ ګرځيدلی، په مخ پر ودې نړۍ کې د ډيپلوماتيکو ادارو او اشخاصو لويه انديښنه او په کنفرانسونو او غونډو کې د دوی ګډون چې پدې مسايلو بحث کوي. په پرمختللو هيوادونو کې ډيپلوماسي نسبتا وروسته پاتې دي او مخ پر ودې هيوادونه د اقتصادي ډيپلوماسي څخه سياسي ډيپلوماسي جلا کولو پرته اقتصادي

ketabton.com - The Digital Library

مسایل حل کوي، ډیری ډیپلوماتان چې په سوداګریزو خبرو اترو کې یې برخه اخیستې په حقیقت کې د بهرنیو چارو وزارت او سیاستوال دي او د اقتصاد په اړه هیڅ پوهه نلري.

قراردادونه په کورنیو چارو کې د بهرنۍ لاسوهنې نښه ده او د دې قراردادونو په پایله کې د بارونو په بارولو کې هیڅ ډول انډول نه و، برعکس، د ګټې لوړه سلنه تولیدونکو شرکتونو ته لاړه چې کیدای شي درې چنده ته ورسیږي. دا هغه څه دي چې د امریکا حکومت یې دې ته اړ کړ چې د بېلګې په توګه په منځني ختیځ کې خپلې پانګونې څلور چنده کړي. بیا د اقتصادي ډیپلوماسي یو نوی فعالیت رامینځته شو چې د غیر دولتي ډیپلوماتیکو نمایندګیو لخوا ترسره کیږي.

په پرمختللو هیوادونو کې سوداګریزه ډیپلوماسي په ندرت سره اوږدمهاله وي، لږ شمیر مخ پر ودې هیوادونه د اقتصادي ډیپلوماسي دوامداره بڼه ستاینه کوي، او له همدې امله ډیری هیوادونه د خپلو مذاکرو کدرونو لپاره اداری چمتوالی نلري. چې دا په تصادفي ډول ترسره کیږي، په ځانګړې توګه د افریقایي هیوادونو په منځ کې، لکه څنګه چې د سیمه ایزو سوداګریزو ترتیباتو په مینځ کې مداخلې د پام وړ تحریف لامل کیږي چې کیدای شي د قوي سیمه ایز بندیزونه رامینځته کولو مخه ونیسي، ځکه چې ځواکمن ګوندونه د دې مداخلو او ګډوډۍ څخه ګټه پورته کوي ترڅو د پالیسیو پریکړه وکړي. د پرمختللو هیوادونو ګټو ته زیان رسوي او د کدرونو د تجربې د نشتوالي په پایله کې خبرې اترې غالبیږي او د ګټو پیچلتیا د ګډوډۍ حالت دی. او هغه ګټې چې پرمختللي هیوادونه یې وړاندیز کولی شي. له همدې امله، د مخ پر ودې هیوادونو په خبرو اترو کې برخه اخیستنه هغه وخت ناګزیر پایله ده چې د پرمختللو هیوادونو سره په مناسب ډول چمتو شوي، او په دې توګه د سیمه ایز اقتصادي بلاک رامینځته کول د مخ پر ودې هیوادونو د اقتصادي ډیپلوماسي لپاره یوه مهمه موضوع ده. ډیری پرمختللی هیوادونه پدې باور دي چې سیمه ایز بلاک یوازینۍ لاره ده چې دوی کولی شي د خبرو اترو دریځ پیاوړی کړي، نو دوی د څو اړخیزو تړونونو په پرتله د سیمه ایزو موافقو په اړه مختلف دریځونه لري. دوی په خپلو سیمه ییزو خبرو اترو کې د همکارۍ ستراتیژي تعقیبوي چې پکې د ټولو هیوادونو ګټې په نظر کې نیول کیږي د دې پرځای چې هر اړخ خپل موقف او لاسته راوړنې پیاوړې کړي، په څو اړخیزو خبرو اترو کې د مخ پر ودې هیوادونو د ورتیا نشتوالی د دوی موقف خورا دفاعي کوي، او تړونونه د دوی لپاره ډیر غیر عادلانه دي. خو په څو اړخیزو خبرو اترو کې د پرمختللو هیوادونو بلاک د یو لوري له مخې پرمختللی هیوادونه هڅوي چې په دې خبرو اترو کې خپل دریځونه بدل کړي.

مخ پر ودې هیوادونه په خپلو ټولو څو اړخیزو خبرو اترو کې د ځانګړي چلند غوښتنه کوي چې د دوی ځانګړي وضعیت او د دوی د پراختیا تمویل لپاره ییړنۍ اړتیا په پام کې ونیسي، لکه د لوم تړون. د دې

ketabton.com - The Digital Library

تړونونـو موخـه د مـخ پـر ودې هیوادونـو او پرمختللـو هیوادونـو تـرمنځ د اړیکـو د نـابرابرۍ کمـول دي. او د خـامو مـوادو او لومړنیـو او تولیـدي توکـو او نیمـه تیـاره توکـو، تولیـدي توکـو او وارداتي وسـایلو او اکمالاتـو او لـه دغـو هیوادونـو څخـه د صـادر شـویو توکـو پـه بیـو کـې د پـام وړ کمښـت تـر مـنځ د تـوازن د ترلاسـه کولـو لپـاره. دغـه توافقـات د سـیاسي اقتصـاد او شـمال-جنـوبي ډیـالوګ پـه برخـه کـې لـه پنځـه کلنـو اوږدو خـبرو اتـرو وروسـته لاسلیک شول.

ketabton.com - The Digital Library

پایله

په نړۍ کې د نفوسوګڼوالی،د ټکنالوژي پرمختګ او د اقتصادي ډیپلوماسي پراختیا په اوس وخت کې ددې سبب شو،چې په نړۍ ددې ټولو مواردو د کنټرول او مدیریت لپاره یو ډول تګلاره رامنځته کړي،تر څو په نړۍ د دې مواردو څخه د اغیزمنو وسیلې په توګه کار واخستل شي.

ددې پایلو په نتیجه کې انسانان وتوانیدل د اقتصادي ډیپلوماسي څخه په ګټې اخیستنې سره د ګونډیو هیوادونو سره سوداګریزې اړیکې کنټرول ،د ټکنالوژي څخه د اغیزمنې وسیلې په توګه کار اخستل او د خپلو موخو ترلاسه کول په اسانه توګه لاسته راوړي.په اوس وخت کې په نړۍ کې چې څومره پرمختګونه شوي،دا ټول د انسان د فکر محصول دی،چې الله ج انسان ته د نوموړي نعمت په ورکولو سره یې انسان د نړۍ پر مخ د اشرف مخلوقات درجه ورکړه.

اقتصادي ډیپلوماسي ده چې مونږ یې په وسیله د نړۍ د بیلابیلو هیوادو سره سوداګریزې اړیکې پرمخ بیایو، له اقتصادي ډیپلوماسي څخه د هیواد د آبادی،د هیواد د ملي او فرهنګي ،ځمکنۍ بشپړتیا ثبات او ساتلو له پاره ترې ګټه پورته کړو.

اقتصادي ډیپلوماسي هغه تګلاره ده چې د ژوند په هره برخه کې ترې ګټه اخستلی شو،دا هغه تګلاره ده چې په وسیله یې په کم وخت ،په کمو لګښتونو او کمو منابعو ډیر څه لاسته راوړلی شو.د اقتصادي ډیپلوماسي په وسیله کولای شو چې د خپل هیواد پراخې ډیپلوماتیکي او اقتصادي اړیکې د نړۍ هیوادونو سره ولرو.اقتصادي ډیپلوماسي ده چې نن سبا د نړۍ مختلف هیوادونه یو له بل سره اغیزمنې اړیکې لري.

اوس چې نړۍ دومره پرمختللي ده نو اړینه ده چې په داسې اړینو مسائلو د هیواد هر یو کس پوه او په اړه یې مالومات ولري،تر څو هیواد مو د سیالو هیوادونو په قطار کې یو منل شوی هیواد اووسې.

اقتصادي ډیپلوماسي په اوس وخت کې له ډیرو مهمو موضوعاتو څخه ګڼل کیږي،چې د هیواد راتلونکې اقتصادي اوږدمهاله پلانونه،اقتصادي موخې، او د هیواد د اقتصاد د پیاوړي کیدو لپاره یوه اغیزمنه وسیله وه.نو دې په کتو په کار ده،چې د هیواد هر یو وګړی د هیواد د اقتصادي د پراختیا او پرمختیا لپاره په اقتصادي ډیپلوماسي باندې وپوهیږي.

ما هم ددې لپاره چې داسې اهمو مالوماتو ته په هیواد کې اړتیا لیدل کیده،نو ښه مې و انګیرله چې اقتصادي ډیپلوماسي باندې کار وکړم،تر څو له یوې خوا خپلو هیوادوالو ته د خدمت جوګه او له بل اړخه پښتو ژبه په نوو مالوماتو غني کړم.

ketabton.com - The Digital Library

وړاندیزونه

۱ـ د اقتصادي ډيپلوماسي ارزښت ته په کتو په کار ده،چې په دې برخه کې اساسي کار وشي او اقتصادي ډيپلوماسي په تړاو له بيلابيلو ژبو څخه کتابونه را وژباړل شي،ترڅو په ياده برخه کې په پښتو ژبه کې هم په کافي اندازه مالومات پيدا او راټول شي.

۲ـ تر ډير اقتصادي ډيپلوماسي د بهرني او داخلي سياست ترڅنګ په اقتصادي ګټو راڅرخي نو لازمه ده،چې د ګران هيواد هر وګړی د بهرني سياستونو پر وړاندې د خپل هيواد خپلي سياسي او اقتصادي ګټي وپيژني او خوندي يې وساتي.

دا چې په اوس وخت کې اقتصادي ډيپلوماسي د هيوادونو ترمنځ ډيره کارول کيږي د اقتصادي ډيپلوماسي د کلمي د پيژندلو او مفهوم د روښانه کول اړين او مهم دي،چې بايد د اقتصاد پوهنځي زدکړيالانو ته ورزدکړل شي.

۳ـ اقتصادي ډيپلوماسي پراخه موضوع ده چې د يادې موضوع په هر اړخ بايد کار وشي.

۴ـ زما د ټولنې هرې طبقي علمي قشر ته دا وړانديز او پيغام دی،چې په اوس وخت کې د هيواد دواړو رسمي ژبو په برخه کې د نوو مالوماتو د غني کولو لپاره کار وکړو،ځکه چې زمونږ دواړه رسمي ژبې د مالوماتو د نشت سره مخامخ دي.

۵ـ هڅه وکړئ په خپلو ټولو ليکنو کې د هغه الفاظو څخه چې ژبه ورسره زيانمنه کيږي ډډه وکړئ.

٦ـ هڅه وکړئ هغه ليکنې چې په پښتو ژبو مو ليکلې وي په انټرنټي سايټونو کې د ګټې اخستنې لپاره اپلوډ کړئ.

۷ـ داسې ليکنې چې په ټولنه کې خپلمنځي تعصبونه او شخړي رامنځته کوي بايد ورڅخه ډډه وشي.

۸ـ له نورو ژبو څخه د مالوماتو په را ژباړلو کې له پوره دقت څخه کار واخلئ،تر څو داسې څه له نورو ژبو څخه را ونه ژباړی چې ملي،عقيدوي او کلتوري مسائلو ته زيان ورسوئ.

۹ـ تل بايد هڅه وکړو ترڅو په داسې دلچسپو موضوعاتو کار او ليکنه وکړو،تر څو هيوادوال مو مطالعه کولو ته ليواله شي.

ketabton.com - The Digital Library

ماخذونه

١ ابرین، و ویلیامز، ن ،م،(٢٠١٣)اقتصاد سیاسی جهانی

٢ جلال م(١٣٩١) ضرورت ها و کاردبرد دیپلوماسی در سیاست خارجی توسعه گرا،فصلنامه پژوهش های اقتصادی ایران

٣ دهقانی ف، و دامن پاک جامی،م (١٣٩۴)دیپلوماسی اقتصادی تهران

۴رانا،ک اس(٢٠٠٢)دیپلوماسی اقتصادی تهران

۵ معاونیت سیاست خارجی و روابط بین الملل(١٣٨٢)ایران اقتصادی و جهانی شدن ،راهبرد ش٢٧

٦موسوی شفایی ،م (١٣٨٨)دیپلوماسی اقتصادی

٧حق شناس کمیاب س(١٣۵۴) مبانی دیپلوماسی و آداب دیپلوماسی،ثنا(١٣٩٠)بنیاداندیشه

٨کیسلینگ ج، نویسنده غدیر ن،(١٣٩٢) درس های اقتصادی ،تهران

٩نوش آبادی، ح (١٣٩٦) نقشه راه در روابط بین الملل

١٠نیازی م،د(١٣٩٣) اقتصاد پیژندنه چاپ لومړی د افغانستان ملي تحریکی فرهنګي ټانګه

١١ آمین ،ش(١٩٩٧) ډیپلوماسي اقتصادی،تهران

١٢ Hener,Reymond and lichia Yiu(٢٠٠٣)international economics diplomacy

١٣ http//www.Clingenda١/pud١/diplomacy/pdf

١۴ http/www.dhkacourier.net/issue٢٣٠/therdoc۵htm

١۵ http.bestdiplomats.org)

١۶ http//ec.europa.eu/commission/٢٠١۴-٢٠١٩/katainen/announcements/vicepresident-katainens-speech-prosperity-and-economic-diplomacy-epsc-seminar_en.http//mvpei.hrenselected-topic.mht

١٧ http//www.ebiz-itte fag.com/issues/news .qhtm

١٨ http//en.wikipedia.org/wiki/Diplomacyrurl.

١٩ http//www.lematin.ma/Actualiye/journal/Articsl.asp idr

ketabton.com - The Digital Library

Annexe Technique ,Développement international des entreprises_ Quel apport de la diplomatie économique? Prise de position de la CCIP, ١٥ novembre ٢٠١٢, Chambre de Commerce et d'Industrie de Paris

٢٠ http//diplomacymonitor.com/stu/dm.nsf/opener?OpenForm St.Thomas University School of Law Diplomacy Monitor. http//www.Clingendael.nl/cdsp/ –Clingendael Diplomatic Studies Program.
٢١ http//www.diplomacy.edu/ –Diplofoundation. http//diplomaticmonitor.org –Diplomatic Monitor.
٢٢ http//uscpublicdiplomacy.com/index.php –University of Southern California Center on Public Diplomacy

ketabton.com - The Digital Library

اقتصـــــادي ډيپلوماســـــي

مصطفی ضیا

2023

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English